ŽUMBERAČKI KRIJES

KALENDAR 2025.

Izdavač Žumberački vikarijat Križevačke biskupije

Glavni urednik Mile Vranešić

Grafički urednik Daniel Vranešić

Uredničko vijeće Mile Vranešić, Daniel Vranešić,
Ivan Romanović, Nenad Krajačić

Uredništvo Stojdraga 16, 10432 Bregana, Hrvatska
Tel/fax. (01) 33 87 600
e-mail: zumberacki.krijes@gmail.com

Slika na naslovnici Nerukotvoreni obraz Isusov

Slika na omotu Menora

Grafička priprema Tangir, Samobor

Tisak Edok, Samobor

Službena web stranica Žumberačkog vikarijata

www.zumberacki-vikarijat.com

ŽUMBERAČKI KRIJES

2025.

ROĐENJE KRISTOVO

UVODNIK

Poštovani čitatelji pred nama je novi 48. broj Žumberačkog krijesa. Proteklih sedam godina na stranicama našeg godišnjaka, kroz prigodne članke, pratili smo pripravu za obilježavanje 250. godišnjice Križevačke eparhije (1777.- 2027.). Godišnjica će se obilježiti 2027. godine i mi smo se kao članovi starodrevne grkokatoličke eparhije željeli kroz sedam svetih sakramenata duhovno pripraviti za ovaj veliki jubilej. Ova 2025. godina proglašena je od pape Franje kao Jubilarna godina koja je posvećena kršćanskoj nadi. Papa nas poziva da u ovoj Jubilarnoj godini budemo „hodočasnici nade". To je poziv upućen svakome od nas. Crkva nam usmjerava pogled na sve ono što je dobro i potiče nas da u ovim nesigurnim vremenima ne gubimo nadu već da budemo sigurni kako nas Bog vodi i štiti na našim životnim putevima. Kako bi lakše ostvarivali svoje kršćansko poslanje ponekad se u svom životu služimo i određenim slikama i simbolima koji nam približavaju duhovnu stvarnost. Na naslovnici ovogodišnjeg Krijesa zato je lik Isusa na Veronikimom rupcu. Isusovo lice nas podsjeća na stvarnost Božjeg utjelovljenja i pomaže nam da u središte svog duhovnog života stavimo Učitelja iz Nazareta. Na zadnjoj stranici našeg godišnjaka nalazi se pak menora – tradicionalni židovski svijećnjak koji se još od Starog zavjeta koristi kao simbol nade za izabrani narod. Upaljene svijeće na svijećnjaku menori simbol su nade za one koji se nalaze u životnoj tmini i duhovnom mraku.

U ovogodišnjem broju Krijesa posebna je pažnja posvećena i pitanju župe kao „domu vjerničke zajednice". Župa uistinu zaslužuje posebno mjesto u našim životima jer nas na poseban način oblikuje od najranije dobi. Djeca u župi kroz vjeronauk uče kako rasti u vjeri, a roditelji imaju itekako važnu ulogu u župi jer oni su ti koji skrbe za najmanje. Crkva vođena Svetim Duhom neprestano se pomlađuje kroz vrijeme. U tom smislu raduju nas i imenovanja novih biskupa koja su se dogodila tijekom 2024. godine. Neka ih Bog prati u njihovoj pastirskoj službi. Na razini naših župa i u ovoj godini posebna je pažnja posvećena pastoralu ponajviše kroz vjernička okupljanja na proštenjima u župnim crkvama i kapelama. Zaslužnim svećenicima postavljene su ploče ili biste. Žumberački narod kroz stoljeća izražava svoju zahvalnost svećenicima koji duhovno skrbe za svoje vjerničko stado, postavljajući im trajne spomenike. Uzdižući svoj pogled prema Nebu prisjećamo se sa svom zahvalnošću svih žumberačkih svećenika koji su u teškim vremenima i nepovoljnim povijesnim vremenima vodili svoje

župne zajednice. Osobito pak molimo za one koji su i svoj život položili za Gospodina. Mučenici su to koji zavrjeđuju da ih se nikada ne zaboravi. Uz duhovnu skrb potrebno je voditi brigu i o kulturnom i ekonomskom rastu žumberačke zajednice. Ove 2025. godine navršava se 1100. godina od uspostave Hrvatskog kraljevstva. Naime od 925. naovamo razvijala se hrvatska država koju su u velikoj mjeri gradili i naši preci, prvotno vojnici kralja Tomislava, kasnije poznati kao žumberački uskoci i konačno u naše vrijeme žumberački hrvatski branitelji. Naši predci su dakle od kralja Tomislava naovamo obilježili hrvatsku povijest, podnijeli velike ljudske žrtve u borbi i stoga je potrebno na primjeren način obilježiti ovu značajnu godišnjicu.

U protekloj godini zabilježena su i određena ulaganja u infrastrukturu Žumberka, ali to ipak nije dovoljno. Cesta od Sošica do Svete Gere i dalje je neasfaltirana što uvelike priječi razvoj cijelog kraja. Nadamo se da će se konačno naći sluha da se ova toliko važna prometnica asfaltira. Narod Žumberka također opravdano čeka da se asfaltira cesta od Glažute prema Grabru i dalje. Potrebno je dakle više anganžmana lokalnih vlasti. Ukoliko lokalna vlast nije sama u stanju urediti prometnice potrebno je ceste prekategorizirati u one državne razine. Nove generacije koje dolaze moraju imati od strane vlasti osigurane minimalne uvijete za život u brdsko-planinskim područjima kao što je Žumberak. Iskreno se nadamo da će se stvari na tom području početi aktivnije rješavati na korist lokalnog stanovništva ali i svih onih koji vole dolaziti u Žumberak. Svima onima koji se trude na duhovnom i materijalnom planu neka bude i na ovome mjestu izrečena zahvala. Neka nas sve dragi Bog u ovoj Jubilarnoj godini vodi kako bi čineći dobro pomogli bližnjima i našem voljenom zavičaju.

KALENDAR 2025.

1	**S**	**OBREZANJE GOSPODNJE;** **Bazilije Veliki, nadbiskup kapadocijski**
2	Č	Silvestar papa
3	P	Malahija, prorok; Gordije, mučenik
4	S	Subota prije Bogojavljenja; Zbor 70-orice apostola; Teoktist, č. o.
5	**N**	**NED. PRIJE BOGOJAVLJENJA, glas 8;** Teopemt i Teon, mč.; Sinkletika č. m. **(PREDVEČERJE BOGOJAVLJENJA)**
6	**P**	**BOGOJAVLJENJE GOSPODNJE**
7	U	Zbor sv. Ivana Krstitelja
8	S	Juraj Hozevit, č. o.; Dominika, č. m.; Emilijan, priznavalac
9	Č	Polieukto, mučenik
10	P	Grgur, biskup iz Nise; Domecijan, biskup, Marcijan, časni otac
11	**S**	**Teodozije Veliki, časni otac;** Subota po Bogojavljenju
12	**N**	**NED. PO BOGOJAVLJENJU, glas 1.** Tatjana, mučenica
13	P	Ermil i Stratonik, mučenici
14	U	Sinajski i Raitski, mučenici
15	S	Pavao iz Tebe, č. o.; Ivan Kušnik, č. o.
16	Č	**Verige svetog apostola Petra**
17	**P**	**Antun Veliki, č.o. pustinjak**
18	S	Atanazije i Ćiril, nadbk. aleksandrijski
19	**N**	**NED. 30. PO DUHOVIMA, glas 2.** Makarije Egipćanin, č.o.
20	**P**	**Eutimije Veliki, časni otac**
21	U	Maksim priznavalac, č.o.; Neofit, Eugen, Kandid, Valerije i Akil, mč.
22	S	Timotej, ap.; Anastazije Perzijski, č. o. mč.
23	Č	Klement, bk. mč.; Agatangel, mč.
24	P	Ksenija Rimljanka, časna majka
25	**S**	**Grgur Bogoslov, nadbk. carigradski**
26	**N**	**NED. 31. PO DUHOVIMA, glas 3.** Ksenofont, časni otac
27	**P**	**Prijenos moći sv. Ivana Zlatoustoga**
28	U	Efrem Sirski, časni otac
29	S	Ignacij Bogonosac, bk. mč., prijenos moći
30	**Č**	**Tri svetitelja: Bazilij Veliki, Grgur Bogoslov i Ivan Zlatousti;** Hipolit, svć. mč; *Zaštitnici Križevačke eparhije*
31	P	Kir i Ivan, dobrotvori

Siječanj

1	**S**	**MARIJA BOGORODICA; Nova godina**
2	Č	Bazilije Veliki, Grgur, Izidor
3	P	Ime Isusovo, Genoveva, Cvijeta
4	S	Anđela Folinjska, Emanuel
5	**N**	**2. NEDJELJA PO BOŽIĆU**
6	**P**	**BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)**
7	U	Rajmund, Lucijan, Krispin
8	S	Gospa Brze Pomoći, Severin
9	Č	Hadrijan, Julijan, Živko
10	P	Agaton, Dobroslav, Aldo
11	S	Honorat, Higin, Neven
12	**N**	**KRŠTENJE GOSPODINOVO**
13	P	Hilarije, Veronika, Radovan
14	U	Feliks, Srećko, Rajko, Žarko
15	S	Pavao Pustinjak, Stošija, Ita
16	Č	Marcel, Oton, Mislav Časlav
17	P	Antun opat, Lucije, Zvonko
18	S	Margareta Ugarska, Priska
19	**N**	**2. KROZ GODINU;** Ljiljanka, Marta, Senka
20	P	Fabijan i Sebastijan, Tijana
21	U	Agneza, Janja, Neža, Ines
22	S	Vinko đakon i mučenik, Irena, Vice
23	Č	Emerencijana, Milka, Vjera
24	P	Franjo Saleški, Bogoslav, Ksenija
25	S	Obraćenje sv. Pavla, Ananija
26	**N**	**3. KROZ GODINU; Nedjelja Božje riječi**
27	P	Anđela Merici, Pribislav
28	U	Toma Akvinski, Tomislav
29	S	Valerija, Zdravko, Zdeslav
30	Č	Hijacinta, Martina, Gordana
31	P	Ivan Bosco; Marcela; Vanja

1 S Tripun, mučenik
2 N NED. 32. PO DUHOVIMA (O ZAKEJU), glas 4.; SUSRET GOSPODA ISUSA KRISTA U HRAMU
3 P Šimun Bogoprimac; Ana proročica
4 U Izidor, časni otac
5 S Agata, mučenica
6 Č Vukol, bk.; Silvan, bk. mč. i drugovi
7 P Partenije, biskup
8 S Teodor Tiron, velemč.; Zaharija, pr.
9 N NED. 33. PO DUHOVIMA (O CARINKU I FARIZEJU), glas 5.
Nicefor, mučenik
10 P Haralampije, mč.; bl. Alojzije Stepinac
11 U Blaž (Vlaho), biskup mučenik
12 S Meletije, nadbiskup
13 Č Martinijan, časni otac
14 P Preminuće sv. Ćirila, č.o. učitelja slav.; Auksencije, č. o.; Maron, pust. i čdtv.
15 S Onezim, apostol; Koptski mučenici
16 N NED. 34. PO DUHOVIMA (O RASIPNOM SINU), glas 6;
Pamfilije, Porfirije i drugovi, mučenici
17 P Teodor Tiron, velemučenik
18 U Lav Veliki, papa
19 S Arhip, apostol
20 Č Lav, biskup katanski
21 P Timotej, č.o.; Eustat, nadbk.
22 S **Mesopusna zadušna subota (prva);** Eugenijski mučenici, načašće časnih moći
23 N MESOPUSNA NEDJELJA. (35. PO DUH.) glas 7.
Spomen Strašnoga suda; Polikarp, biskup mučenik
24 P Prvo i drugo našašće glave sv. Ivana Krstitelja
25 U Taras, nadbiskup carigradski
26 S Porfirije, biskup Gaze
27 Č Prokopije, Dekapolit, časni otac
28 P Bazilije, č. o. priznavatelj

Veljača

1 S Brigita, Miroslav, Sever
2 N 4. KROZ GODINU; *Svijećnica (blagoslov svijeća)*
3 P Blaž, Vlaho, Oskar, Tripun
4 U Veronika Jeruzalemska, Andrija Corsini
5 S Agata, Dobrila, Modest, Jagoda
6 Č Pavao Miki i dr., Doroteja, Dora
7 P Pio IX papa, Rikard, Držislav
8 S Jeronim, Jozefina, Mladen
9 N 5. KROZ GODINU; Skolastika, Apolonija, Sunčana
10 P **Alojzije Stepinac** (Stepinčevo)
11 U Gospa Lurdska, Mirjana (Dan bolesnih)
12 S Damjan, Zvonimir, Eulalija
13 Č Katarina Ricci, Božidarka, Foška
14 P Valentinovo, Valentin, Zdravko
15 S Klaudije, Vitomir, Vito
16 N 6. KROZ GODINU; Julijana, Miljenko
17 P Utemeljitelja Reda slugu BDM
18 U Šimun, Bernardica, Gizela
19 S Konrad, Rajko, Blago, Ratko
20 Č Jacinta i Franjo, Leon Čudotvor.
21 P Petar Damjani, Eleonora
22 S *Katedra sv. Petra,* Tvrtko, Izabela
23 N 7. KROZ GODINU; Polikarp, Grozdan
24 P Sinerot srijemski, Matija, Goran
25 U Donat Zadarski, Berislav
26 S Aleksandar, Sandra, Alka
27 Č Gabrijel od Žalosne Gospe, Tugomil, Donat biskup
28 P Roman, Teofil, Bogoljub

1 S Siropusna subota – Spomen svih otaca isposnika; Eudokija, č.m. mč.
2 N SIROPUSNA NED. (36. PO DUH.), glas 8. Teodot, biskup mč.
3 P **Početak Velikog posta (strogi post),** Eutropij, Kleonik i Bazilisko, mučenici
4 U Gerazim, časni otac
5 S Konon, mučenik
6 Č Amorijski mučenici
7 P Kersonski mučenici; bl. Leonid, mučenik
8 S **Teodorova subota;** Teofilakt Nikomedijski, č.o., priznavalac
9 N PRVA NED. VELIKOG POSTA (SVETIH IKONA), glas 1.
Četrdesetorica sebastijskih mučenika
10 P Kodrat i drugovi, mučenici
11 U Sofronije, nadbk. jeruzalemski
12 S Grgur Dvojeslov, papa; Teofan, č. o.
13 Č Nicefor, nadbk. carig., prijenos moći
14 P Benedikt Nursijski, časni otac
15 S **Druga zadušna subota;** Agapije i drugovi, mučenici
16 N DRUGA NED. VELIKOGA POSTA, glas 2.; Sabin i Papije, mč.
17 P Aleksij, časni otac
18 U Ćiril, nadbiskup jeruzalemski
19 S Krizant i Darija, mučenici
20 Č Monasi sv. Sabe, časni oci mučenici
21 P Jakov, biskup
22 S **Treća zadušna subota;** Bazilije, mučenik
23 N TREĆA NED. VELIKOG POSTA – KRIŽUPOKLONSTVENA, glas 3; Nikon i učenici, mučenici
24 P Zaharija, č.o.; Artemon, bk.
25 U BLAGOVIJEST PRESVETOJ BOGORODICI
26 S Zbor arkanđela Gabrijela
27 Č Matrona Solunska, časna majka
28 P Hilarije, č.o.; Stjepan, čudotvorac
29 S **Četvrta zadušna subota;** Marko, biskup.; Ćiril đakon i mučenik
30 N ČETVRTA NED. VELIKOG POSTA – Ivan Ljestvičar, glas 4;
Ivan Ljestvičar, časni otac
31 P Hipatije, biskup

1 S Albin, Jadranko, Zoran, David
2 N 8. KROZ GODINU; Lucije, Čedomil, Iskra
3 P Marin, Marinko, Kamilo
4 U Kazimir, Eugen, Natko
5 S Čista Srijeda (post i nemrs)
6 Č Marcijan, Marsela, Viktor
7 P Perpetua i Felicita, Eugen
8 S Ivan od Boga, Ivša, Boško
9 N 1. KORIZMENA (Čista)
10 P Emil, Krunoslav
11 U Firmin, Tvrtko, Kandid, Blanka
12 S Bernard, Budislav, Veljko - kvatre
13 Č Patricija, Sabina, Ratka, Rozalija
14 P Matilda, Milijana, Borka - kvatre
15 S Zakarija, Ljudevit, Veljko - kvatre
16 N 2. KORIZMENA (Pačista)
17 P Patrik, Patricija, Domagoj
18 U Ćiril Jeruzalemski, Eduard
19 S JOSIP zaručnik BDM (Dan očeva)
20 Č Klaudija, Vladislav, Sandra
21 P Serapion, Vesna, Vlasta
22 S Oktavijan, Lea Rimska
23 N 3. KORIZMENA (Bezimena)
24 P Katarina Švedska, Latin, Javorka
25 U Navještenje Gospodinovo (Blagovijest)
26 S Montan i Maksima, Emanuela
27 Č Rupert, Lada, Lidija
28 P Priska, Sonja, Renata
29 S Jona, Bertold, Eustazije
30 N 4. KORIZMENA (Sredopostna)
31 P Benjamin, Amos, Ljubomir

1 U Marija Egipćanka, časna majka
2 S Tit, časni otac
3 Č **Četvrtak Velikog kanona (Pokloni);** Nikita, č.o. priznavalac
4 P Josip Pjesmopisac i Juraj, časni oci
5 S **Akatistova subota;** Teodul, Agatopod i drugovi, mč.
6 N PETA NED. VELIKOGA POSTA – Marija Egipčanka; glas 5.; Preminuće sv. Metoda; Eutih pat. carig.
7 P Juraj, biskup mitilenski
8 U Herodije i drugovi, apostoli
9 S Eupsih, mučenik
10 Č Terenc, Pompej i drugovi mučenici
11 P Antipa, biskup mučenik
12 S **Lazarova subota;** Bazilije, č. o. pri.
13 N CVJETNA NEDJELJA (CVJETNICA); Artemon i drugovi mč.
14 P **Veliki ponedjeljak;** Martin, papa; Antun, Ivan i Eustat, mč.
15 U **Veliki utorak;** Aristrah, Pud i Trofim, ap.
16 S **Velika srijeda;** Agapa, Irena i Kionija, mč. akvilejske
17 Č **VELIKI ČETVRTAK;** Šimun Perzijanac, bk., Akacij, bk.
18 P **VELIKI PETAK (strogi post);** Ivan, č.o.
19 S **VELIKA SUBOTA** Pafnucij, bk. mč.; Ivan Staropečerski, č. o.
20 N USKRS (PASHA, VAZAM)
21 P **SVIJETLI PONEDJELJAK;** Januarije, bk. i dr. mč.; Teodor iz Perga, mučenik
22 U **SVIJETLI UTORAK;** Teodor Sikeot, č.o.
23 S SVIJETLA SRIJEDA; Juraj, velemučenik
24 Č **SVIJETLI ČETVRTAK;** Saba Stratilat, mučenik
25 P SVIJETLI PETAK; Marko, apostol i evanđelist
26 S **SVIJETLA SUBOTA;** Bazilije, bk. mč.
27 N TOMINA NEDJELJA; Šimun, mučenik, Stjepan, biskup
28 P Jason i Sosipater, ap.; Dada i dr., mč.
29 U Kiziški mučenici; Memnon, č.o. čudotvorac
30 S Jakov, ap., brat sv. Ivana ev.

Travanj

1	U	Venancije, Hugo, Teodora
2	S	Franjo Paolski, Sandra
3	Č	Siksto, Krest, Svevlad
4	P	Izidor Seviljski, Žiga, Strahimir
5	S	Vinko Fererski, Berislav
6	**N**	**5. KORIZMENA (Gluha)**
7	P	Ivan de la Salle, Herman
8	U	Dionizije, Diogen, Klement
9	S	Marija Kleofina, Demetrije
10	Č	Ezekijel, Apolonije, Sunčica
11	P	Stanislav, Stana, Radmila
12	S	Julije, Davorka, Viktor, Saba
13	**N**	**CVJETNICA**
14	P	Valerijan, Lambert, Maksim
15	U	Sl. Božji Petar Barbarić, Bosiljka
16	S	Bernardica, Josip Benedikt Labre
17	**Č**	**VELIKI ČETVRTAK,** Šimun,
18	**P**	**VELIKI PETAK** (post i nemrs)
19	**S**	**VELIKA SUBOTA,** Konrad
20	**N**	**USKRS (VAZAM)**
21	P	Uskrsni ponedjeljak, Anzelmo
22	U	Soter i Kajo, Teo, Leonida, Leon
23	S	Juraj, Adalbert, Đurđa, Helena
24	Č	Fidelis Sigmaringenski, Vjera
25	P	*Marko ev.,* Maroje, Markica
26	S	Majka dobrog savjeta, Višnja
27	**N**	**2. USKRSNA (Bijela); Božanskoga milosrđa**
28	P	Petar Chanel, Ljudovit M. Grign.
29	U	Katarina Sijenska, Kata
30	S	Pio V. p., Josip Cottolengo

1 Č Jeremija, prorok; Josip, zaručnik BDM
2 P Atanazije Veliki, nadbk. aleksandrijski
3 S Teodozij Pečerski, č.o.; Timotej i Maura, mučenici
4 N NED. MIRONOSICA, glas 2.; Pelagija, mučenica
5 P Irena, mč.; Nicefor, č.o.
6 U Job Strpljivi
7 S Akacije, mučenik; Spomen na ukazanje časnoga Križa
8 Č **Ivan Bogoslov, apostol i evanđelist;** Arsenij Veliki, časni otac
9 P **Nikola, biskup, prijenos moći;** Izaija, prorok.; Kristofor, mč.
10 S Šimun Revnitelj, apostol
11 N NED. O UZETOM, glas 3.; Ćiril i Metod, apostoli i uč. slavenskih naroda; Mokij, svećenik mučenik
12 P Epifan, bk.; German, nadbk. carigradski; Leopold Mandić, č.o.
13 U Glikerija, mučenica
14 S PREPOLOVLJENJE PASHE; Izidor, mč.
15 Č Pahomije Veliki, časni otac
16 P Teodor Posvećeni, časni otac
17 S Andronik, apostol i drugovi
18 N NED. O SAMARIJANKI, glas 4.; Teodot i drugovi, mučenici
19 P Patrik, svećenik mučenik i drugovi
20 U Talelaj, mučenik
21 S Konstantin car i njegova majka Jelena
22 Č Bazilisko, mmučenik
23 P Mihael, bk. priz.; Eufrozina, č.m.
24 S Simeon Pustinjak i Nikita Stupnik, č.o.
25 N NED. O SLIJEPOROĐENOM, glas 5; Treće našašće glave sv. Ivana Krstitelja
26 P Karpo, apostol
27 U Terapont, biskup mučenik
28 S Nikita, biskup
29 Č UZAŠAŠĆE GOSPODNJE; Teodozija, časna majka mučenica
30 P Izak, časni otac
31 S Herma, apostol; Hermej, mučenik

1 Č Josip Radnik, Jeremija
2 P Atanazije, Antonin, Boris
3 S *Filip i Jakov ap.,* Mladen
4 N 3. USKRSNA; Florijan
5 P Maksim, Peregrin, Irena
6 U Irenej Srijemski, Dominik Savio
7 S Dujam, Duje, Flavije, Gizela
8 Č Ida, Viktor, Marijana, Marina
9 P Katarina Bolonjska, Mirna, Beata
10 S Ivan Merz, Gospa Trsatska
11 N 4. USKRSNA; Dobri Pastir
12 P Leopold Bogdan Mandić
13 U Gospa Fatimska, Servancije
14 S *Matija ap.,* Matea, Mate
15 Č Izidor ratar, Sofija, Solinski mučenici
16 P Ivan Nepomuk, Andrija Bobola
17 S Paskal, Paško, Gizela
18 N 5. USKRSNA; Ivan I. papa
19 P Celestin V. papa, Teofil, Ivona
20 U Bernardin Sijenski, Lidija
21 S Kristofor Magallanes i dr., Eugen
22 Č Rita, Helena, Renata, Jagoda
23 P Deziderije, Željko, Željana
24 S Marija Pomoćnica, Vinko
25 N 6. USKRSNA; Grgur VII. papa
26 P Filip Neri, Gospa od Karvaja
27 U Augustin Kanterberijski
28 S German, Vilim, Velimir
29 Č UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO
30 P Ivana Arška, Ferdinand, Dizma
31 S *Pohod BDM,* BDM Kam. vrata

1 N NED. SVETIH OTACA I. NICEJSKOG SABORA, glas 6.; Justin Filozof i drugovi mučenici
2 P Nicefor, nadbk. carigradski, priznavaoc
3 U Lucilijan i drugovi mučenici
4 S Mitrofan, nadbiskup carigradski
5 Č Dorotej, bk. mučenik; Kuzma, mučenik
6 P Besarion i Hilarije Mlađi, časni oci
7 S **Peta zadušna subota;** Teodot, mč.
8 N SILAZAK DUHA SVETOGA (DUHOVI, PEDESETNICA)
9 P PRESVETA TROJICA, ***Proštenje u katedrali***
10 U Timotej, biskup mučenik
11 S Bartolomej i Barnaba, apostoli
12 Č Onufrij i Petar, časni oci
13 P Akilina, mučenica; Trifilije, biskup
14 S Elizej, prorok; Metod nadbk. carigradski
15 N NEDJELJA SVIH SVETIH, glas 8.; Amos, prorok; Jeronim Stridonski, č.o.
16 P Tihon, biskup čudotvorac
17 U Manuel, Sabel i Ismael, mučenici
18 S Leoncije,mučenik
19 Č PRESVETA EUHARISTIJA; Juda Tadej, apostol
20 P Metod, biskup mučenik
21 S Julijan Tarški, mučenik
22 N NED. 2. PO DUHOVIMA, glas 1.; Euzebije, biskup mučenik
23 P Agripina, mučenica
24 U Rođenje Ivana Krstitelja
25 S Febronija, časna majka mučenica
26 Č David Solunski, časni otac
27 P KRIST ČOVJEKOLJUBAC; Samson, časni otac
28 S **Muke presvete Bogorodice;** Kir i Ivan, dobrotvori mč., prijenos moći
29 N NED. 3. PO DUHOVIMA, glas 2.; Petar i Pavao, vrhovni apostoli
30 P **Zbor dvanaestorice apostola**

1	**N**	**7. USKRSNA;** Justin,
2	P	Marcelin i Petar, Eugen
3	U	Karlo Lwanga i dr. Olivija
4	S	Kvirin Sisački, Predrag
5	Č	Bonifacije, Valerija, Doroteja
6	P	Norbert, Artemije, Paulina
7	S	Koloman, Antun de Fatatis
8	**N**	**DUHOVI (PEDESETNICA)**
9	**P**	**BDM Majka Crkve, Duhovski ponedjeljak**
10	U	Sveti Josip zaštitnik Domovine
11	S	*Barnaba ap.,* Borna - *kvatre*
12	Č	Leon III. papa, Bosiljko, Mile
13	P	Antun Padovanski, Ante - *kvatre*
14	S	BDM Kraljica apostola - *kvatre*
15	**N**	**PRESVETO TROJSTVO,** Vid
16	P	Franjo Regis, Aurora, Gvido
17	U	Laura, Nevenka, Terezija
18	S	Marko i Marcelijan, Ljubomir
19	**Č**	**TIJELOVO (Brašančevo)**
20	P	Naum Ohridski, Silverije
21	S	Alojzije Gonzaga, Vjekoslav
22	**N**	**12. KROZ GODINU;** Tomislav, Ivan Fisher
23	P	Josip Cafasso, Sidonija, Zdenko
24	**U**	**ROĐENJE IVANA KRSTITELJA**
25	S	Adalbert, Vilim, Doroteja
26	Č	Josip M. Escriva, Ivan i Pavao
27	**P**	**PRESVETO SRCE ISUSOVO**
28	S	Bezgrešno Srce Marijino, Irenej
29	**N**	**13. KROZ GODINU; PETAR I PAVAO, APOSTOLI**
30	P	Rimski prvomučenici, Kajo

1 U Kuzma i Damjan, dobrotvori
2 S Polaganje haljina Bogorodice
3 Č Hijacint, mučenik
4 P Andrija, nadbk. kretski; Marta, č.m.
5 S Atanazije Atoški, časni otac
6 N NED. 4. PO DUHOVIMA, glas 3.; Sisoj Veliki, časni otac
7 P Toma i Akacije, č.o.; Nedjelja, velemč.
8 U Prokopije, velemučenik
9 S Pankracije, biskup mučenik
10 Č Nikopoljski mč.; **Antun Pečerski, č.o.**
11 P Eufemija, velemč.; Olga, kneginja
12 S Proklo i Hilarije, mč.; Mihael, č.o.
13 N NED. SV. OTACA PRVIH 6 EKUMENSKIH SABORA, glas 4.; Zbor arkanđela Gabrijela; Stjepan Sabait; Julijan, biskup
14 P Akila, apostol
15 U Kerik i Julita, mč.; **Vladimir Veliki, knez**
16 S Atenogen, bk. i 10-orica uč., mč.
17 Č Marina, velemučenica; bl. Pavao Gojdič
18 P Hijacint i Emilijan, mučenici
19 S Makrina, časna majka; Dio, časni otac
20 N NED. 6. PO DUHOVIMA, glas 5.; Ilija, prorok
21 P Ezekiel, prorok; Simeon i Ivan, č.o.
22 U Marija Magdalena, mironosica; Foka, mučenik
23 S Trofim, Teofil i drugovi, mučenici
24 Č Šarbel, časni otac; Kristina, velemč.; **Boris i Gleb, mč.**
25 P Preminuće sv. Ane, majke pres. Bogorodice
26 S Paraskeva (Petka) Rimljanka, č.m. mč.; Hermol i drugovi mč.
27 N NED. 7. PO DUHOVIMA, glas 6.; Pantelejmon, velemučenik; Sveti Sedmočislenici
28 P Prohor, Nikanor, Timon i Parmen, ap.
29 U Kalinik, mučenik
30 S Sila, Silvan i drugovi mučenici
31 Č Eudokim Pravedni

Srpanj

1	U	Šimun, Zvjezdana, Predrag
2	S	Oton, Višnja, Martinijan
3	Č	*Toma ap.,* Tomislav
4	P	Elizabeta Portugalska, Elza
5	S	Ćiril i Metod, Ruka sv. Vlaha
6	**N**	**14. KROZ GODINU;** Marija Goretti
7	P	Kotorski mučenici, Klaudije
8	U	Akvila i Priscila, Eugen, Edgar
9	S	Marija od Propetog Isusa
10	Č	Amalija, Ljubica, Rufina
11	P	Benedikt opat, Budimir, Olga
12	S	Mislav, Suzana, Tanja
13	**N**	**15. KROZ GODINU; Majka Božja Bistrička**
14	P	Kamilo de Lellis, Angelina
15	U	Presveti Otkupitelj, Bonaventura
16	S	Gospa Karmelska, Karmela
17	Č	Branimir, Marcelina, Dunja
18	P	Ljubica, Bruno, Emilija
19	S	Aurelija, Makrina, Zora, Zlatka
20	**N**	**16. KROZ GODINU;** Ilija Tišbijac prorok, Ilijana
21	P	Lovro Brindiški, Danijel prorok
22	U	Marija Magdalena, Manda
23	S	Brigita Švedska, Apolinar
24	Č	Šarbel Makhluf, Kristina
25	P	*Jakov ap.,* Kristofor
26	S	Joakim i Ana, roditelji BDM
27	**N**	**17. KROZ GODINU;** Klement Ohridski
28	P	Viktor I. papa, Viktorija
29	U	Marta, Marija i Lazar, Flora
30	S	Silvan Dubrovački, Petar
31	Č	Ignacije Lojolski, Vatroslav

1 P Ophod časnog Križa; Makabejski mučenici
(početak posta Velike Gospe)
2 S Stjepan prvomučenik, prijenos moći
3 N NED. 8. PO DUHOVIMA, glas 7.; Izakij, Dalmat i Faust, č.o.
4 P Efeški mučenici; Eudokija, č.m. mučenica
5 U Eusignij, mučenik
6 S PREOBRAŽENJE GOSPODNJE
7 Č Domecije, mučenik
8 P Emilijan, biskup priznavaoc
9 S Matija, apostol
10 N NED. 9. PO DUHOVIMA, glas 8.; Lovro, đakon mučenik
11 P Euplo, mučenik
12 U Focij i Anicent, mučenici
13 S Maksim, priznavalac
14 Č Mihej, prorok; Teodro Pečerski, prijenos moći
15 P UZNESENJE PRSV. BOGORODICE NA NEBO
16 S Sveti ubrus; Diomed, mučenik
17 N NED. 10. PO DUHOVIMA, glas 1.; Miron, mučenik
18 P Flor i Lauro, mučenici
19 U Andrija i drugovi, mučenici
20 S Samuel, prorok
21 Č Tadej, apostol; Basa, mučenica
22 P Agatonik i drugovi, mučenici
23 S Irenej Lionski, bk. mč.; Lupo, mč.
24 N NED. 11. PO DUHOVIMA, glas 2.; Eutih, mučenik; bl. Miroslav Bulešić
25 P Tit, ap.; Bartolomej, ap., prijenos moći
26 U Adrijan i Natalija, mučenici
27 S Pimen, časni otac
28 Č Mojsije Etiopljanin, č.o.; Augustin, bk.
29 P Glavosijek Ivana Krstitelja *-post*
30 S Aleksandar, Ivan i Pavao Mlađi, patrijarsi carigradski
31 N NED. 12. PO DUHOVIMA, glas 3.;
Polaganje Bogorodičinog pojasa

Kolovoz

1	P	Alfonz Liguori, Vjera, Nada
2	S	Gospa od Anđela, Stjepan I.
3	**N**	**18. KROZ GODINU; Augustin Kažotić**
4	P	Ivan Marija Vianney, Ivanka
5	U	Gospa Snježna, Nives, Snježana
6	S	*Preobraženje Gospodinovo*
7	Č	Siksto II. papa, Kajetan, Donat
8	P	Dominik, Nedjeljko, Dinko
9	S	Terezija Benedikta od Križa
10	**N**	**19. KROZ GODINU;** *Lovro,* Lovorka
11	P	Klara Asiška, Jasna, Suzana
12	U	Ivana Franciska de Chantal
13	S	Poncijan i Hipolit Rimski
14	Č	Maksimilijan Marija Kolbe
15	**P**	**VELIKA GOSPA**
16	S	Stjepan Ugarski, Rok, Roko
17	**N**	**20. KROZ GODINU;** Urzicin
18	P	Jelena Križarica, Helena
19	U	Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla
20	S	Bernard, Samuel prorok
21	Č	Pio X. papa, Gospa Voćinska
22	P	BDM Kraljica, Vladislava
23	S	Ruža Limska, Rozalija
24	**N**	**21. KROZ GODINU;** *Bartolomej apostol*
25	P	Josip Kalasancijski, Ljudevit IX.
26	U	Melkisedek, Jadranko, Branimir
27	S	Monika, Marcel, Časlav
28	Č	Augustin, Tin, Gustav
29	P	Mučeništvo Ivana Krstitelja
30	S	Feliks i Adaukt, Margarita
31	**N**	**22. KROZ GODINU;** BDM od Suza

1 P **Početak crkvene godine (Indikt);** Simeon, časni otac
2 U Mamant, mč.; Ivan Isposnik, č.o.
3 S Antim, bk. mč.; Pio X. papa
4 Č Mojsije, prorok
5 P Zaharija, otac sv. Ivana Krstitelja, prorok; Majka Terezija, č.m.
6 S Eudoksij, mč.; Arhip, č.o; ***Navečer Liturgija u katedrali***
7 N NED. PRIJE UZVIŠENJA ČASNOG KRIŽA, glas 4.;
Sozont, mučenik; **Marko Križevčanin, mučenik**
8 P ROĐENJE PRESVETE BOGORODICE
9 U Joakim i Ana, roditelji Bogorodičini; Severijan, mučenik
10 S Minodora, Mitrodora i Nimfodora, mč.
11 Č Teodora Aleksandrijska, časna majka
12 P Autonom, svećenik mučenik
13 S Subota prije Uzvišenja; Kornelije, bk. mč.;
Posveta hrama Uskrsnuća u Jeruzalemu
14 N UZVIŠENJE ČASNOG KRIŽA GOSPODNJEG *(post)*
15 P Nikita, velemučenik
16 U Eufemija, velemučenica
17 S Sofija i kćeri Vjera, Nada i Ljubav, mč.
18 Č Eumenije, biskup čudotvorac
19 P Trofim, Sabat i Dorimed, mučenici
20 S Subota po Uzvišenju; Eustat, velemč. i obitelj,
mučenici; Mihael i Teodor, mučenici
21 N NED. POSLIJE UZVIŠENJA ČASNOG KRIŽA, glas 6.;
Kodrat, apostol
22 P Jona, prorok; Foka, bk. mč.; Jona, č.o.
23 U Začeće sv. Ivana Krstitelja
24 S Tekla, prvomučenica
25 Č Eufrosina, časna majka
26 P Ivan Bogoslov, apostol i evanđelist
27 S Kalistrat i drugovi, mč.; Nil, č.o.
28 N NED. 16. PO DUHOVIMA, glas 7.;
Hariton, časni otac priznavalac
29 P Cirijak, časni otac pustinjak
30 U Grgur, biskup mučenik

1 P Viktor, Viktorija, Tamara
2 U Veljko Severina, Ingrid, Divna
3 S Grgur Veliki, Marin s o. Raba
4 Č Ruža iz Viterba, Dunja, Marin
5 P Majka Terezija, Lovro Jus.
6 S Zaharija prorok, Boris, Doris
7 N 12. KROZ GODINU; Marko Križevčanin
8 P *Mala Gospa (Rođenje BDM)*
9 U Petar Claver, Strahimir
10 S Nikola Tolentinski, Nikolina
11 Č Prot i Hijacint, Helga
12 P Ime Marijino, Dubravko
13 S Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubica
14 N 24. KROZ GODINU; *Uzvišenje svetog križa*
15 P BDM Žalosna, Dolores, Melita
16 U Kornelije i Ciprijan, Eufemija
17 S Robert Bellarmino, Rane sv. Franje - *kvatre*
18 Č Josip Kupertinski, Sonja
19 P Januarije, Teodor, Željko - *kvatre*
20 S Andrija Kim Teogon - *kvatre*
21 N 25. KROZ GODINU; *Matej apostol i evanđelist*
22 P Mauricije i dr., Ivan Mendez
23 U Pio iz Pietrelcine, Elizabeta
24 S Gospa od Otkupitelja, Rupert
25 Č Aurelija, Zlata, Rikarda
26 P Kuzma i Damjan, Damir
27 S Vinko Paulski, Vincencija
28 N 26. KROZ GODINU; Većeslav, Lovorka
29 P *Mihael, Gabrijel, Rafael, arkanđeli*
30 U Jeronim, Sofija Rimska, Jerko

1 S Pokrov Presvete Bogorodice; Ananija, apostol; Roman Slatkopojac, časni otac
2 Č Ciprijan, bk. mč; Justina, mč.; Andrija, jurodivij
3 P Dionizije Areopagita, biskup mč.; Terezija od Djeteta Isusa, č.m.
4 S Jerotej, biskup mučenik, Franjo Asiški
5 N NED. 17. PO DUHOVIMA, glas 8.; Haritina, mučenica
6 P Toma, apostol
7 U Sergij i Bakho, mučenici
8 S Pelagija, časna majka
9 Č Jakov Alifejev, apostol; Abraham, pravednik Božji; Andronik, č.o.
10 P Eulampije i Eulampija, mučenici
11 S Filip, đakon; Teofan, časni otac
12 N NED. SV. OTACA 7. EKUME. SABORA, glas 1.; Prob, Tarah i Andronik, mč.; Kuzma, č.o.; Martin, biskup
13 P Karpo, Papila i Agatonika, mučenici
14 U Nazarije, Gervazije i Protazije, mč.; Paraskeva, časna majka
15 S Eutimije Novi, č.o.; Lucijan, č.o. mč.
16 Č Longin, satnik, mučenik
17 P Hošea, pr.; Andrija Kretski, č.o. mč.
18 S Luka, apostol i evanđelist
19 N NED. 19. PO DUHOVIMA, glas 2.; Joel, prorok; Var, mč.; Ivan Rilski, č.o.
20 P Artemije, velemučenik
21 U Hilarije Veliki, časni otac
22 S Averkij, biskup čudotovorac; Efeški mučenici; Ivan Pavao II., papa rimski
23 Č **Jakov, apostol, brat Gospodnji**
24 P Areta i drugovi, mučenici
25 S Marcijan i Martir, mučenici
26 N NED. KRISTA KRALJA, glas 3.; Dimitrije, velemučenik
27 P Nestor, mučenik
28 U Terenc i Neonila, mč.; Stjepan Sabait, č.o.; Paraskeva Ikonijska, mč.
29 S Anastazija, č.m. mč.; Abraham Zatvornik
30 Č Zinovije i Zinovija, mučenici
31 P Stahije, Amplije i dr., ap.; Epimah, mč.

1 S Terezija od Djeteta Isusa
2 Č Anđeli čuvari, Anđelko
3 P Gerhard, Kandid, Svjetlana
4 S Franjo Asiški, Franka, Kajo
5 N 27. KROZ GODINU; Faustina Kowalska
6 P Bruno, Renato, Vjera, Vjeran
7 U BDM od Krunice (Rožarija)
8 S Šimun starac, Dimitrije Solunski
9 Č Ivan Leonardi, Abraham i Sara
10 P Danijel i dr., Franjo Borgia
11 S Ivan XXIII. papa, Milan, Milijan
12 N 28. KROZ GODINU; Serafin
13 P Eduard, Edo, Hugolin
14 U Kalist I. papa, Ljeposav, Divna
15 S Terezija Avilska, Valter
16 Č Marija Margareta Alacoque
17 P Ignacije Antiohijski, Vatroslav
18 S *Luka ev.,* Lukša, Lukas
19 N 29. KROZ GODINU; Pavao, Ivan Brebefski i dr.
20 P Vendelin, Irena, Sanja, Miroslava
21 U Hilarion, Uršula, Karlo, Lara
22 S Ivan Pavao II. papa, Dražen
23 Č Ivan Kapistranski, Ivanko
24 P Antun M. Claret, Jaroslav
25 S Katarina Kotromanić
26 N 30. KROZ GODINU; Dimitrije Srijemski
27 P Sabina Avilska, Flor, Gordana
28 U *Šimun i Juda Tadej apostoli,* Siniša
29 S Mihovil Rua, Narcis, Darko
30 Č Marcijan, Marsela, German
31 P Alfons Rodriguez, Volfgang

1 S Kuzma i Damjan, dobrotvori
2 N NED. 21. PO DUHOVIMA, glas 4.; Akindin, Pegazij i dr., mč.
3 P Akepsim, Josip i Aital, mč.; Juraj, velemč.
4 U Joanikij Veliki, časni otac; Nikander i Ermej, mučenici
5 S Galaktion i Epistimija, mučenici
6 Č Pavao, nadbk. carigradski
7 P Melitenski mučenici; Lazar, časni otac čudotvorac
8 S Zbor arkanđela Mihaela
9 N NED. 22. PO DUHOVIMA, glas 5.; Onesifor i Porfirije, mučenici; Matrona i Teoktista, časne majke
10 P Erast, Olimp, Rodion i dr., apostoli
11 U Mina, Viktor i Vincent, mč; Stefanida, mč.; Teodor Studita, č.o. priznavaoc
12 S Jozafat, nadbiskup mučenik; Nil, časni otac; Ivan, nadbiskup
13 Č Ivan Zlatousti, nadbk. carigradski
14 P Filip, apostol; Nikola Tavelić, č.o. mč.
15 S Gurije, Samon i Abib, mučenici
16 N NED. 23. PO DUHOVIMA, glas 6.; Matej, apostol i evanđelist
17 P Grgur, biskup čudotvorac
18 U Platon i Roman, mučenici
19 S Obadija, prorok; Barlaam, mučenik
20 Č Grgur Dekapolit, časni otac; Proklo, nadbiskup carigradski
21 P UVOD PRESV. BOGORODICE U HRAM
22 S Filemon i dr., apostoli; Cecilija, mučenica
23 N NED. 24. PO DUHOVIMA, glas 7.; Amfilohije i Grgur, biskupi
24 P Katarina, velemč.; Merkur, velemč.
25 U Klement, papa, mč.; Petar, bk. mč.
26 S Alipije, časni otac
27 Č Jakov Perzijanac, mč.; Paladije, č.o.
28 P Stjepan Mlađi, č.o. mč.; Irinarh, mč.
29 S Paramon i Filomena, mč.; Akacije, č.o.
30 N NED. 25. PO DUHOVIMA, glas 8.; Andrija Prvozvani, apostol

Studeni

1 S SVI SVETI, Svetislav, Sveto
2 N 31. KROZ GODINU; Dušni dan
3 P Martin iz Porresa, Hubert
4 U Karlo Boromejski, Dragutin
5 S Srijemski mučenici, Mirko
6 Č Leonard pustinjak, Vedran
7 P Engelbert, Anđelko
8 S Gracija Kotorski, Milostislav
9 N 32. KROZ GODINU; *Posveta Lateranske bazilike*
10 P Leon Veliki papa, Lavoslav, Lav
11 U Martin Tourski, Davorin
12 S Jozafat, Miljenko
13 Č Stanislav Kostka, Stanko
14 P Nikola Tavelić, Ivan Trogirski
15 S Albert Veliki, Leopold III.
16 N 33. KROZ GODINU; Margareta Škotska
17 P Elizabeta Ugarska, Igor
18 U Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
19 S Salomeja, Matilda, Jakov
20 Č Feliks, Srećko, Edmund
21 P Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja, Mauro
22 S Cecilija, Cilika, Slavujka
23 N 34. KROZ GODINU – KRIST KRALJ
24 P Andrija Dung-Lac i dr.
25 U Katarina Aleksandrijska, Kata
26 S Konrad, Delfina, Leonard
27 Č BDM od Čudotvorne medaljice
28 P Jakov Markijski, Držislav
29 S Svi sveti franjevačkog reda
30 N 1. DOŠAŠĆA; *Andrija apostol*

1 P Naum, prorok
2 U Habakuk, prorok
3 S Sefanija, prorok
4 Č Barbara, velemč.; Ivan Damaščanski., č.o.
5 P Saba Posvećeni, časni otac
6 S Nikola, nadbiskup čudotvorac
7 N NED. 26. PO DUHOVIMA, glas 1.;
Ambrozije, biskup
8 P Bezgrešno začeće presvete Bogorodice
9 U Patapije, časni otac
10 S Mino, Hermogen i Eugraf, mučenici
11 Č Danijel Stilit, časni otac
12 P Spiridon, biskup
13 S Eustrat, Orest i dr., mč.; Lucija, dj. mč.
14 N NED. SVETIH PRAOTACA, glas 2.;
Tirzo, Leuk i dr. mučenici
15 P Eleuterije, svć. mč.; Pavao, časni otac
16 U Hagaj, prorok
17 S Danijel, prorok
18 Č Sebastijan i drugovi, mučenici
19 P Bonifacije, mučenik
20 S Subota prije Božića; Ignacije Bogonosac, mučenik
21 N NED. SVETIH OTACA, glas 3.; Julijana, mučenica
22 P Anastazija, velemučenica
23 U Kretski mučenici
24 S **Badnjak;** Eugenija, časna majka mč.
25 Č BOŽIĆ (ROĐENJE ISUSA KRISTA)
26 P Zbor presvete Bogorodice; Eutimije, biskup mučenik
27 S Stjepan Prvomučenik; Teodor, č.o.
28 N NED. PO BOŽIĆU, glas 4. – sv. Josip, David kralj i Jakov apostol;
Nikomedijski mučenici
29 P Nevina betlehemska dječica; Marcel, č.o.
30 U Anizija, mučenica Zotik, časni otac
31 S Melanija Rimljanka, časna majka

Prosinac

1	P	Natalija, Božica, Božena
2	U	Bibijana, Živka, Blanka
3	S	Franjo Ksaverski, Klaudije
4	Č	Ivan Damaščanski, Barbara
5	P	Sabina, Slavka, Kristina
6	S	Nikola biskup, Nikolina
7	**N**	**2. DOŠAŠĆA;** Ambrozije
8	**P**	**BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM**
9	U	Ivan Diego C., Abel, Valerija
10	S	Gospa Loretska, Julija - kvatre
11	Č	Damaz I. papa, Danijel
12	P	BDM Guadalupska, Špiro - kvatre
13	S	Lucija, Svjetlana, Otilija - kvatre
14	**N**	**3. DOŠAŠĆA** (Materice)
15	P	Drinske mučenice, Irena, Dario
16	U	Adela, Albina, Zorka
17	S	Izak, Lazar, Jolanda
18	Č	Gracijan Tourski, Dražen
19	P	Urban, Teo, Vladimir
20	S	Amon, Eugen i Makarije
21	**N**	**4. DOŠAŠĆA** (Očići)
22	P	Toma Holland, Časlav
23	U	Ivan Kentijski, Vilka
24	S	Badnjak, Adam i Eva (post)
25	**Č**	**BOŽIĆ (Rođenje Gospodinovo)**
26	P	*Stjepan prvomučenik*
27	S	*Ivan ap. i ev.,* Janko
28	**N**	**SVETA OBITELJ;** *Nevina dječica*
29	P	Toma Becket, David kralj
30	U	Feliks I. papa, Trpimir, Rajner
31	S	Silvestar, Stara godina - zahvalnica

DRŽAVNI PRAZNICI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2025. GODINE

1.	siječnja	**Nova godina**
6.	siječnja	**Sveta tri kralja (Bogojavljenje)**
20.	travnja	**Uskrs**
21.	travnja	**Uskrsni ponedjeljak**
1.	svibnja	**Praznik rada**
30.	svibnja	**Dan državnosti**
19.	lipnja	**Tijelovo**
22.	lipnja	**Dan antifašističke borbe**
5.	kolovoza	**Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja**
15.	kolovoza	**Uznesenje Blažene Djevice Marije - Velika Gospa**
1.	studenoga	**Svi sveti**
18.	studenoga	**Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata**
25.	prosinca	**Božić**
26.	prosinca	**Drugi dan Božića – Sv. Stjepan**

IZ ŽIVOTA SVEOPĆE CRKVE

SVETA GODINA 2025.

„Hodočasnici nade”

Crkva će 2025. proslaviti Svetu godinu, koja bi, prema zamisli pape Franje trebala pridonijeti ponovnoj uspostavi ozračja povjerenja među ljudima i u Boga. Da bi se postigla ta duhovna sastavnica jubileja, potrebno ju je dopuniti društvenom dimenzijom, čija je ključna riječ bratstvo.

Ljudima treba vratiti snagu i sigurnost kako bi s razboritošću i samopouzdanjem gledali u budućnost, stoji u pismu što da je papa Franjo uputio predsjedniku Papinskog vijeća za promicanje nove evangelizacije nadbiskupu Rinu Fisichelli, povjeravajući mu organizaciju priprave Svete godine koja će se održavati pod geslom: „Hodočasnici nade”. Vidjeli smo da je dio sloboda postao ograničen. Pandemija je izazvala sumnju, strah i zbunjenost u našim srcima i uzrokovala velike boli. Ponovno stjecanje nade i povjerenja moguće je samo u perspektivi bratstva – tvrdi Papa i navodi kako ne smijemo zatvoriti oči pred dramom „divljeg siromaštva” koje brojnim muškarcima i ženama, mladima i djeci onemogućuje dostojan život. Papa želi da se u ovo vrijeme priprave za Jubilej čuju ne samo glasovi siromaha nego i svijest odgovornosti za stvoreni svijet i za sinodalnost. Potrebno je – prema njegovom mišljenju ponovno otkriti zahtjeve sveopćega značenja za odgovorno sudjelovanje u prihvaćanju karizmi i službi koje Duh Sveti neprestano daje za izgradnju crkvenog jedinstva.

Papa će i posebnom bulom službeno najaviti Svetu godinu. U međuvremenu će Vijeće za promicanje nove evangelizacije pronaći prikladne oblike kako bi Sveta godina mogla započeti s dubokom vjerom, živom nadom i aktivnom ljubavlju. Posljednjih je godina cijeli svijet bio šokiran iznenadnom epidemijom, koja je prouzročila oko šest milijuna mrtvih i oko 500 000 000 oboljelih. Materijalne, gospodarske, društvene, zdravstvene i duhovne posljedice nisu još posve jasne.

Od proslave prve jubilarne godine, koju je na uspomenu Isusove smrti 1300. proglasio papa Bonifacije VIII., Božji je narod te prigode doživljavao kao poseban dar milosti, okarakterizirane opraštanjem grijeha i potpunim oprostima, izrazom Božjeg milosrđa. To je tijekom stoljeća u Vječni grad privuklo na milijune hodočasnika, koji su na taj način očitovali svoju živu vjeru. Redovite Svete godine održavaju se svakih 25 godina. Do sada ih je bilo 26. Bilo je, naime, i vremena kada se zbog političkih, ratnih i vre-

menskih neprilika nisu mogle održavati jubilejske proslave. Posljednju Svetu godinu, poznatu kao Veliki jubilej, proglasio je 2000. Ivan Pavao II., uvevši Crkvu u treće tisućljeće. Crkva je stigla na stoljetno hodočašće, ponovno predlažući cijelu svoju povijest kao „živi dnevnik hodočašća bez kraja".

Logo Jubilarne 2025. godine

Osjetila je da mora preispitati svoju obnovu kako bi s novim entuzijazmom i pod novim vodstvom nastavila svojim evanđeoskim poslanjem. Neki su pape proglasili izvanredne Svete godine. U prigodi obilježavanja 2000. obljetnice rođenja sv. Pavla papa Benedikt XVI. od lipnja 2008. do lipnja 2009. proglasio je izvanrednu sv. Godinu, a papa Franjo od 8. prosinca 2015. do 20. studenog 2016. Svetu godinu milosrđa u prigodi obilježavanja 50. obljetnice Drugoga vatikanskog sabora. Te je godine Crkva doživjela dvojicu papa: Benedikta XVI. i papu Franju te se obojica zajedno ušla kroz sveta vrata u baziliku sv. Petra. Papa Franjo od te godine svakoga mjeseca poduzima razne korake u znaku milosrđa koji su ostavili duboke tragove u vjerničkim sredinama.

Svaka Sveta godina ima svoju povijest. Gledajući danas unatrag, ne pruža nam se samo prilika za analizu povijesnih i vjerskih događanja nego omogućuje i pronalaženje puta za izlazak iz dramatičnih posljedica pandemije, pred kojima strahuje i papa Franjo, kako bi Crkva mogla nastaviti „živim hodočašćem koje ne završava".

AS

Bula proglašenja Redovnog jubileja godine 2025. „Spes non confundit" Svetoga Oca Franje koja je objavljena na svetkovinu Uzašašća 9. svibnja 2024.

SPES NON CONFUNDIT
Bula proglašenja Redovnog jubileja godine 2025.

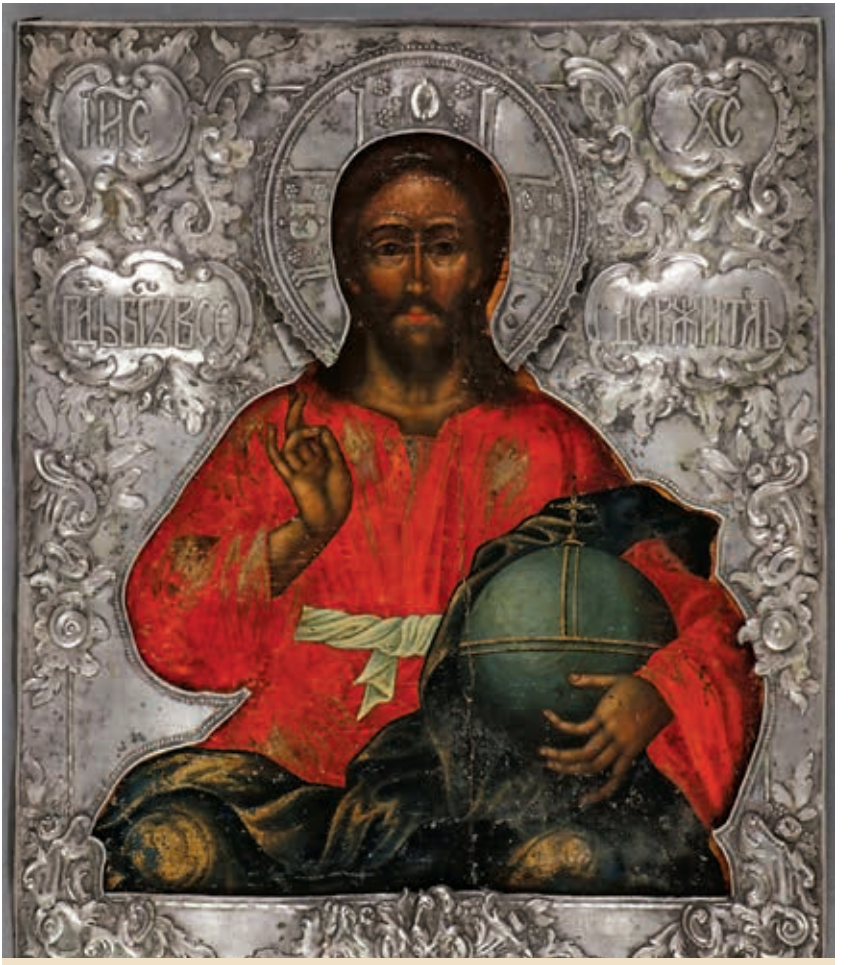
FRANJO
RIMSKI BISKUP
SLUGA SLUGU BOŽJIH
»NEKA ONIMA KOJI ĆE ČITATI OVO PISMO NADA ISPUNI SRCE«

1. *Spes non confundit,* »Nada ne razočarava« (*Rim* 5, 5). U znaku nade, apostol Pavao hrabri kršćansku zajednicu u Rimu. Nada je ujedno središnja poruka predstojećega Jubileja koji Papa, prema drevnoj tradiciji, proglašava svakih dvadeset i pet godina. Mislim na sve hodočasnike nade koji će doći u Rim proslaviti tu Svetu godinu i na one koji, s obzirom na to da neće moći posjetiti grad apostolâ Petra i Pavla, proslavit će je u partikularnim crkvama. Neka to bude trenutak živog i osobnog susreta s našim Gospodinom Isusom Kristom, »vratima« spasenja (usp. *Iv* 10, 7.9); s njim, kojega Crkva uvijek, posvuda i svima mora naviještati kao »nadu našu« (usp. *1 Tim 1,* 1).

Svi se nadaju. U srcu svakoga čovjeka prebiva nada kao želja i očekivanje dobra, iako ne zna što mu sutra nosi. Međutim, nepredvidljivost budućnosti ponekad izaziva proturječne osjećaje: od povjerenja do straha, od smirenosti do očaja, od sigurnosti do sumnje. Često susrećemo obeshrabrene ljude koji u budućnost gledaju sa skepsom i pesimizmom, kao da im ništa ne može donijeti sreću. Neka ovaj Jubilej bude svima prilika za oživljavanje nade. Riječ Božja pomaže nam pronaći razloge za to. Neka nam u tome bude vodilja ono što je apostol Pavao pisao kršćanima u Rimu.

Riječ nade

2. »Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje […] Nada pak ne postiđuje. Ta lju-

Krist koji drži zemaljsku kuglu simbolizira nadu svijeta u sigurnu Božansku zaštitu

bav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan!« (*Rim* 5, 1-2.5). Mnogo je poticaja za razmišljanje koje ovdje daje sveti Pavao. Znamo da Poslanica Rimljanima označava prijelomni trenutak u njegovu navjestiteljskom djelovanju. Dotad je naviještao u istočnom dijelu Carstva, a sada ga čeka Rim, sa svime što taj grad predstavlja u očima svijeta: veliki izazov s kojim se valja suočiti u cilju naviještanja evanđelja koje

ne zna za prepreke i ne poznaje granice. Pavao nije utemeljio Crkvu u Rimu i on osjeća žarku želju posjetiti je uskoro kako bi svima donio evanđelje Isusa Krista, umrlog i uskrslog, kao navještaj nade koji ispunjava obećanja, uvodi u slavu i, utemeljen na ljubavi, ne razočarava.

3. Nada se, naime, rađa iz ljubavi i temelji se na ljubavi koja izvire iz Srca Isusova probodena na križu: »Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim« (*Rim* 5, 10). A njegov se život očituje u našem životu vjere, koji počinje krštenjem, razvija se u poučljivosti Božje milosti i stoga je oduhovljen nadom koja se neprestano obnavlja i koja po djelovanju Duha Svetoga postaje nepokolebljiva.

Duh Sveti je, naime, taj koji svojom trajnom prisutnošću u Crkvi putnici širi svjetlo nade u vjernicima: On ga održava poput goruće baklje koja se nikada ne gasi kako bi davao potporu i snagu našemu životu. Naime, kršćanska nada ne vara i ne razočarava, jer se temelji na sigurnosti da nas ništa i nitko nikada ne može rastaviti od Božje ljubavi: »Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? […] U svemu tome nadmoćno pobjeđujemo po onome koji nas uzljubi. Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina, ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem«

Golub - jedan od simbola kršćanske nade

(*Rim 8*, 35.37-39). Zato se ta nada ne slama pred teškoćama: ona se temelji na vjeri i hrani ljubavlju, te nam tako omogućuje ići naprijed kroz život. Sveti Augustin piše u vezi s tim: »Nemoguće je živjeti u ikojem stanju bez ove tri sklonosti duše: vjerovati, nadati se i ljubiti« [1].

4. Sveti Pavao stoji čvrsto s nogama na zemlji. On zna da se život sastoji i od radosti i od tuge, da je ljubav stavljena na kušnju kad navale teškoće, i da se čini da se nada raspada pred patnjama. Ipak, on piše: »Mi se dičimo i u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom« (*Rim* 5, 3-4). Za apostola su nevolja i patnja tipična stanja onih koji navješćuju evanđelje u okolnostima nerazumijevanja i progona (usp. *2 Kor* 6, 3-10). Ali u tim situacijama svjetlo svijetli kroz tamu: otkrivamo kako evangelizaciju podržava snaga koja proizlazi iz Kristova križa i uskrsnuća. A to dovodi do razvoja kreposti koja je usko povezana s nadom – *strpljivosti*. Već smo naviknuti željeti sve i odmah, u svijetu u kojem je žurba postala stalna. Više nemamo vremena za susrete, a i u obiteljima često je teško okupiti se zajedno i porazgovarati jedni s drugima u miru. Strpljenje je odagnala žurba i to nanosi veliku štetu ljudima. Uzimaju maha nestrpljenje, nervoza, a ponekad čak i neopravdano nasilje, što dovodi do nezadovoljstva i zatvorenosti.

Nadalje, u dobu *interneta,* u kojem su prostor i vrijeme istisnuti s tim *ovdje i sada,* strpljenje nije rado viđen gost. Kad bismo se još uvijek mogli diviti stvorenom svijetu, mogli bismo shvatiti koliko je strpljenje presudno. Čekati promjenu godišnjih doba s njihovim plodovima; promatrati život životinja i njihove razvojne cikluse; imati jednostavan pogled svetoga Franje, koji je u svojoj *Pjesmi brata Sunca,* napisanoj prije točno 800 godina, shvaćao stvorenje kao veliku obitelj, a Sunce i Mjesec nazvao *bratom i sestrom* [2]. Ponovno otkriti strpljenje jako je dobro za nas same i za druge. Sveti Pavao često spominje strpljivost kako bi istaknuo važnost ustrajnosti i pouzdanja u Božje obećanje, ali prije svega svjedoči da je Bog strpljiv s nama. On je »Bog postojanosti i utjehe« (*Rim* 15, 5). Strpljenje, koje je također plod Duha Svetoga, održava nadu živom i jača je kao krepost i način života. Zato naučimo često tražiti milost strpljivosti, koja je kći nade i ujedno je podupire i jača.

Put nade

5. Iz te isprepletenosti nade i strpljivosti postaje jasno da je kršćanski život *put,* koji treba također *jake trenutke* kako bi se hranilo i jačalo nadu, tu nezamjenjivu pratiteljicu koja daje nazrijeti cilj: susret s Gospodinom Isusom. Volim misliti da je proglašenju prve Svete godine 1300. godine

prethodio put milosti podržan pučkom pobožnošću. Ne smijemo, naime, zaboraviti različite oblike putem kojih se milost oproštenja obilno izlila na sveti vjerni Božji narod. Prisjetimo se, primjerice, velikog *oprosta* koji je sveti Celestin V. odlučio odobriti svima onima koji budu posjetili baziliku Santa Maria di Collemaggio u L'Aquili 28. i 29. kolovoza 1294., šest godina prije nego što je papa Bonifacije VIII. ustanovio Svetu godinu. Crkva je, dakle, već bila iskusila jubilejsku milost milosrđa. A još i prije toga, 1216. godine, papa Honorije III. odazvao se molbi svetoga Franje da se udijeli oprost onima koji će posjetiti Porcijunkulu prva dva dana mjeseca kolovoza. Isto se može reći i za hodočašće u Santiago de Compostelu: naime, 1122. godine papa Kalisto II. dopustio je da se u toj hodočasničkoj crkvi slavi Sveta godina svaki put kad blagdan apostola Jakova pada na nedjelju. Dobro je da se taj *rašireni* oblik jubilejskih slavlja nastavi kako bi snaga Božjeg oprosta mogla poduprijeti i pratiti zajednice i pojedince na njihovu putu.

Nije slučajno da je *hodočašće* bitan element svakog jubilejskog događaja. Polazak na put karakteristično je za one koji traže smisao života. Pješačko hodočašće veoma je prikladno za ponovno otkrivanje vrijednosti tišine, truda i usredotočenosti na ono bitno. I u nadolazećoj godini hodočasnici nade neće propustiti prolaziti drevnim i novim stazama kako bi intenzivno proži-

Duga simbol nade od Noinih vremena

vjeli jubilejsko iskustvo. U samom gradu Rimu, uz tradicionalna hodočašća u katakombe i sedam crkava, bit će i drugih vjerskih hodočašća.

Prelaskom iz jedne zemlje u drugu kao da se granice brišu, putovanje iz jednog grada u drugi razmišljajući o stvorenom svijetu i umjetničkim djelima omogućit će pojedincima obogatiti se različitim iskustvima i kulturama, kako bi nosili u sebi ljepotu koja, u suzvučju s molitvom, vodi do zahvaljivanja Bogu za čuda koja je učinio. Jubilejske crkve, posute duž hodočasničkih putova i u gradu Rimu, mogu postati oaze duhovnosti u kojima se može pronaći snagu na putu vjere i napajati se na izvorima nade, napose pristupanjem sakramentu pomirenja, tom nezaobilaznom polazištu za stvaran put obraćenja. U partikularnim će se Crkvama posebna pozornost posvetiti pripravi svećenikâ i vjernikâ za ispovijed i osiguravanju mogućnosti za pojedinačnu ispovijed.

Želio bih uputiti poseban poziv na ovo hodočašće vjernicima Istočnih Crkava, osobito onima koji su već u punom zajedništvu s Petrovim nasljednikom. Oni, koji su zbog svoje vjernosti Kristu i Crkvi toliko propatili, često sve do smrti, moraju se osjećati posebno dobrodošlima u Rimu, koji je i njihova majka i čuva mnoge uspomene na njihovu prisutnost. Katolička Crkva, obogaćena njihovim drevnim liturgijama, teologijom i duhovnošću otaca, monahâ i teologâ, želi simbolično iskazati svoje gostoprimstvo njima kao i njihovoj pravoslavnoj braći i sestrama, u vrijeme u kojem već prolaze križni put i često su prisiljeni napustiti svoje domovine, svoje svete zemlje, iz kojih ih nasilje i nestabilnost tjeraju u sigurnije države. Za njih iskustvo da su ljubljeni od Crkve, koja ih neće napustiti nego će ih pratiti kamo god išli, čini znak Jubileja još jačim.

6. Sveta godina 2025. u kontinuitetu je s prethodnim milosnim događajima. Na posljednjem Redovnom jubileju prešli smo prag dvije tisućite obljetnice rođenja Isusa Krista. Potom sam, 13. ožujka 2015., proglasio Izvanredan jubilej čija je svrha bila pokazati i omogućiti ljudima da susretnu »lice Božjeg milosrđa« [3], središnji navještaj evanđelja za svakog čovjeka u svim vremenima. Sada je došlo vrijeme za nov jubilej u kojem će se Sveta vrata ponovno otvoriti kako bi se omogućilo živo iskustvo Božje ljubavi koja u srcu budi sigurnu nadu spasenja u Kristu. Ta će nas Sveta godina, istodobno, usmjeriti prema još jednom temeljnom događaju za sve kršćane: godine 2033. slavit će se dvije tisuće godina od otkupljenja mukom, smrću i uskrsnućem Gospodina Isusa. Predstoji nam, dakle, putovanje obilježeno velikim etapama u kojima Božja milost prethodi i prati narod koji korača marljiv u vjeri, djelatan u ljubavi i postojan u nadi (usp. *1 Sol* 1, 3).

Ljiljani od ranih kršćanskih vremena označavaju nadanja u bolja vemena

Na temelju tako duge tradicije i sa sigurnošću da će ova Sveta godina biti intenzivno iskustvo milosti i nade za cijelu Crkvu, određujem da se Sveta vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu otvore 24. prosinca 2024. godine, čime će biti označen početak Redovnog jubileja. U nedjelju koja slijedi, 29. prosinca 2024., otvorit ću Sveta vrata svoje katedralne crkve svetog Ivana Lateranskoga, čija će se 1700. obljetnica posvete proslaviti 9. studenoga ove godine. Dana 1. siječnja 2025. godine, na svetkovinu Svete Marije Bogorodice, bit će otvorena Sveta vrata papinske bazilike Svete Marije Velike (*Santa Maria Maggiore*). Konačno, u nedjelju 5. siječnja bit će otvorena Sveta vrata papinske bazilike svetog Pavla izvan zidina (*San Paolo fuori le Mura*). Sveta vrata potonjih triju bazilika bit će ponovno zatvorena najkasnije do nedjelje 28. prosinca iste godine.

Određujem, nadalje, da u nedjelju 29. prosinca 2024. godine dijecezanski biskupi slave svetu euharistiju u svim katedralama i konkatedralama kao svečano otvorenje Jubilarne godine, prema obredniku koji će se pripremiti za tu prigodu. Za slavlje u konkatedralnim crkvama biskupa može zamijeniti delegat posebno imenovan za tu prigodu. Neka hodočašće od crkve, izabrane za *collectio* (tj. sabiranje skupštine), do katedrale bude znak puta nade koji, obasjan Božjom riječi, ujedinjuje vjernike. Za potonjeg hodočašća neka se čitaju odlomci iz ovog dokumenta i neka se narodu proglasi jubilejski oprost, koji će se moći dobiti prema propisima sadrža-

nim u istom obredniku slavlja jubileja u partikularnim Crkvama. Tijekom Svete godine, koja će u mjesnim Crkvama završiti u nedjelju 28. prosinca 2025., treba se pobrinuti da Božji narod s punim sudjelovanjem primi i navještaj nade Božje milosti i znakove koji svjedoče njezinu plodonosnost.

Redovan jubilej završit će zatvaranjem Svetih vrata Bazilike svetog Petra u Vatikanu 6. siječnja 2026. godine, na svetkovinu Bogojavljenja. Neka svjetlo kršćanske nade dopre do svakog čovjeka, kao poruka Božje ljubavi upućena svima! I neka Crkva bude vjernom svjedokinjom te poruke u svim dijelovima svijeta!

Znakovi nade

7. Osim što nadu crpimo iz Božje milosti, pozvani smo je ponovno otkriti također u znakovima vremena koje nam Gospodin daje. Kao što se kaže u pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* Drugoga vatikanskoga koncila, »Crkva je dužna da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu evanđelja tako da uzmogne odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju«. [4] Stoga moramo obratiti pozornost na mnoge dobre stvari u svijetu kako ne bismo upali u napast da se smatramo ophrvanima zlom i nasiljem. Ali znakovi vremena, koji u sebi sadrže čežnju ljudskog srca potrebita spasonosne Božje prisutnosti, traže da se pretvore u znakove nade.

8. Neka se prvi znak nade ostvari kao mir za svijet, koji je ponovno utonuo u tragediju rata. Zaboravljajući tragedije iz prošlosti, čovječanstvo je podvrgnuto novom i teškom ispitu u kojem su mnogi narodi potlačeni brutalnošću nasilja. Što sve još neće ti narodi propatiti? Kako je moguće da njihov očajnički vapaj za pomoć ne potakne vođe naroda da požele okončati mnogobrojne regionalne sukobe, unatoč tome što su svjesni posljedica koje iz toga mogu proizići na globalnoj razini? Je li previše sanjati da će oružje utihnuti i prestati donositi razaranje i smrt? Jubilej nas podsjeća da »mirotvorci… će se sinovima Božjim zvati« (*Mt* 5, 9). Prijeka potreba za mirom izazov je za sve i zahtijeva realizaciju konkretnih planova. Neka diplomacija ne posustane u nastojanju oko odvažne i kreativne izgradnje prostora za pregovore s ciljem uspostave trajnog mira.

9. Gledati u budućnost s nadom također znači imati viziju života ispunjenu entuzijazmom koju valja dalje prenositi. Moramo, nažalost, primijetiti da takva perspektiva nedostaje u mnogim situacijama. Prva posljedica jest *gubitak želje za prenošenjem života.* Zbog užurbanog ritma života, stra-

Menora – tradicionalni židovski svijećnjak još od Starog zavjeta simbolizira nadu izabranog Božjeg naroda

hova za budućnost, nedostatka sigurnosti radnog mjesta i odgovarajuće socijalne zaštite, kao i društvenih modela u kojima dnevni red diktira utrka za profitom, a ne njegovanje odnosâ, u mnogim zemljama svjedočimo zabrinjavajućem *padu nataliteta.* U drugim kontekstima, međutim, »kriviti demografski rast, a ne ekstremni i selektivni potrošački mentalitet nekih, jedan je od načina na koji se odbija suočiti s problemima«. [5]

Otvorenost životu odgovornim majčinstvom i očinstvom jest plan koji je Stvoritelj upisao u srca i tijela muškaraca i žena, to je poslanje koje Gospodin povjerava supruzima i njihovoj ljubavi. Prijeko je potrebno da, osim zakonodavnih napora državâ, ne izostanu odlučne potpore vjerskih zajednica i cijeloga civilnoga društva u svim njegovim sastavnicama, jer *želja mladih da rađaju nove sinove i kćeri,* kao izraz plodnosti svoje ljubavi, daje budućnost svakom društvu i stvar je nade: ovisi o nadi i rađa nadu.

Kršćanska zajednica stoga mora prednjačiti u zagovaranju prijeko potrebnoga *socijalnog saveza za nadu, koji će biti uključiv i neideološki* te raditi na budućnosti obilježenoj osmijesima mnogih dječaka i djevojčica koji će ispuniti sad već mnogobrojne prazne kolijevke u mnogim dijelovima svijeta. No, zapravo svi se moraju iznova vratiti radosti života jer čovjek, stvoren na sliku i priliku Božju (usp. *Post* 1, 26), ne može se zadovoljiti pukim preživljavanjem ili životarenjem, prilagođavanjem sadašnjosti i za-

dovoljavanjem samo materijalnom stvarnošću. To zarobljava ljude u individualizam i uništava nadu, rađajući tugu koja se gnijezdi u srcu i čini ljude ogorčenima i bezosjećajnima.

10. U jubilarnoj Godini bit ćemo pozvani postati opipljivi znakovi nade za mnogu braću i sestre koji žive u teškim uvjetima. Mislim na zatvorenike koji, u uvjetima u kojima su lišeni slobode, svakodnevno, uz težak zatvorski život, doživljavaju i emocionalnu prazninu, nametnutu ograničenjima i, u mnogim slučajevima, nedostatak poštovanja. Predlažem vladama da u ovoj Godini jubileja poduzmu inicijative za vraćanje nade; oblici amnestije ili oproštenja koji imaju za cilj pomoći ljudima da vrate vjeru u sebe i u društvo; načini reintegracije u zajednicu, koji bi trebali biti praćeni konkretnom obvezom poštivanja zakona.

To je drevni poziv koji dolazi iz Božje riječi i zadržava svu svoju mudrosnu vrijednost u zazivanju djela milosti i oslobođenja, koja omogućuju nov početak: »Tu pedesetu godinu proglasite svetom! Zemljom proglasite oslobađanje svim njezinim stanovnicima« (Lev 25,10). Ono što je utvrđeno Mojsijevim zakonom, ponavlja prorok Izaija: »Gospodin me posla da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjevima; da navijestim godinu milosti Jahvine i dan odmazde Boga našega; da razveselim ožalošćene na

Svjetionik – u mnogim zajednicama znak je sigurne nade u burnim i olujnim vremenima.

Sionu« (Iz 61, 1-2). Riječi su to koje je Isus učinio svojim na početku svoje službe, navješćujući u sebi ispunjenje »godine milosti Gospodnje« (usp. Lk 4, 18-19). Neka u svakom kutku svijeta vjernici, a pogotovo pastiri, budu glasnici ovih zahtjeva, hrabro kao jedan tražeći dostojne uvjete za zatvorenike, poštivanje ljudskih prava i, iznad svega, ukidanje smrtne kazne, osude koja je nespojiva s kršćanskom vjerom i uništava svaku nadu u oproštenje i obnovu [6]. Kako bih zatvorenicima pružio konkretan znak blizine, želim osobno otvoriti Sveta vrata u jednom od zatvora, da bi im to bio simbol koji ih potiče da gledaju u budućnost s nadom i obnovljenim opredjeljenjem za život.

11. Neka se znakove nade pruži bolesnicima, bilo da su kod kuće ili u bolnici. Neka im patnje olakšaju svojom blizinom oni koji ih posjećuju i ljubavlju koju primaju. Djela milosrđa su ujedno i djela nade koja u srcima bude osjećaj zahvalnosti. Neka zahvalnost stigne i do svih zdravstvenih djelatnika koji svoje poslanje često obavljaju u teškim uvjetima brižno dvoreći bolesne i nemoćne.

Neka ne izostane sveobuhvatna briga za one koji doživljavaju vlastitu slabost u posebno teškim životnim uvjetima, osobito ako pate od bolestî ili invaliditetâ koji ozbiljno ograničavaju njihovu osobnu autonomiju. Briga za njih je hvalospjev ljudskom dostojanstvu, pjesma nade koja zahtijeva zdušnu suradnju cijeloga društva.

12. Znakove nade trebaju i oni koji su sami znak nade, a to su mladi. Oni, nažalost, često doživljavaju kako im se snovi rasplinjuju i ruše u prah. Ne smijemo ih razočarati, jer budućnost se temelji na njihovom entuzijazmu. Lijepo ih je vidjeti kako oslobađaju svoju energiju, primjerice kad zasuču rukave i volontiraju u situacijama katastrofe i društvenih nedaća. No, tužno je vidjeti mlade bez nade. Neizbježno je, međutim, da se sadašnjost živi s melankolijom i dosadom kada je budućnost neizvjesna i ne daje prostora snovima, kada studij ne nudi nikakvu perspektivu, a raširena nezaposlenost ili manjak dovoljno stabilnog zaposlenja prijeti uništavanjem želja. Iluzija droge, rizik od prijestupa i težnja za prolaznim izazivaju kod njih više zbunjenosti nego kod drugih i zamagljuje ljepotu i smisao života, tjerajući ih u mračne ponore i na autodestruktivna djela. Neka zato Jubilej dovede u Crkvi i do novog zanosa prema njima: s obnovljenom strašću brinimo se za mladiće i djevojke, za studente, za zaručnike i za mlade naraštaje! Iskazujmo blizinu mladima koji su radost i nada Crkve i svijeta!

13. Neće smjeti izostati znakovi nade za migrante koji napuštaju svoju zemlju u potrazi za boljim životom za sebe same i svoje obitelji. Neka nji-

hova očekivanja ne budu osujećena predrasudama i zatvaranjima; neka prihvaćanje, koje širi ruke prema svakome prema njegovu dostojanstvu, bude praćeno odgovornošću, tako da nikome ne bude uskraćeno pravo na izgradnju bolje budućnosti. Neka se brojnim iseljenicima, izbjeglicama i prognanicima koji su zbog međunarodnih sporova prisiljeni bježati kako bi izbjegli ratove, nasilja i diskriminacije, zajamči sigurnost i pristup poslu i obrazovanju, što je ključno za njihovu integraciju u novu društvenu sredinu.

Neka kršćanska zajednica uvijek bude spremna braniti prava najslabijih. Neka velikodušno otvori vrata gostoprimstva kako nitko ne bi izgubio nadu u bolji život. Neka u srcima odzvanja riječ Gospodinova, koji je u velikoj prispodobi o posljednjem sudu rekao: »Stranac bijah i primiste me«, jer »što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25, 35.40).

14. Znakove nade zavrjeđuju starije osobe, koje često doživljavaju usamljenost i osjećaj napuštenosti. Prepoznati vrijednost bogatstva koje oni predstavljaju, njihovo životno iskustvo, mudrost koju donose i doprinos

Sidro – često korišteni znak nade kod kršćana. Koristi se od prvih vremena Crkve. Ovaj je znak korišten i u logotipu Jubilarne 2025. godine. Znak sidra kao znaka nade koristili su i križevački biskupi u svojim grbovima tijekom 19. stoljeća.

koji mogu dati, obveza je kršćanske zajednice i civilnog društva, pozvanih raditi zajedno na savezu među naraštajima.

Posebno mislim na djedove i bake koji vjeru i životnu mudrost prenose na mlade naraštaje. Neka oslonac nađu u zahvalnosti svoje djece i ljubavi svojih unuka, koji pak u njima nalaze ukorijenjenost, razumijevanje i ohrabrenje.

15. Svim srcem zazivam nadu za milijarde siromašnih kojima često nedostaje osnovno za život. Pred uvijek novim valovima osiromašenja postoji opasnost da se naviknemo i pomirimo s tim. No, ne smijemo skretati pogled s takvih dramatičnih situacija kojih sada ima posvuda, a ne samo u pojedinim dijelovima svijeta. Siromašne ili osiromašene susrećemo svakodnevno, a katkad su to možda čak i naši susjedi. Često nemaju doma i dovoljno hrane svaki dan. Doživljavaju isključenost i ravnodušnost mnogih. Sablazan je da u svijetu obdarenom golemim izvorima, od kojih velik dio odlazi na naoružanje, siromašni su »najveći dio […], milijarde ljudi. Danas ih se spominje u međunarodnim političkim i ekonomskim raspravama, ali se često stječe dojam da su njihovi problemi uvršteni kao dodatak, kao pitanje koje se dodaje gotovo zato što se to mora ili kao nešto sporedno, ako ih se već ne tretira kao puku kolateralnu štetu« [7]. Ne zaboravimo: siromašni su gotovo uvijek žrtve, a ne krivci.

Pozivi za nadu

16. U odjeku drevne riječi proroka, Jubilej podsjeća da zemaljska dobra nisu namijenjena nekolicini privilegiranih, nego svima. Prijeko je potrebno da oni koji posjeduju bogatstva budu velikodušni i vide lica svoje braće i sestara u potrebi. Posebice mislim na one koji nemaju vode i hrane: glad je skandalozna pošast na tijelu našeg čovječanstva i poziva svakoga od nas da uzdrma svoju savjest. Ponavljam svoj poziv da »novcem koji se koristi za oružje i drugu vojnu potrošnju stvorimo Svjetski fond da se jednom zasvagda iskorijeni glad, kao i za razvoj najsiromašnijih zemalja, tako da njihovi stanovnici ne pribjegavaju nasilnim ili iluzornim rješenjima i ne budu prisiljeni napuštati svoje zemlje tražeći dostojanstveniji život« [8].

U vezi s Godinom jubileja, želim uputiti još jedan usrdan poziv: upućen je zemljama najvećeg blagostanja kako bi prepoznale ozbiljnost mnogih donesenih odluka i pristale otpisati dugove zemalja koje ih nikada neće moći otplatiti. Ne radi se toliko o velikodušnosti, već prije svega o pravednosti, koja je danas pogoršana novim oblikom nepravde koje smo postali svjesni: »Postoji pravi 'ekološki dug', poglavito između Sjevera i Juga svije-

ta, vezan uz tržišne neravnoteže s posljedicama po okoliš, kao i nerazmjerno korištenje prirodnih dobara od strane nekih zemalja tijekom dugog vremenskog razdoblja« [9]. Kao što uči Sveto pismo, zemlja pripada Bogu i svi mi na njoj živimo kao »stranci i gosti« (Lev 25, 23). Ako doista želimo utrti put miru, radimo na uklanjanju dubokih uzroka nepravde, poništimo nepravedne i neotplative dugove i nahranimo gladne.

17. U nadolazećoj Svetoj godini obilježit će se vrlo značajna obljetnica za sve kršćane. Navršit će se, naime, 1700 godina od prvog velikog ekumenskog koncila, Nicejskog sabora. Vrijedno je prisjetiti se da su se, još od apostolskih vremena, pastiri okupljali u raznim prilikama na skupštine kako bi obrađivali doktrinarna i disciplinarna pitanja. U prvim stoljećima vjere, broj je sinoda rastao kako na Istoku tako i na Zapadu, pokazujući važnost očuvanja jedinstva Božjeg naroda i vjernog naviještanja evanđelja. Ova Jubilejska godina bit će važna prilika da se konkretizira taj sinodalni oblik, koji kršćanska zajednica danas vidi kao sve potrebniji izraz kako bi što bolje odgovorila na žurnu potrebu evangelizacije: svi krštenici, svaki sa svojom vlastitom karizmom i službom, dijele odgovornost kako bi mnogostruki znakovi nade mogli svjedočiti Božju prisutnost u svijetu.

Nicejski je sabor imao zadatak očuvati jedinstvo koje je bilo ozbiljno ugroženo poricanjem božanstva Isusa Krista i njegove istobitnosti s Ocem. Na saboru, koji je sazvao car Konstantin za 20. svibnja 325. godine, sudjelovalo je oko tri stotine biskupa koji su se okupili u carskoj palači. Nakon brojnih rasprava svi su se, milošću Duha Svetoga, prepoznali u ispovijedi vjere koju i danas molimo na nedjeljnoj euharistiji. Koncilski su oci odlučili da se, prvi put u takvoj ispovijedi, započinje s izrazom Vjerujemo [10] kako bi posvjedočili da su sve Crkve u jedinstvu u tom mi i da svi kršćani ispovijedaju istu vjeru.

Nicejski je sabor prekretnica u povijesti Crkve. Njegova obljetnica poziva kršćane da se ujedine u slavljenju i zahvaljivanju Presvetom Trojstvu, a posebice Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji je »iste bîti s Ocem« [11] i koji nam je objavio to otajstvo ljubavi. No, Niceja je ujedno poziv svim Crkvama i crkvenim zajednicama da nastave kročiti putom koji vodi prema vidljivom jedinstvu i da se ne umore tražeći odgovarajuće oblike kako bi u potpunosti odgovorili na Isusovu molitvu: »Da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao« (Iv 17, 21).

Na Nicejskom se saboru razgovaralo i o datumu Uskrsa. U vezi s tim i danas postoje različita stajališta koja onemogućuju da se taj izvorišni doga-

đaj vjere slavi na isti dan. Providnost je htjela da to bude upravo 2025. godine. Neka to bude poziv svim kršćanima Istoka i Zapada da učine odlučan korak prema postizanju dogovora oko zajedničkog datuma Uskrsa. Dobro je podsjetiti da mnogi ljudi više ni ne znaju za oštre kritike iz prošlosti i ne razumiju kako u vezi s tim može biti podjelâ.

Usidreni u nadi

18. Nada, zajedno s vjerom i ljubavlju, tvori triptih bogoslovnih kreposti koje izražavaju bît kršćanskog života (usp. 1 Kor 13, 13; 1 Sol 1, 3). Unutar te neraskidive dinamike nada je krepost koja, da tako kažemo, oblikuje usmjerenje koje ukazuje na smjer i cilj života vjere. Zato nas apostol Pavao potiče: »U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!« (Rim 12, 12). Dà, moramo biti »bogati nadom« (usp. Rim 15, 13) kako bismo mogli vjerodostojno i privlačno svjedočiti vjeru i ljubav koju nosimo u svojim srcima; kako bi vjera bila radosna, a ljubav oduševljena; kako bi svatko mogao dati makar i samo osmijeh, gestu prijateljstva, bratski pogled, iskreno slušanje, nesebično služenje, znajući da to, u Isusovu Duhu, može postati sjeme nade za primatelje. Ali što je temelj naše nade? Da bismo to razumjeli, dobro je zadržati se na razlozima naše nade (usp. 1 Pt 3, 15).

19. »Vjerujem u… život vječni« [12]: to je ono što naša vjera ispovijeda i kršćanska nada u tim riječima nalazi temeljni stožer. Ona je, naime »bogoslovna krepost po kojoj čeznemo za […] vječnim životom kao za svojom srećom« [13]. U pastoralnoj se konstituciji Gaudium et spes Drugog vatikanskog koncila kaže: »Ako se izgubi božanski temelj i nada u vječni život, čovjekovo dostojanstvo biva veoma teško povrijeđeno, kao što se to danas često može jasno vidjeti. Zagonetka života i smrti, krivnje i patnje ostaje tada bez rješenja, tako da ljudi nerijetko padaju u očaj.« [14] Mi, naprotiv, po nadi u kojoj smo spašeni, gledajući na vrijeme koje prolazi, imamo sigurnost da povijest čovječanstva i svakoga od nas ne ide prema slijepoj točci ili mračnom ponoru, nego su usmjereni prema susretu s Gospodinom slave. Živimo, dakle, u iščekivanju njegova ponovna dolaska i u nadi da ćemo zauvijek živjeti u njemu: upravo u tom duhu i mi ponavljamo dirljiv zaziv prvih kršćana kojim završava Sveto pismo: »Dođi, Gospodine Isuse!« (Otk 22, 20).

20. Isus, umrli i uskrsli, središte je naše vjere. Sveti Pavao, izražavajući taj sadržaj u samo nekoliko riječi i sa samo četiri glagola, prenosi nam jezgru naše nade: »Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umri-

je za grijehe naše po Pismima; bî pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim dvanaestorici« (1 Kor 15,3-5). Krist je umro, bio pokopan, uskrsnuo, ukazivao se. Za nas je prošao kroz tamu smrti. Očeva ga je ljubav uskrsnula u sili Duha Svetoga i učinila njegovo čovještvo prvinom vječnosti za naše spasenje. Kršćanska se nada sastoji upravo u ovome: pred smrću, gdje se čini da sve završava, stječemo sigurnost da se, zahvaljujući Kristu, zahvaljujući njegovoj milosti koja nam je dana u krštenju, »život mijenja, a ne oduzima« [15], i to jednom zasvagda. U krštenju smo, naime, pokopani zajedno s Kristom i primamo u njemu, uskrslom, dar novog života, koji ruši zid smrti i čini je prijelazom u vječnost.

I dok pred licem smrti, toga bolnog odvajanja koje nas tjera da napustimo one koji su nam dragi, nije dopuštena nikakva retorika, Jubilej će nam dati priliku da ponovno otkrijemo, sa silnom zahvalnošću, dar novog života primljenog u krštenju, koji je kadar stubokom promijeniti tu dramu. Važno je, u kontekstu Jubileja, podsjetiti kako se to otajstvo shvaćalo od prvih stoljeća vjere. Kršćani su, primjerice, dugo vremena gradili krsni zdenac u obliku osmerokuta, a i danas se možemo diviti mnogim drevnim krstionicama koje su zadržale taj oblik, kao primjerice onoj u Rimu u Svetom Ivanu Lateranskom. On naznačuje da u krsnom zdencu započinje osmi dan, odnosno dan uskrsnuća, dan koji nadilazi uobičajeni tjedni ritam izmjene dana, otvarajući tako ciklus vremena u dimenziji vječnosti, u život koji traje zauvijek: to je cilj prema kojemu težimo na našem zemaljskom hodočašću (usp. Rim 6, 22).

Najvjerodostojnije svjedočanstvo te nade daju nam mučenici koji su se, nepokolebljivi u vjeri u uskrsloga Krista, znali odreći i ovozemaljskog života samo da ne izdaju svoga Gospodina. Ima ih u svim vremenima i danas su možda brojniji nego ikad prije, kao ispovjednici života koji ne poznaje kraja. Moramo čuvati njihovo svjedočanstvo kako bi naša nada bila plodonosna.

Ti mučenici, koji pripadaju različitim kršćanskim tradicijama, također su sjeme jedinstva jer je u njima uosobljen ekumenizam krvi. Stoga je moja žarka želja da se tijekom ovog Jubileja održi ekumensko slavlje koje će omogućiti da se zorno pokaže bogatstvo svjedočanstva tih mučenika.

21. Što će, dakle, biti s nama nakon smrti? S Isusom iza toga praga jest vječni život, koji se sastoji u punom zajedništvu s Bogom, u kontemplaciji i dioništvu u njegovoj beskrajnoj ljubavi. Ono što sada živimo u nadi, tada ćemo gledati u zbilji. Sveti Augustin je u vezi s tim napisao: »Kad budem združen s tobom svim svojim bićem, nigdje neću imati boli ni napora, i

život će moj biti živ, sav pun tebe« [16]. Što će, dakle, karakterizirati tu puninu zajedništva? To da ćemo biti sretni. Sreća je čovjekov poziv, cilj koji se tiče svih.

Svitanje – simbolika nove nade za svakoga

Ali što je sreća? Kakvu sreću očekujemo i za kojom srećom čeznemo? Ne neko površno veselje, prolazno zadovoljstvo koje, jednom postignuto, traži sve više i više u spirali pohlepe u kojoj se ljudska duša nikada ne zasićuje, nego je sve praznija. Potrebna nam je sreća koja se definitivno ostvaruje u onom što nas ispunjava, to jest u ljubavi, kako bismo već sada mogli reći: »Voljen sam, dakle jesam; i postojat ću zauvijek u Ljubavi koja ne razočarava i od koje me ništa i nitko nikada neće moći odvojiti.« Prisjetimo se još jednom riječi Apostola: »Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem« (Rim 8, 38-39).

22. Još jedna stvarnost povezana s vječnim životom jest Božji sud, kako na kraju našeg života tako i na kraju vremenâ. U umjetnosti se to često pokušavalo prikazati – pomislimo samo na Michelangelovo remek-

djelo u Sikstinskoj kapeli – prihvaćajući teološko poimanje toga vremena i ulijevajući osjećaj straha kod promatrača. Iako je ispravno pripremati se s velikom savjesnošću i svom ozbiljnošću za trenutak koji rekapitulira život, moramo to istodobno činiti u nadi, toj bogoslovnoj kreposti koja podupire život i pomaže nam da ne podlegnemo strahu. Sud Boga, koji jest ljubav (usp. 1 Iv 4, 8.16), jednostavno se mora temeljiti samo na ljubavi, osobito na tome jesmo li je prakticirali prema onima koji su najpotrebitiji, u kojima je prisutan Krist, sâm Sudac (usp. Mt 25, 31-46). Riječ je, dakle, o sudu različitom od suda ljudi i zemaljskih sudova; valja ga shvaćati kao odnos istine s Bogom koji je ljubav i sa samim sobom unutar nedokučiva otajstva Božjega milosrđa. U Svetome se pismu u vezi s tim kaže: »A takvim si djelima narod svoj poučio da pravednik ima biti čovječan; podario si sinovima svojim dobru nadu, jer daješ pokajanje za grijehe […] i [mi] očekujemo milosrđe tvoje kada nam bude suđeno« (Mudr 12, 19.22). Kao što je napisao Benedikt XVI.: »U času Suda doživljavamo i prihvaćamo trijumf njegove ljubavi nad svim onim što je zlo u svijetu i u nama. Bol ljubavi postaje naše spasenje i naša radost.« [17]

Taj sud se, dakle, odnosi na spasenje kojem se nadamo i koje je Isus za nas postigao svojom smrću i uskrsnućem. Njegov cilj je, dakle, otvoriti nas konačnom susretu s njim. A budući da je u tom kontekstu nemoguće misliti da bi učinjeno zlo moglo ostati skriveno, ono treba biti očišćeno kako bi nam se tako omogućio konačan prijelaz u Božju ljubav. U tome smislu razumije se potreba molitve za one koji su završili svoj zemaljski hod, ta solidarnost u zagovornoj molitvi koja svoju plodonosnost nalazi u općinstvu svetih, u zajedničkoj vezi koja nas ujedinjuje u Kristu, Prvorođencu svakoga stvorenja. Tako je jubilejski oprost, po molitvi, posebno namijenjen onima koji su otišli prije nas, da postignu puno milosrđe.

23. Oprost nam, naime, omogućuje otkriti koliko je Božje milosrđe bezgranično. Nije slučajno što se u davna vremena pojam milosrđe slobodno zamjenjivalo pojmom oprost, upravo zato što se njime želi izraziti punina Božjeg oprosta, koje ne poznaje granice.

Sakrament pokore jamči nam da Bog briše naše grijehe. I ponovno su riječi psalma pune utjehe: »On ti otpušta sve grijehe tvoje, on iscjeljuje sve slabosti tvoje; on ti od propasti čuva život, kruni te dobrotom i ljubavlju […] Milosrdan i milostiv je Jahve, spor na srdžbu i vrlo dobrostiv […] Ne postupa s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama. Jer kako je nebo visoko nad zemljom, dobrota je njegova s onima koji ga se

boje. Kako je istok daleko od zapada, tako udaljuje od nas bezakonja naša« (Ps 103, 3-4.8.10-12). Sakramentalno pomirenje nije samo lijepa duhovna prilika, već predstavlja odlučujući, važan i neizostavan korak na putu vjere za svaku osobu. Tu dopuštamo Gospodinu da uništi naše grijehe, da nam ozdravi srce, da ponovno ustanemo i upoznamo njegovo nježno i suosjećajno lice. Ne postoji, naime, bolji način da upoznamo Boga od toga da mu dopustimo da nas pomiri sa sobom (usp. 2 Kor 5, 20) i iskusimo njegovo oproštenje. Ne odričimo se stoga ispovijedi, nego ponovno otkrijmo ljepotu toga sakramenta ozdravljenja i radosti, ljepotu oproštenja grijehâ!

No, kao što znamo iz vlastita iskustva, grijeh ostavlja trag, ima posljedice: ne samo vanjske, u smislu posljedica počinjenog zla, već i unutarnje, u smislu da »svaki grijeh, pa i laki, povlači sa sobom nezdravu privrženost uz stvorenja, koju treba čistiti bilo na ovoj zemlji bilo poslije smrti u stanju zvanom čistilište« [18]. U našem slabom i zlu sklonom čovještvu ostaju, dakle, posljedice grijeha. One se uklanjaju oprostima, opet zahvaljujući Kristovoj milosti, koja je, kao što je napisao sveti Pavao VI., »naš 'oprost'« [19]. Apostolska će pokorničarna izdati propise za plodonosno dobivanje jubilejskog oprosta.

Takvo snažno iskustvo oproštenja neizbježno otvara srce i um praštanju. Praštanje ne mijenja prošlost, ne može promijeniti ono što se već dogodilo. Ipak, praštanje nam može omogućiti da promijenimo budućnost i živimo drukčije, bez zlopamćenja, mržnje i osvete. Budućnost osvijetljena praštanjem omogućuje nam tumačiti prošlost drukčijim, vedrijim očima, iako vlažnima od suza.

Tijekom posljednjeg Izvanrednog jubileja ustanovio sam misionare milosrđa, koji nastavljaju imati važno poslanje. Neka nastave svoju službu tijekom nadolazećeg Jubileja, vraćajući nadu i opraštajući svaki put kad im se grješnik obrati otvorena srca i skrušene duše. Neka i dalje budu oruđe pomirenja i neka pomažu gledati u budućnost s nadom u srcu koja dolazi iz Očeva milosrđa. Nadam se da će biskupi moći imati koristi od njihove dragocjene službe, posebice šaljući ih na mjesta gdje je nada na teškoj kušnji, kao što su zatvori, bolnice i mjesta gdje se gazi dostojanstvo osobe, u situacijama najveće oskudice i najveće degradacije, tako da nitko ne bude lišen mogućnosti da dobije Božje oproštenje i utjehu.

24. Nada u Majci Božjoj nalazi svoje najuzvišenije svjedočanstvo. U njoj vidimo da nada nije lakovjeran optimizam, nego dar milosti u zbilji života. Kao i svaka majka, svaki put kad bi pogledala svoga Sina, pomislila

je na njegovu budućnost, a zasigurno su joj se u srcu usjekle riječi koje joj je Šimun uputio u hramu: »Ovaj je evo postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan – a i tebi će samoj mač probosti dušu – da se razotkriju namisli mnogih srdaca!« (Lk 2, 34-35). A podno križa, gledajući nevinog Isusa kako pati i umire, iako je trpjela strašnu bol, ponavljala je svoj dà ne gubeći nadu i pouzdanje u Gospodina. Na taj je način surađivala u ispunjenju onoga što je njezin Sin navijestio, naime da ima »da mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i nakon tri dana da ustane« (Mk 8, 31) i u tjeskobi te boli, prinesene iz ljubavi, postala je naša Majka, Majka Nade. Nije slučajno što se u pučkoj pobožnosti Blaženu Djevicu i dalje zaziva Stella Maris [Zvijezda Mora], naslovom koji izražava sigurnu nadu da nam Majka Božja pritječe u pomoć u burnim životnim događajima, podupire nas i poziva da vjerujemo i nastavimo se nadati.

U vezi s tim volim podsjetiti da se svetište Naše Gospe Guadalupske u Ciudad de Mexicu priprema za proslavu 500. obljetnice prvog ukazanja Djevice 2031. godine. Putem mladoga Juana Diega, Majka Božja poslala je revolucionarnu poruku nade koju i danas upućuje svim hodočasnicima i vjernicima: »Nisam li ovdje ja, tvoja majka?« [20] Sličnom su porukom obilježena mnoga marijanska svetišta diljem svijeta, koja su odredište mnogih hodočasnika koji Majci Božjoj povjeravaju svoje brige, svoje boli i svoja očekivanja. Neka mjesta hodočašća u ovoj Jubilejskoj godini budu sveta mjesta gostoprimstva i povlaštena mjesta nade. Pozivam hodočasnike koji će doći u Rim da zastanu u molitvi u marijanskim svetištima toga grada, da časte Djevicu Mariju i zazovu njezinu zaštitu. Uvjeren sam da će svi, a posebice patnici i nevoljnici, moći iskusiti blizinu najljubaznije majke koja nikada ne napušta svoju djecu, koja je za sveti Božji narod »znak sigurne nade i utjehe« [21].

25. Na putu prema Jubileju, vratimo se Svetomu pismu i poslušajmo riječi koje su upućene nama: »Da bismo… mi pribjeglice imali snažno ohrabrenje da se držimo ponuđene nade. Ona nam je kao pouzdano i čvrsto sidro duše što ulazi u unutrašnjost iza zavjese, kamo je kao preteča za nas ušao Isus« (Heb 6, 18-20). To je snažan poziv da nikada ne izgubimo nadu koja nam je dana, da je se čvrsto držimo, nalazeći utočište u Bogu.

Slika sidra doziva u pamet stabilnost i sigurnost koju imamo usred nemirnih voda života kada se oslonimo na Gospodina Isusa. Oluje nikada neće moći prevladati jer smo usidreni u nadi milosti koja nam omogućuje

živjeti u Kristu i pobijediti grijeh, strah i smrt. Ta nada, daleko veća od svakodnevnih zadovoljstava i poboljšanja životnih okolnosti, omogućuje nam izdići se iznad kušnji i poziva nas da idemo naprijed ne gubeći iz vida veličinu cilja na koji smo pozvani, a to je Nebo.

Predstojeći Jubilej bit će, dakle, Sveta godina koju karakterizira nada koja ne blijedi, nada u Boga. Neka nam ona također pomogne ponovno otkriti potrebno povjerenje, u Crkvi i društvu, u međuljudskim odnosima, u međunarodnim odnosima, u promicanju dostojanstva svakoga čovjeka i u poštivanju stvorenoga svijeta. Neka svjedočanstvo vjere bude kvasac istinske nade u svijetu, navještaj novoga neba i nove zemlje (usp. 2 Pt 3, 13), gdje možemo prebivati u pravdi i slozi među narodima, nastojeći ispuniti Gospodinove obećanje.

Pustimo da nas već sada privuče nada i dopustimo da se putem nas proširi na one koji za njom žude. Svojim im životom poručimo: »U Gospodina se uzdaj, ojunači se, čvrsto nek' bude srce tvoje: u Gospodina se uzdaj!« (Ps 27, 14). Neka snaga nade ispuni našu sadašnjost dok s pouzdanjem iščekujemo ponovni dolazak Gospodina Isusa Krista, kojemu neka je čast i slava sada i u vijeke vjekova.

U Rimu, pri Svetom Ivanu Lateranskom, 9. svibnja 2024., na svetkovinu Uzašašća Gospodina našega Isusa Krista, dvanaeste godine pontifikata.

NOVI BISKUPI

Mons. Ivo Martinović, novi požeški biskup

Mons. Ivo Martinović rođen je 28. lipnja 1965. godine u Županji. Odrastao je u župi Tolisa u Bosni i Hercegovini. Niže razrede osnovne škole završio je u Matićima. Više razrede završio je u susjednoj Oštroj Luci.

U sjemenište franjevaca trećoredaca glagoljaša primljen je 1980. godine. Klasično gimnazijsko školovanje završio je u Interdijecezanskoj srednjoj školi za spremanje svećenika u Zagrebu. Studij filozofije i teologije pohađao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Na Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu je 2011. godine stekao licencijat iz pastoralne teologije.

Svečane redovničke zavjete u Provinciji franjevaca trećoredaca glagoljaša položio je na svetkovinu sv. Franje Asiškoga 4. listopada 1990. u Zagrebu. Za đakona je zaređen 13. listopada 1991., a za prezbitera 28. lipnja 1992. u Zagrebu.

Službe i dužnosti:

- 1992. – 1993.: župni vikar u Župi sv. Josipa Radnika u Belišću i vjeroučitelj u osnovnoj školi;
- 1993. – 2001.: župni vikar u Župi Svete obitelji u Splitu i vjeroučitelj u Osnovnoj školi „Bol" u Splitu;
- 2001. – 2005.: samostanski poglavar i župnik u Župi sv. Ivana Krstitelja u Zadru;
- 2005. – 2009.: samostanski poglavar i župnik u Župi sv. Franje Ksaverskoga u Zagrebu;
- 2011. – 2013.: župni vikar u Župi sv. Ivana Krstitelja u Zadru;

- 2005. – 2009. i 2011. – 2013.: član Provincijske uprave;
- 2013. – 2017.: samostanski poglavar i odgojitelj u Malom sjemeništu u Samostanu sv. Josipa u Splitu; župnik Župe Svete obitelji; mjesni i područni asistent Franjevačkoga svjetovnog reda (OFS);
- 2013. – 2018.: član Prezbiterskoga vijeća Splitsko-makarske nadbiskupije;
- 2017. – 2020.: voditelj Povjerenstva za trajnu formaciju Hrvatske redovničke konferenciji;
- 2017. – 2024. u dva mandata provincijal franjevaca trećoredaca glagoljaša

Mons. Marko Medo, gospićko-senjski biskup

Mons. Marko Medo, sin Hrvoja i Janje Medo, rođen je 10. ožujka 1972. u Strupniću, župa Ljubunčić, u općini Livno u Bosni i Hercegovini. U obitelji Hrvoja i Janje Medo rođeno je petero djece i svi su na životu: Agata, Nada, Zvonko, Marko i Ljuba. Biskupovi roditelji Hrvoje i Janja žive u Strupniću.

Sakramente sv. krštenja, ispovijedi, pričesti i sv. krizme Marko je primio u rodnoj župi u Ljubunčiću. Osmogodišnju školu pohađao je i završio u Strupniću i Ljubunčiću. Godine 1987. stupio je u sjemenište franjevaca trećoredaca glagoljaša na Ksaveru u Zagrebu. Klasičnu gimnaziju s maturom završio je u Nadbiskupskom sjemeništu u Zagrebu. Filozofsko-teološki studij završio je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu (1992.-1997). Za svećenika je zaređen u zagrebačkoj prvostolnici 27. lipnja 1998. Magistrirao je pastoralnu teologiju na Papinskom pastoralnom institutu Redemptor hominis Papinskoga lateranskog sveučilišta u Rimu.

U svojoj zajednici obnašao je različite odgovorne službe u pastoralu, u odgojnim ustanovama i upravi provincije: župni vikar u Belišću i Kloštru

Podravskom (1998.-2002.); tajnik provincije, odgojitelj sjemeništaraca, promotor za duhovna zvanja, član uprave provincije (2002. – 2011.); župnik bl. Alojzija Stepinca u Ogulinu i gvardijan franjevačkog samostana Krista Kralja u Ogulinu (2014. – 2015.). Početkom mjeseca studenog 2015. g. inkardiniran je u Vojnu biskupiju (Vojni ordinarijat) u Republici Hrvatskoj. Od 2011. do 2018. bio je vojni kapelan u kapelaniji u Ministarstvu obrane Republike Hrvatske u Zagrebu. Dva puta je bio u Mirovnoj misiji s hrvatskim kontingentom u sastavu NATO snaga u Afganistanu: 2013. i 2015. godine. Uz službu vojnog kapelana, kroz dvije godine vršio je službu biskupskog vikara za pastoral MORH-a i OSRH (2016.-2018.).

Od 27. ožujka 2018. do dana imenovanja biskupom gospićko-senjskim na službi je generalnog vikara Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj i moderator Biskupske kurije u Vojnom ordinarijatu. Od 2021. do 2023. bio je upravitelj Vojne kapelanije sv. Mihaela arkanđela na Hrvatskome vojnom učilištu dr. Franjo Tuđman u Zagrebu.

U Vojnom ordinarijatu član je Vijeća savjetnika. Kao generalni vikar pratio je sadašnjega vojnog ordinarija na međunarodnim pohodima hrvatskim mirovnim snagama pri NATO-u u više zemalja: Afganistan, Belgija (Bruxelles), Poljska, Litva, Francuska, Kosovo, itd. Sudjelovao je na brojnim međunarodnim sastancima i susretima o vojnom dušobrižništvu. Redovito sudjeluje na raznim domaćim i međunarodnim vojnim hodočašćima: Lurd, Rim, Sveta Zemlja, Marija Bistrica, itd. Bio je član Vijeća za pastoral obitelji pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji.

ŽUPA – DOM VJERNIČKE ZAJEDNICE

Život župe u svjetlu poslanja

Naziv župa dolazi od grčke riječi paroikia, što znači stanovati blizu. Ona je najmanja upravna jedinica u kršćanskim crkvama. Tradicijski označava zajednicu vjernika koja živi na određenom području unutar biskupije. Svaka župa ima župnika kao vlastitoga upravitelja i vlastitu, mjesnu crkvu.

Kad kažemo da je ona, kao dio biskupije, osnovna crkvena jedinica i najmanji dio Crkve, nimalo ne podcjenjuje duhovnu vrijednost župe. Ona je najprikladniji način pastoralnog i apostolskog djelovanja i najzgodniji je oblik okupljanja jedne ljudske skupine povezane istom vjerom i prostorom. Ako i župska organizacija Crkve ima svojih nedostataka, to je razlog da se brinemo za njezinu obnovu.

Mnogi su pokušali definirati stvarnost župe. Papa Pio XII govori: „Župa je u Crkvi Kristovoj prva zajednica kršćanskog života, zajednica strukturirana po ljudskoj mjeri (a misura umana), na način da pastir može poznavati svoje ovce, a ovce svog pastira. Ona se ukorjenjuje na jednom teritoriju i počiva na mjesnim tradicijama. U središtu tog teritorija se uzdiže župska crkva, simbol jedinstva i središte župskog života. Župa je žarište vjerskog života i misionarskog ižarivanja".

Papa Franjo u enciklici Evangelii gaudium (Radost evanđelja) za župu ističe: „Župa nije neka prolazna struktura; upravo zato posjeduje veliku prilagodljivost, može poprimiti vrlo različite oblike, koji od pastira i zajednice zahtijevaju misijsku uočljivost i kreativnost. Premda nije jedina evangelizacijska institucija, ako je kadra neprestano se obnavljati i prilagođavati nastavit će biti 'Crkva sama što živi među kućama svojih sinova i svojih kćeri'."

Na audijenciji 2. svibnja 2015., isti papa navodi: „Svaka je župna zajednica pozvana biti povlašteno mjesto slušanja i naviještanja evanđelja; kuća molitve, okupljena oko euharistije; prava škola zajedništva, gdje žar ljubavi nadvladava napast površne i neplodne religioznosti."

Župa je u prvom redu zajednica kršćanskih vjernika, i to krštenih vjernika. Prema tome: Kristovi vjernici, Isusovo stado, narod Božji su prvi i bitni elementi katoličke župe. Gdje nema njih ne može biti ni župske zajednice. Ili kako to navodi Codex, za formiranje jedne župe potreban je „communitas christifidelim" (can. 515).

Vjernici sačinjavaju župu samo ako su ujedinjeni u vjeri, ako skupa slave Boga i zajednički svjedoče Evanđelje. Dakle, samo onda ako tvore duhovnu zajednicu, formirano stado ili organizirani narod.

Župe dakle ostaju trajnom vrednotom kao vjerska zajednica, kršćansko bratstvo, složna katolička obitelj, škola služenja (diakonia) i centar svega apostolskog djelovanja. Ona je središte kršćanskog života određenog mjesta.

Prema tome možemo zaključiti: župa je temeljna katolička zajedica vjere, života i bogoslužja. U njoj kršćanski nesposredno doživljavaju svoju vjeru, brtsku ljubav u liturgijsko slavlje (posebno po zajedničkoj liturgiji).

Znajući što je župa i što je njezin bitni dio, razmišljajući o poslanju koje ima, možemo zaključiti kako je župa izvorište novih članova Crkve (po sakramentu krštenja), mjesto rasta i produbljivanja vjere čovjeka koji pripada mjesnoj Crkvi, mjesto susreta Krista kroz sakramente i zajednicu te prvotno mjesto ostvarivanja poslanja dobivenog svetim krstom.

Svjesni činjenice kako postoje određene razlike među župama, misleći pri tome na samu strukturu, širinu pastoralnog djelovanja, mogućnosti,

Župna zajednica okuplja se na prigodnim liturgijskim slavljima

uređenosti različitih nositelja službi..., a ne na samu bit onoga što jest župa, možemo reći da postoje različiti modeli koji se provode u župama, a po tome bismo mogli dati različite nazive koji stavljaju naglasak na određeni pastoralni vid:

- klasična župa
- župa kao zajednica zajednica
- župa kao dio veće pastoralne zajednice
- župa kao životno mjesto za sve

Pitanje koje si moramo svi postaviti jest dopiru li svi postojeći modeli pastorala do čovjeka ili ostaju u svojem zatvorenom svijetu gdje zahvaćaju jedan krug ljudi, ali ne izlaze izvan njega prema svakom čovjeku. Vidimo kako u ovome modernome svijetu evanđeoska istina i moralna načela ne utječu previše na mentalitet čovječanstva, kako raste broj distanciranih kršćana, kako su kršćani zrele dobi u manjini (misleći na sveukupni broj odraslih vjernika u župi (15%)) prisutni u liturgijskim slavljima, a osobito u katehezi (1%). Može li postojeći model župe (župnog djelovanja) udovoljiti potrebama suvremenog čovjeka?

Modeli župe u današnjem pastoralnom djelovanju

Klasična župa

Može se reći kako je klasični model najčešće zastupljen među župama. On, manje ili više uspješno, obavlja svoju zadaću koja uključuje naviještanje, slavljenje i služenje. Ono što se nalazi u središtu djelovanja jest podjela sakramenata. Ovaj model župe uobličuje se u osobi župnika (upravitelja župe), iz razloga što on, kao onaj kojemu je povjerena župa, o svemu odlučuje sam, prema vlastitoj procjeni. On osjeća potpunu odgovornost za nju, a suradnike eventualno traži prema vlastitom uvjerenju i samo u onoj mjeri u kojoj bez njih zaista ne može.

Nedostaci ovakvog modela župe su u tome što u današnje vijeme župnik sam ne može odgovoriti na sve poteškoće i potrebe suvremenog čovjeka, zbog nedostatka vremena, mogućnosti, zahtjevnosti i opisa posla, koji ne uključuje samo rad s ljudima, nego i redovitu administraciju. Kako bi se rasteretilo osobu župnika te mu se omogućio bolji i širi pristup djelovanja kroz različite oblike pastorala, jedno od rješenja je uključivanje što više vjernika laika u funkcioniranje župe i povjeravanje određenih im službi, u područjima gdje je to moguće.

Župa kao zajednica zajednica

Ovaj model župe temelji se na nekoliko različitih kršćanskih zajednica i pokreta koji vrlo aktivno djeluju unutar župe. Riječ je o zajednicama u župi koje djeluju zasebno, a dio su župe. To su primjerice razne molitvene, karitativne zajednice, biblijske skupine i sl.

Jedan od problema kod shvaćanja župe kao zajednice sastoji se u tome što oni vjernici koji iz nekog razloga nisu članovi niti jedne od tih skupina sebe doživljavaju izdvojenim i manje vrijednim. To više što im aktivni članovi skupina najčešće prigovaraju oko njihive neaktivnosti te time iz života isključuju sve one vjernike koji su u tom segmentu drugačiji od njih. Drugi problem koji se često javlja kod takvih zajednica jest određena samodostatnost, čak i određena oholost, što može biti vrlo pogibeljno za župu.

Kako bi ovaj model župe kao zajednice bio što bolji, potrebno je prije svega poraditi na međusobnom povezivanju i usklađivanju svih zajednica, zatim na njihovom što tješnjem povezivanju i inkorporiranju u ostalu župnu zajednicu i vjernike koji ne pripadaju u neke od tih pokreta ili skupina.

Svaka od tih zajednica trebala bi razvijati svijest da su one samo „jedna od", tj da nijedna od njih ne iscrpljuje ni kršćanstvo, ni evangelizaciju u punini, odnosno da se oni koji su izvan njihove ili bilo koje zajednice ili pokreta ne smatraju zbog toga manje vrijednima i sl. Zajednice imaju i dosta pozitivnoga te mogu biti i određeni poticaj za obnovu župe. No, jako je važno da se one uklope u život župne zajednice i da unutar te zajednice nađu svoje mjesto i svoju ulogu u ukupnoj evangelizaciji. Za uspjeh u tom području važno je neprestano razvijati osjećaj da se župno zajedništvo i sveukupan proces evangelizacije ne iscrpljuje u tim zajednicama, već da trebaju surađivati sa čitavom župnom zajednicom. I, naravno, jako se čuvati samodostatnosti, odnosno oholosti, koja se tu nerijetko javlja u vrlo profinjenim oblicima.

Župa kao dio veće pastoralne zajednice

Kada se govori o župi kao o dijelu veće pastoralne zajednice, onda je promatramo u vidu provođenja i ostvarenja pastorala na razini dekanata, biskupije ili neke druge pastoralne jedinice koja ima nadžupni karakter u pastoralnom djelovanju.

Ovaj vid župe vrlo je koristan tamo gdje jedna župa sama ne može na odgovarajući način zadovoljiti sve pastoralne potrebe, pa se određeni pa-

storal organizira na višoj dimenziji, npr. na razini biskupije, dekanata ili pak prema raznim društvenim skupinama ili institucijama koje nadilaze župni karakter. Negativan vid ovakvog modela jest u tome što se može dogoditi smanjenje aktivnosti i raznovrsnosti pastorala u samoj župi (ako ima tamo, onda ja ne moram), gubljenje osjećaja pripadnosti nekoj župi, mogućnost javljanja letargije, prebacivanje odgovornosti te svođenje župe samo na servis.

Župa – životno mjesto za sve

Kad se promisli o svim prethodno navedenim modelima župe, čini se da nijedan od njih ne odgovara u potpunosti potrebama i problemima suvremenog čovjeka. Puno je potreba vjernika pokriveno i ovim modelima, ali uvijek ostaje još dosta specifičnosti društva koja se nalaze pravi odgovor ni u jednom od ovih modela.

Individualizacija i često s njom povezana kriza identiteta, osjećaj prepuštenosti samomu sebi, osamljenosti i osjećaj da nikamo ne pripadamo,

Župna zajednica okuplja sve svoje članove

traži jedan drugačiji pristup. Isto tako proces pluralizacije, globalizacije i sl. traže posve drugačiji pastoralni model. Često seljenje, dnevne migracije, brzina života, također traže odgovarajući pastoralni pristup.

Uvažavajući dobre strane svih gore spomenutih modela župe, potrebno je, osobito u urbanim sredinama, poraditi na novom pastoralnom modelu, koji bi bio više otvoren svim ljudima i više im išao na ruku, sukladno njihovim potrebama i načinu života u postmodernom društvu.

Promišljajući suvremenu župu s obzirom na današnje okolnosti i način života, poznati njemački pastoralni teolog Herbert Haslinger dolazi do modela župe koji na određeni način u sebi sadrži najbolje oznake svih nabrojenih modela, ali u svojoj otvorenosti ide i značajno dalje. Naime, župa se ne iscrpljuje ni u teritoriju, ni u župniku, ni u biskupiji, kao ni u aktivnim zajednicama i pokretima, nego u sebe uključuje sve to, ali ostaje otvorena, i za svakog čovjeka, tj. „životno mjesto za sve" gdje svi mogu ugodno boraviti, bez pritiska, svatko na svoj način, bez nametanja ili sl.

Ovakav model ostavlja dovoljno prostora svima, župnik može obavljati svoj dio pastorala (aktivne) zajednice i pokreti također su uključeni u ovaj model, mogu se održavati i razne nadžupne manifetacije, molitve, seminari i sl., ali ostaje dovoljno slobodnog prostora i za sve one koji se ne uklapaju u te modele, već imaju jedan drugačiji put i način.

Umjesto zaključka

Župa, kakva danas postoji u svim svojim modifikacijama, plod je mnoštva čimbenika koji su kroz povijest do danas na nju utjecali. S jedne strane stoje crkveni propisi koji reguliraju ustroj i samu ideju župe, a s druge su tradicija, običaji, razne prilike i neprilike specifične za određeni kraj, državu i sl. Plod svih tih interakcija, moglo bi se reći jest župa u svojoj današnjoj formi.

Očito je da su se okolnosti u kojima mi danas živimo jako promijenile u usporedbi s onima od prije dvadeset, pedeset ili više godina, pa bi trebalo očekivati da će se i župa kao temeljna pastoralna zajednica Crkve donekle promijeniti, ako i ne toliko u svojoj strukturi, onda barem u onom dijelu koji je bitno usmjeren na pastoral suvremenog čovjeka. To više što je očito da evangelizatorski rad Crkve (pa tako i župe kao osnovne stanice Crkve) do danas nije završen. Čak ni nakon 2000 godina misija Crkve nije dovršena. I to ne samo zbog toga što se uvijek nanovo rađaju novi ljudi koje onda treba iznova poučavati Evanđelju i navještaju kraljevstva Božjega, već stoga što kršćanstvo nije dovoljno prodrlo u suvremeni svijet.

Svi ovi primjeri prisiljavaju Crkvu, ponajprije crkvene službenike i kler, ali isto tako i sve kršćanske vjernike, na jedno temeljno preispitivanje (savjesti), odnosno na potrebu ozbiljnog i iskrenog promišljanja, što danas i ovdje nije prikladno u službi evangelizacije tj. što bi trebalo promijeniti u konkretizaciji kršćanskih (evanđeoskih) načela u današnjem suvremenom svijetu.

Za obnovu župe i župnih zajednica kao i Crkve u cjelini svakako je nužno da Crkva prati suvremenog čovjeka i da mu pomaže u nebrojenim poteškoćama i krizama koje sa sobom nosi život u postmodernom društvu. „Čovjek je put Crkve" pisao je papa Ivan Pavao II. Stoga Crkva treba prikladno pratiti svakog čovjeka u svim (ne)prilikama i poteškoćama njegova života.

Složenost suvremenih prilika traži i jedan noviji model župnog pastorala primjeren današnjem vremenu i prostoru. Stoga je potrebno izgrađivati jedan novi model župnog pastorala koji će u sebe integrirati sve one dobre strane postojećih modela, te ostaviti dovoljno širine i prostora za obuhvaćanje temeljnih poteškoća suvremenog čovjeka i tako što bolje evangelizirati današnjeg čovjeka, kulturu i društvo u cjelini. Iako nije sasvim dotjeran, model zajednice kao životnog prostora za sve koji predlaže Haslinger čini se da u sebi sadržava svu širinu i otvorenost koja je nužno potrebna u pristupu i evangelizaciji postmodernog čovjeka i društva.

ŽIVOT ŽUPE U SVJETLU SUDIONIŠTVA

fra Marin Matančić

Premda argumente za paradigmu sudioništva ne treba daleko tražiti, od široke plejade možemo izdvojiti sljedeće: najprije, gledajući čovjeka kao pojedinca, svaki vjernik ima pravo biti sudionikom poslanja Crkve. Snagom stvaranja na sliku Božju, krsnim preporođenjem kao Božjega djeteta i, posebice, sveopćim svećeništvo, svaki je vjernik pozvan biti „radnikom na njivi Božjoj" a ne tek bezumnim objektom pastoralnog rada.

Drugi argument, gledajući čovjeka u odnosu prema Crkvi, proizlazi iz same kršćanske antropologije koja ljudskom biću pristupa integralno, smatrajući ga cjelinom sastavljenom od tijela, volje, razuma, emocija i drugih međusobno neodvojivih dimenzija. U takvoj bi perspektivi svakako savršeniji pristanak uz Mistično Tijelo Crkve bio onaj u kojem sudjeluje cijela čovjekova egzistencija (dakle, uključujući i njegovo aktivno sudioništvo), nasuprot onome u kojem čovjek uz Crkvu pristaje samo snagom svoje volje i razuma, ali bez djela kojim se taj pristanak konkretizira i osnažuje. Pa i psihološki gledano, ugrađivanje svojega truda, znanja i vještina u neko djelo, preuzimanje svoga dijela odgovornosti za određenu zajednicu nedvojbeno ojačava emocionalne veze i osjećaj pripadnosti prema istoj.

Treći argument iz pozicije same Crkve: širenjem bazena znanja i vještina na svim se razinama povećava uspješnost planiranja, odlučivanja i djelovanja i lakše nadvladavaju izazovi koje pred poslanje Crkve postavlja suvremeno doba.

Zbog svega toga, ali i mnogih drugih razloga, napuštanje paradigme sudioništva i povratak starom klerikalnom mentalitetu za poslanje Crkve znači vrlo ograničene kapacitete, još skromniji uspjeh i zatvaranje prema suvremenom dobu.

Sudioništvo – prije, za vrijeme i nakon

Sudioništvo u životu župe ponajprije je mentalitet odgovornosti za djelo Crkve koji je potrebno promovirati i produbljivati kako bi uhvatilo korijena među vjernicima kojima se on čini stranom novinom. Jasno deklariranje za paradigmu sudioništva te pouka i poticaj u tom smjeru tek su početak koji, bez konkretne nadgradnje, ostaje bez ploda. Odgoj za sudio-

ništvo pravi plod daje tek direktnim uključenjem u djelo Crkve - samo življenje sudioništva rezultira sudioničkim mentalitetom.

Govoreći o življenju sudioništva, možemo ga raščlaniti u tri kategorije – u nedostatku boljih izraza poslužimo se terminologijom koja implicira kronologiju +, premda ju ne prati nužno – sudioništvo „prije", sudioništvo „tijekom" i sudioništvo „nakon".

Sudioništvo „prije"

Analiza

Sudioništvo „prije" ono je koje se formira i živi prije određene pastoralne akcije, no ne ovisi o pojedinačnim projektima nego je sastavni dio župnog života. Ponajprije, o sudioništvu „prije" govorimo u kontekstu planiranja i donošenja odluka. To je ujedno i najmanje razvijen moment sudioništva koji pravi potisak dobiva tek posljednjih godina. Uključivanje vjerničke zajednice u proces odlučivanja o važnijim pitanjima za njihovu župu ponajprije priznaje dostojanstvo vjernika laika u zajednici i pravo da izrazi svoje mišljenje, potom obilato crpi iz vrela ekspertize i iskustva vjernika (koja, posebice sabrana, ali ponekad i u samo jednoj osobi, u pojedinom pitanju znaju nadići iskustvo i stručnost samog pastira zajednice), a naposljetku osnažuju legitimitet donesene odluke ili plana u čitavoj zajednici.

1. Izazovi

Tu dimenziju sudioništva „prije", župe redovito žive kroz savjetodavna tijela, odnosno vjernike u pastoralnom i ekonomskom vijeću župe. Njihova je zadaća saslušati i izraziti mišljenje o pojedinom projektu, problemu ili općenito životu župne zajednice. U praksi, to sudioništvo u procesu planiranja i odlučivanja nerijetko zamire neredovitim zasjedanjem članova i nezainteresiranošću za pitanja relevantna za pastoralni rad prepuštajući ih župniku.

U mjestima gdje to nije slučaj, ponekad je poteškoća i župnikov jednostran i nimalo sinodalan pristup u kojem na unaprijed gotovu ideju ili odluku traži samo formalan pristanak vijećnika bez iskrene volje za slušanjem njihovih komentara i prijedloga ili uključivanje vijeća tek u završnu fazu i dovođenje pred gotov čin. U tom trenutku, ako bi se pojedinac i mogao othrvati osjećaju da su mu ruke vezane, riskira kritikom uvrijediti župnika koji određeno djelo gleda kao svoju zamisao i kritiku može doživjeti kao napad na svoj autoritet.

U konačnici, bez direktnog uključenja i obvezujućeg mišljenja vijećnika u proces odlučivanja (a zbog daleko veće odgovornosti koju ima za život

Župna zajednica okupljena u molitvi i liturgijskom slavlju poziva na zajedništvo

župe) čak i kod pastira spremnog saslušati mišljenje svojih vjernika može doći do odbacivanja određene zamisli bez da ju se ozbiljno uzme u obzir.

Slično je i s ekonomskim vijećem: premda je njegova pozicija kao savjetničkog tijela pravno snažnija od one pastoralnog vijeća, u praksi se nailazi na iste prepreke. Dodatno, načinom izbora vijećnika olakšava se župniku da u vijeće postavi ljude čiju podršku u bilo kojoj stvari ima.

Mimo tih formalnih kanala, sudioništvo vjernika u procesima planiranja i odlučivanja svedeno je na usputne (ponegdje i incidente) slučajeve u kojima vjernici pastiru mogu izraziti svoje mišljenje o pojedinom pitanju i koji uglavnom nemaju većeg značaja za donošenje odluke ili plana. Iznimka su osobe od posebnog povjerenja pastira s kojima se na svoju inicijativu savjetuje vjerujući u njihovu razboritost i stručnost. Premda je ta vjera često opravdana, dvojbeno je govorimo li u tim slučajevima o sudioništvu u pravom smislu riječi – sudioništvu koje bi imalo neizostavnu dimenziju širine perspektive i ne gubilo iz vida različite karaktere i sklonosti članova čitave zajednice.

2. Perspektive

U svrhu promicanja sudioništva „prije" imperativ je kvalitetno, strpljivo i pravovremeno komuniciranje ideja ponajprije savjetničkim tijeli-

ma, ali i čitavoj zajednici, a potom i spremnost na slušanje i uvažavanje mišljenja pojedinaca, napose ako su u većem broju okupljeni oko iste ideje. Uzevši to u obzir, potrebno je očuvati i nedvojbeno afirmirati vlast župnika da donese konačno odluku, pa i kad se ona protivi mišljenju većine, ali s poniznošću i taktično kako se ne bi povrijedila želja za sudioništvom svih članova župne zajednice prividom prava na odluku. U svemu ovome, emocionalna zrelost je ključan faktor koji osigurava da kontriranje ne shvati kao napad na sebe ili opasnost za svoj autoritet.

Sudioništvo „tijekom"

Analiza i podjela

Druga dimenzija sudioništva vjernika u životu župne zajednice ona je kojom se uključuju u svakodnevni život župe ili određenu pastoralnu akciju. Osim što konkretnim djelovanjem mogu logistički omogućiti, olakšati i pospješiti pojedini projekt, dospjeti dalje i šire nego župnik sam, vjernici stvaraju osjećaj pripadnosti zajednici kojoj se stavljaju na raspolaganje.

Župa je kao brižna majka koja brine o svojoj djeci. Župa daje mir i sigurnost svojim članovima kao što to i majka daje svojoj djeci.

Stoga ovaj moment sudioništva ima i najveći potencijal za stvaranje čvrste veze između zajednice i njezinog člana.

To sudioništvo može poprimiti različite oblike, ali bismo ugrubo mogli govoriti o sudioništvu u redovitosti župnoga života i o prigodnom sudjelovanju u nekoj pastoralnoj akciji.

Sudioništvo u redovitosti

Kad je riječ o sudioništvu u redovitosti, ponajprije mislimo na uključenje u različite zajednice u župi u kojima pojedinac svojim doprinosom obogaćuje tu zajednicu, a preko nje i čitavu župu. Doista, teško je zamisliti uključivanje pojedinca kao pojedinca u život župe, mimo neke zajednice. Bilo da se radi o liturgijskim zajednicama (ministranti, djelitelji pričesti, zbor, čitači i slično), bilo da je neka katehetska skupina ili molitvena zajednica, manja ili već unaprijed organizirana skupina redovita su vrata kroz koja se ulazi u aktivno sudioništvo u župnom životu.

Izazovi

Prepreka za sudioništvo „tijekom" ponekad leži u nedostatku hrabrosti pojedinca da sam priđe i pokuša se uključiti. Stoga je potrebno da „župljani iz centra" župnog života (sa svojim pastirom) pođu na margine i potiču i omogućavaju pristup u krug koji se inače doima zatvorenim za odabrane. Izazov koji treba nadvladati je i procjena prikladnosti određene zajednice za pojedinog vjernika s obzirom na njegove afinitete, vještine, dobnu i spolnu skupinu, karakter te mogućnost zbližavanja s već uključenima. Praksa pokazuje da određene zajednice i određeni način uključivanja privlače prilično homogene članove s obzirom na ove parametre. Razborit pastir trebao bi moći razlučiti na što u datom trenutku pozvati konkretnu osobu kako bi urodio pravim, punim i trajnim sudioništvom.

Sudioništvo nakon

Analiza i podjela

Sudioništvo „nakon" nešto je apstraktnija kategorija od prethodna dva. Ono je paradoksalno, većinom na individualnoj razini, rjeđe na razini manjih skupina. Radi se o spomenu na ono u čemu je pojedinac ranije sudjelovao, u bližoj ili daljoj prošlosti. I takvom „bivšem" sudioništvu treba priznati vrijednost – stvorilo je određene emocionalne veze sa zajednicom koje, premda skrivene, mogu postojati dugo nakon što sudioništvo presta-

je biti vidljivo. Vjernik i dalje osjeća pripadnost zajednici, ma što bilo i snosi dio njezinih briga i problema (ako ne i odgovornosti).

Sudioništvo „nedugo nakon"

Od mehanizama sudioništva „nedugo nakon" možemo izdvojiti prisjećanje i aktivno podsjećanje na relativno lijepe trenutke, tradicije, pobožnosti, slavlja ili molitve koje je vjernik doživio i nastojanja da te doživljaje prenese generaciji koja dolazi, te svojim autoritetom potakne na uključivanje u život župe. Imaju li takva nastojanja uspjeha i hvataju li korijena u novoj generaciji, predmet je koji pripada temi poslanja. Ono što je sudionički jest zalaganje da se ostane dijelom te zajednice i retroaktivno participira u onome što je činila i proživjela.

Sudioništvo „dugo nakon"

Sudioništvo „dugo nakon" funkcionira na sličan način – prisjećanjem i spominjanjem vlastitog sudjelovanja u daljoj prošlosti, no ima manje poticajnu, a više kritičku funkciju. Oni koji su u daljoj prošlosti sudjelovali u

Mladi Žumberčani sa metliškim grkokatoličkim župnikom na susretu u Žumberku sredinom 80-tih godina prošlog stoljeća. Župnik je taj koji okuplja sve generacije svojih vjernika, od najmlađih do najstarijih.

redovitom župnom životu (i u međuvremenu prestali) nerijetko će (pa i vrlo oštro) kritizirano aktualno stanje, ideje i projekte s pozicije svojih uspomena u kojima je bilo drugačije. Premda može biti naporno slušati kako je bilo prije više desetljeća ili kako je nešto pretprošli župnik radio (pogotovo od strane nekoga tko ne pokazuje želju za ponovnim sudioništvom „tijekom"), ipak (zbog još uvijek postojećeg, premda labilnog osjećaja pripadnosti) i ovo treba uzeti kao formu sudioništva – ne zbog potencijalno korisne kritike (jer takve redovito nisu), nego zbog potencijala za ponovno uključenje u redovitost župnog života. Takve prilike odškrinutih vrata treba pokušati iskoristiti da bi se ponudilo ponovno participiranje. Nostalgija zna biti dobra motivacija. Kvantitativno gledajući, uspjeh je skroman, ali može biti vrlo vrijedan.

Zaključak o sudioništvu

Sudioništvo je, uz zajedništvo i poslanje, na prvom mjestu mentalitet koji treba promicati kako bi se došlo do punine stvarnosti koju župa treba živjeti. Od sudioništva „prije" koje planira, ispravlja i omogućava novosti, preko sudioništva „tijekom" koje provodi, privlači i veže, do sudioništva „nakon" koje sije sjeme daljnjega sudjelovanja, nedvojbeno je da je sudioništvo kao sinodalno načelo i pastoralna paradigma ne samo poželjan, nego već i neizbježan dio župne (i općecrkvene) stvarnosti. Potreba za uključivanjem svih koji to žele u sve aspekte župnoga života vrata su u budućnost Crkve – ona omogućavaju tješnje združivanje s tijelom Crkve, kvalitetnije i sigurnije upravljanje, širu plejadu ideja i pastoralnih projekata, nezamjenjivu pomoć u njihovoj provedbi, te stabilnost života nakon neizbježne promjene njezina pastira. Sve rečeno treba biti utemeljeno na Kristu, kako bi se moglo vjerodostojnije raditi na tome da župa ostane jedinstvena u svome pozivu, postojanju i poslanju, bez pojava zatvorenosti, elitizma i interesa.

ŽIVKO KUSTIĆ – SVEĆENIK ŽUMBERAČKOG VIKARIJATA

o. Milan Vranešić – razgovor o don Živku Kustiću

U hrvatskoj javnosti u ovoj 2024. mnogo se govorilo o don Živku Kustiću. Izdana je vrijedna knjiga o ovom zaslužnom svećeniku Žumberačkog vikarijata. Tim povodom svoj intervju za Glas koncila dao je stvrofor Milan Vranešić koji je dobro poznavao don Živka. Na stranicama Krijesa donosimo sjećanja vlč. Vranešića.

Sjećate li se prvog susreta s don Živkom Kustićem? Kada ste ga upoznali? Kakav ste dojam o njemu stekli?

Živka sam ja najprije upoznao preko njegovih članaka u Glasu Koncila gdje je pisao, tada sam bio osmoškolac, bila je rubrika Priroda govori o Bogu, ali je to za mene bilo vrlo interesantno pisano jer mi smo u to vrijeme živjeli u okolnostima ateizacije. On je vrlo stručno u svom novinarskom stilu te teme toliko lijepo obrađivao da me je to zaintrigiralo. Kasnije, kada sam bio sjemeništarac, Glas Koncila je bio pojam, naša literatura su bila i Tomičina pisma koja je za Mak pisao Živko. Isprva ga kao sjemeništarac nisam mogao izravno upoznati. On je ipak živio svoj život, obojica smo bili svaki na „svom kraju". Nisam bio iz Sošica ili iz Mrzloga Polja, nego iz Metlike i Zagreba. Ali čim sam došao u bogosloviju on je bio na Gornjem Gradu i u toj smo se prigodi upoznali. Kustić je držao vjeronauk za mlade u našem Grkokatoličkom sjemeništu. Bila je to vrlo jaka zajednica mladih. K nama grkokatolicima rado su dolazili i rimokatolici i 'mimokatolici' koji su htjeli čuti dobru katehezu. Kustić me pozvao da dođem u redakciju i tako je počelo i naše prijateljevanje, druženje, pa usuđujem se reći i da je to bio odnos oca i sina jer među nama je razlika 21 godina. Počeo sam se družiti i s njegovom djecom posebno Josipom, koji je bio malo mlađi od mene, njegovim kćerima...

Kada ste se zaredili za svećenika, koliko je pred Vama bio Živko Kustić kao uzor?

Moram reći da otkako smo se upoznali, pisao sam i za Glas Koncila, radio sam kratke vijesti, ali više je to bilo u smislu edukacije nego samog pisanja. Poslije sam i u Kani pisao. Njega sam imao kao mentora koji mi je davao osnovne podatke o novinarskom zanatu. Isto kao Mijo Gabrić za dobru novinsku fotografiju.

Koliko Vam je to iskustvo pomoglo kada ste godinama kasnije pokrenuli Žumberački krijes?

Bez nekog iskustva ne može se u nešto krenuti, Živkovi savjeti i upute, onda i dandanas su dobrodošle. On je imao znanje, volju, bio je Bogom obdareni novinar bolje rečeno medijski djelatnik vičan pisanju i vrsni govornik jer je još od djetinjstva, kada je kao pučkoškolac rukopisom izdavao svoje novine. Bog mu je dao dar koji je on znao iskoristiti za Crkvu za narod, za Hrvatsku i to znao podijeliti s drugima. Koristeći darovane mu talente. Tko je htio učiti uz njega mogao je puno naučiti ne samo o medijima nego i realnosti vjerskog života u izazovnim vremenima.

Je li Kustić bio strog kao učitelj novinarstva?

Ne. Naprotiv. Bio je vrlo strpljiv i tolerantan. Njegovi su savjeti bili svima koji su htjeli učiti korisni i dobrodošli.

Don Živko Kustić sa svećenicima Žumberačkog vikarijata

Kako je išlo dalje važe druženje s Kustićem za vrijeme Vaših bogoslovnih dana?

Često smo išli excurendo po župama, ili je on vozio ili ja, kada je trebalo poći na duhovne nagovore ili kateheze po raznim župama, ako nije imao suputnika zvao bi me da zajedno putujemo. Ta putovanja meni su bila iznimno važna. Tu se učio kako je on znao reći „zanat". U kontaktu in vivo, u razgovoru s ljudima. Nije to bila visoko umna teološka, filozofska ili akademsko predavanje i umovanje, nego kada ti sjediš u autu, onda se pričaju priče, onda se uči. Život. Tako je i Kustić učio na „žumberačkom drvalu" – tamo gdje domaćin ima mjesto za drva i gdje se muškarci navečer nakon napornog rada sastanu i zdravo seljački vijećaju. I on je svaku večer bio na tom žumberačkom drvalu bolje rečenu vijećanju. On je znao da navečer kada se obave poslovi, po štali po njivama, da će se muškarci na drvalu sastati, da je to seosko sijelo, on je uvijek bio među njima prisutan. Pazi – to ti je i taj pastoral in concreto. Nije se Kustić držao samo kancelarije i knjige. Nego on je išao među sijede mudre glave jer je prvo želio čuti – želio je vjerski poučiti i želio je naučiti kako se realno vjera prakticira. On nije znao seoski život. Tako je znao često pričati kako je pobrkao pšenicu i kukuruz.

Poslije kao svećenik, kad god sam ga tražio za neku propovijed, za proštenje, za pučke misije došao je pun razumijevanja jer je poznavao situaciju u kojoj se nalazimo. I on je bio na župama u kojima je bila neimaština i sam s obitelji, nismo uživali u nekom obilju. Ali mislim da nas je obojicu nosila „ludost za križem". Tako da sam u njemu imao veliku podršku. Možda je i najinteresantnija anegdota, kada je Živko bio u staračkom domu. Posjetio sam ga i rekao da se u Samoboru konačno gradi grkokatolička crkva, i da bih volio da on dođe tamo propovijedati, jer pozna mentalitet tih ljudi i zna pogoditi temu koja nosi vjerničko mnoštvo. A to je bila euforija oko Stepinćeve beatifikacije. Pitao me kome će biti posvećena ta crkva u Samoboru. Dao sam mu tri mogućnosti da pogodi. Valjda Alojziju Stepincu, rekao je. Pa kome? Pogađao je, još je rekao dva neka sveca. Ali nijedan od njih. Rekoh ja, pa bit će posvećena Praocu našem Abrahamu. „Dolazim ti odmah propovijedat, kako te je čudno nadahnuo Duh Sveti. Pa to nitko nema u svijetu", bio je Živkov radosni odgovor. Samo sam mu rekao da bi trebalo malo više i ozbiljnije čitati Bibliju bez antisemitskih predrasuda.

A to je opet vezano uz jednog drugog svećenika iz Živkove generacije, Zlatka Latkovića, koji je bio akademski slikar, on je odrobijao kao sedamnestogodišnjak šest godina boljševičkog zatvora u Zenici od 1945. do 1952. godine. Latković je u ostavini ostavio 90 posto svoga posjeda, a imao

je stan u Bosanskoj ulici, jer je bio niz godina u Berlinu, ostavio za Grkokatolički pastoralni centar u Samoboru. Taj centar je Latkovićeva zadužbina. On i Živko su šezdesetih godina pokušavali nešto izdavati, ali Zlatko je na kraju morao pobjeći iz zemlje. Pokušao je i neku kombinaciju preko tadašnje Vjerske komisije izvesti, oko smirivanja tenzija između tadašnje zastarjele hijerarhije i nadobudnih državnih struktura ali nije uspio. Namještena mu je prometna nesreća, i bio je životno ugrožen i ostao trajni invalid. Otišao je u Berlin, dobio je grkokatolike različitih nacionalnosti. A Berlin je bio opasan jer su ondje prije njegova dolaska KGB-ovici trojicu grkokatoličkih svećenika kindapirali i odveli u Sibir na robiju. Ali Zlatko je tamo opstao skoro 20 godina. Stan koji je kupio po povratku u Hrvatsku, svoju umjetničku vrijednu zbirku kolekciju i svoje likovne radove, ostavio je u zalog za gradnju Grkokatoličkog centra u Samoboru.

Spominjete Vjersku komisiju. Što Vam je o tim ljudima govorio Živko?

Znam da je nakon Zlatka Frida došao Ivan Lalić, koji je bio nadobudni partijski mladunac, tvrde komunističke linije. Ali je uza sebe imao dvatri savjetnika, pravnika širih pogleda „modernih Nikodema", koji su ipak uvažavali rigidni anticrkveni odnos, znajući da se prema Crkvi ne može ići tvrdim dotadašnjim boljševičkim metodama koga su zagovarali apologete borbenog ateizma.

Don Živko je u jednoj prigodi rekao da mu je u od svih u Vjerskoj komisiji najgori bio Vitomir Unković.

Unkovića pamtim po tome što se on s Kustićem žestoko posvađao na mom ređenju u Križevcima. Igrom slučaja dogodilo se da je moje ređenje palo pet dana iza osnivanja TDKS-a. Zaređen sam 1977. godine. Dakle, niti Josip Turčinović niti Tomislav Šagi Bunić nisu bili na ređenju (dragi profesori i veliki crkveni vizionari), iako su mi obećali da će doći jer ih je interesiralo grkokatoličko svećeničko ređenje, jer je nastala sveopća panika u crkvenim strukturama. Kustića i Unkovića pokušao sam animirati – dečki, pa na ređenju ste, veselite se, jedite, pijte. „Ne, on je Udbaš", vikao je Kustić temperamentno. Pola se križevačke rezidencije treslo od Živkove vike.

Poslije mi je Živko rekao, obojica smo Dalmatinci, kao i Ivan Lalić. Njemu je pak jednom zgodom Živko rekao a meni je to kao mladuncu bilo vrlo interesantno ali i pouučno – mi smo iz iste škole. Samo što sam ja iza prvog pubertetskog grijeha pošao na ispovijed, a ti si Laliću otišao u SKOJ.

Kada se govori o projektu Trinaest stoljeća kršćanstva ni u crkvenim se krugovima ne može dobiti nedvosmislenu informaciju o tome je li Kustić bio stvarni „autor" tog projekta. Što Vi znate o tome?

Živko je osmislio priču koju je uspio vrlo uspješno realizirati s tadašnjim hijrarhijskim strukturama, preko jednog svećenika uvjeriti i biskupa Franića (u početku jednog od glavnih oponenata projekta) da popusti u nekim svojim tvrdim klerikalnim stavovima. To je u stvari bio nastavak projekta koji je zamišljen još u vrijeme nadbiskupa Alojzija Stepinca 1939.-1941. godine koji nije realiziran zbog tadašnjih ratnih nevolja). Bilo je potrebno u tom trenutku a to je bilo iza 1971. godine (gašenja Hrvatskog proljeća) iskoristiti vakuum koji je nastao kroz godine „Hrvatske šutnje" da se popuni sadržajem i pripremi sve za dolazak boljih vremena. Da tinja žar, da se vatra onoga što je bilo na vidiku ne ugasi. Ali ne halabuka koja bi brzo završila, nego tiho, osmišljeno i ustrajno aktivirati i educirati novi naraštaj, a starijima dati utjehu kroz nezaboravna Pisma seoskog župnika. Zato su pokrenute vjeronaučne olimpijade da se mlade potakne kroz ozbiljnu katehezu temelja vjere i pouči o zdravoj nacionalnoj povijesti bez natruha bolesnog nacionalizma. Sve to je bilo sofisticirano umotano u jedan fini celofan, tek rijetkima je bilo dano prepoznati što se događa. Primjerice, nije se moglo zabraniti vjeronauk, katehezu u crkvi. Ali ako se ima dobar katehetski priručnik, i kroz vjeronauk se novi naraštaj moglo pripremati za velike nadolazeće stvari. Dakle, riječ je bila o duljoj, sistematskoj pripremi

Don Živko Kustić na svečanosti kod Milenijskog križa u žumberačkoj Stojdragi

za preporod. Bio je to hod na duge staze, tiho, osmišljeno i mudro vođeno. Zato je to bilo i rađeno u okviru nazvane Velika devetnica.

Živko je znao pričati i da je Vito Unković jako dobro razumio što Crkva takvim projektom zapravo želi. Primjerice, Ivan Lalić je razumio širu situaciju, a to je da se tadašnja velikosrpska ideja iz ilegale sve jače probija u 'mainstream' i da zauzima sva ključnija mjesta u politici. Oni su bili na liniji Josipa Broza koji je često ponavljao o čaršijskoj reviziji i osveti za sve ono što im je on učinio u godinama revolucije i post revolucije.

Šef Partije u Hrvatskoj od 1984. do 1988. bio je Stanko Stojčević. Lukavi Imoćanin Stipe Šuvar je prepustio Stojčeviću da on drži srpski nacionalizam u Hrvatskoj pod kontrolom uz uvjet da Hrvatska malo smanji glas.

Je li Stipe Šuvar kao tadašnje prvo pero partije vidio da najveća opasnost dolazi iz velikosrpskog unitarizma, a ne iz Katoličke Crkve?

Stipe Šuvar je bio vrlo kompleksna osoba. Bio je intelektualno snažan možda i gotovo ravan Živku ili Turčinoviću. Ali možda i lukaviji od njih dvojice. Šuvar je razumio sva zbivanja, ali u Partiji tada nije imao gotovo nikakvu podršku jer ga je stara struktura preko Vlade Bakarića permanentno potkapala. U granicama svojih mogućnosti i nekolicine najbližih suradnika i nekolicine mlađih novinara on je spašavao što se spasiti dalo – od razigrane beogradske čaršije. Htio je spasiti što se da u Hrvatskoj, nije bio toliko jugoslavenski orijentiran. S ove povijesne distance može se reći da je Šuvar ustvari bio slijednik ozbiljne i prosvijećene hrvatske ljevice koja je od kasnijih šumarskih revolucionara izdana i likvidirana u Kerestincu. Bankarstvo je bilo ugroženo od raznih beogradskih 'inex' i 'anexa', zato Šuvar primjerice pokrenuo projekt gradnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Htio je dignuti hrvatski intelektualni kapacitet, ali se zaribao kad je dokinuo male seoske škole i ozbiljne zanatske škole što se odmah osjetilo a pogotovo u današnje vrijeme. Da bi se hrvatska politika dokazala pred beogradskim vlastodršcima trebalo je imati dežurnog krivca. Izbor je pao na Crkvu. Oni su jako dobro procijenili da Crkva ima iza sebe narod i da se neće dati slomiti. „Proljećarski mrazovci" (partijsko rukovodstvo) i bivši jugo generali sklonjeni su na sigurno. I njih se tek povremeno malo diralo. Bile su to vrlo suptilne igre i igrice vrlo lukavo i mudro vođene i mnogima poptuno nerazumljive. Športskim rječnikom govoreći bile su to visoke lopte neshvatljive većini klera a lokalnim partijskim aparatićima potpuno nerazumljive jer oni nisu mentalno evoluirali još od 1945. godine.

On nije imao unutar hrvatske partije dovoljno kvalitetnog kadra da bi se uhvatio u koštac s mašinerijom koja se kuhala u beogradskoj čaršiji.

Primjerice, sjećam se da sam u Beogradu bio 1973. kao delegat zagrebačkog KBF-a na proslavi sv. Save. Liturgija, lijepo su nas ugostili. Ali popodne je bila akademija u patrijaršiji, velika dvorana. I gledam ja, koliko sam mogao prepoznati, i vidim da se tamo jatio i Đorđe Marijanović, (a on je za Srbe bio kao nama Vice Vukov samo na treču) ali bila su tamo i neka lica koja su u javnost izašla s dolaskom Slobodana Miloševića. Kada sam se vratio u Zagreb govorio sam da to neće biti dobro.

Je li Vam Živko pričao o svojim danima u vojsci? Kako su se on i Marica zapravo upoznali?

Pozadina je bila u rigidnom sjemenišnom odgoju. Jer, u sjemeništu su te dečke odgajali za celibatarce, što je uključivalo i pejorativni odnos prema ženama. A kad si mlad dečko – ako nisi hormonalno poremećen – normalna je stvar da ćeš pogledati prema mladoj djevojci pohvaliti je da je lijepa. Možda joj dati i poljubac, ako si slobodniji. Živko je tako vidio Marici, koja mu je bila lijepa.

A priča da je ona i nakon što su se vjenčali bila u partiji?

Oprostite to je vrlo degutantno pitanje. Da nekoga pitamo o stranačkoj pripadnosti a kamo li da je netko bo u Partiji. Čuo sam da se šire takve glasine o gospođi Marici. Ali kada sam vidio tko širi te glasine došao sam do spoznaje daje to sve zato da se omalovaži Živka Kustića kao mnogim nedostižna i markantna osoba u vremenu i prostoru. Budimo pošteni i objektivni što su ljudi mogli u ono vrijeme – nema posla, nema stana, nema kruha. Nema ničega. A uvjetno je da uđeš u partiju. Onda se bira da se nekako preživi – ili će se ići na ulicu prositi, ili će se uzeti tu knjižicu i misliti si svoje misli i živjeti kako je najbolje preživjeti. Marica je radila svoj posao u bolnici. A to tko je gdje bio niti ne treba naglašavati. Pitam ja Vas koliko je današnjih članova vladajuće garniture iz uvjerenja ili koristoljublja. Kada govorimo o gospođi Marici Kustić mogu posvjedočiti da je to bila velika žena, mučenica i žrtve za svojeg muža, djecu, Crkvu. Ona je svojom žrtvom pomogla da je Živko Kustić u životu a za dobrobit Crkve i Hrvatskog naroda ostvario to što je učinio. A to nisu male i zanemarive stvari. Zvali smo je od milja baka Mara. Primjerom je pokazala da je znala vrednovati vrijednosti i baštinu sestrinskih Crkava.

Je li Vam Živko Kustić pričao o svećeničkim udruženjima?

Je. Bio je u tome. Ali on se toga nije odrekao ni sramio. Zašto? Jer je bio na siromašnoj župi, ljudi su bili iza rata siromašni i imao je i sam obitelj koju je trebalo prehraniti. Kustić je obolio, trebao je ići u bolnicu, na tešku

i skupu operaciju. A tada nije bilo socijalnog ni zdravstvenog osiguranja. Trebalo je to dakle platiti. I on je lege artis pošao svome biskupu u Križevce – Gabrijelu Bukatku – i pitao ga može li mu platiti liječenje. Biskup to nije mogao. Onda je Živko biskupu Bukatku i rekao da mu ne preostaje ništa drugo nego da se učlani u Udruženje i da će mu oni platiti liječenje. Nakon nekoliko mjeseci Živko Kustić je izašao iz Društva i o tome obavijestio svojeg biskupa. Nakon oporavka nastavio svoje svećeničko poslanje radeći još većim žarom. Žalosno je da se takvim smicalicama koriste klerici za koje se kasnije utvrdilo da su se ogriješili u daleko gorim i brutalnijim deliktima.

Novinarska radoznalost, uz sve dužno uvažavanje, daje naslutiti da ste vrlo rano ušli u Živkov kružok, ajmo ga tako kolokvijalno nazvati. Izgleda još iz studentskih dna?

Početak mog studiranja na KBF poklopio se s vremenom kada je Duh Sveti na samo njemu specifičan način nadahnuo eminentne profesore s tri teološka fakulteta: Zagreb, Ljubljana i Beograd na tada jedinstveni ljudski, vjernički, kršćanski, intelektualan pa time i teološko održavanje međufakultetskih susreta. Uz uvažene profesore sa svakog fakulteta bilo je nas nekoliko studenata. Po kojem ključu su to profesori odabirali nije mi ni danas jasno. Ali da je bilo vrlo interesantno i izazovno na početku studija imati iskustvo takvih susreta i poznavanje profesora barem u jednom djelu mog života ostavilo je traga. Prvi takav susret je bio u Lovranu. Priznajem bio sam kao mala spužvica koja sve upija makar kao mladunac puno toga nisam razumio. Spoment ću dva slučaja. Prvi je da je tadašnji pomoćni mariborski pomoćni biskup Vjekoslav Grmić (inače veliki prijatelj tadašnjeg partijskog glavešine E. Kardelja) teoretičara Socijalističkog samoupravljanja počeo rzvijati teologiju samoupravnog socijalizma pozivajući se na Teologiju oslobođenja iz Južne Amerike. Grmičev nastup (koji je odisao s prilično doze bahatosti) izvazvao je pravu buru negodovanja. Svakako da je Kustić bio najglasniji osporavatelj Grmičevog utopizma. S vremenom su se stvari iskristalizirale na Grmičevu štetu. Drugi susret mi je bi kad se Živko susreo s dvojicom eminentnih profesora Beogradskog pravoslavnog fakulteta, uglađenim intelektualcima širokih crkvenih pa time i ekumenskih pogleda. Bili su to profesori i đakoni Dimitrijević i Drašković. Dok su Živko i beogradski profesori razgovarali a ja mali junac upijao svaku njihovu riječ pokraj nas su prolazila trojica mladih ljudi po nesnosnoj vrućini obučeni u kompletnu monašku opremu. Tada je jedan od prisutnih beogradskih profesora progovorio a ja negdje u podsvijesti memorirao. „ Gospodo

zapamtite ova tri mlada čovjeka, oni će vrlo brzo preuzeti naše katedre ali u jednom sasvim drugom duhu, puni antiekumenizma. Oni su ziloti (Zeloti) izašli iz škole Justinijana Popovića i Nikolaja Velimirovića. Neosporno veliki intelektualci ali sasvim krivo duhovno fomirani u najrigidnijem / zlotističkom) duhu. Nazvali su ih TriA. Tijekom burnih vremena devedesetih godina saznao sam da su to bili Amfilohije Radović, Atanasije Jeftić, i Artemije Radosavljević. Tako da sam uz Živka i njegove sugovornike slušao i stjecao unutar crkvene dijapazone od teologije socijalističkog samoupravljanja do zelotističkog – bogomoljstva srpskog svetosavlja. To mi je kasnije koristilo da sam na vrijeme naučio razlikovati pojmove ozbiljnog i duhovnog pravoslavlja do mitomanskog svetosavlja.

O. Milan Vranešić – drugi dio razgovora o don Živku Kustiću

Od zadarskog svećenika don Darija Tičića, koji je podrijetlom iz Paga i osobno je poznavao don Živka, saznao sam da su on i Kuharić u nekom razdoblju prije pokretanja projekta Trinaest stoljeća kršćanstva bili u svojevrsnoj „audijenciji" kod Tita. Među dokumentima u Beogradu nisam pronašao traga toga susreta. Je li Vam Živko ikada govorio o takvom susretu?

Ne. Koliko sam ja poznavao kardinala Franju Kuharića on nikada ne bi pristao na takvo nešto. Znam kad je Kuharić morao po svojoj službenoj dužnosti nazočiti Titovom sprovodu. U trenutku preminuća druga Tita kardinal Kuharić putovao je iz Italije, vozio je Vladimir Stanković, Živko je bio suvozač, a Kuharić je otraga molio brevijar. Onda je u jednom trenutku Kuharić htio voziti. Inače, kardinal je bio strastveni vozač, volio je brzo voziti. Raspalio je „turbo" – uz napomenu: „Da se razbijemo, pa da ne moram ići u Beograd na taj sprovod." Onda i sumnjam da bi Kuharić na takav susret s Titom pristao, Živko bi možda i pristao. Ali, ne znam da se takav susret dogodio. Jedino što znam jest ono ih Hudelistove knjige, gdje on objašnjava da je uoči proslave u Ninu Tito bio u Zadru. Kada se digla među tamošnjim drugovima halabuka protiv crkvenoga skupa, Tito je rekao „Pustite popove neka rade svoj posao. "

Kako je projekt Trinaest stoljeća kršćanstva izgledao u bazi? Što Vam je to tome govorio Živko?

Živko je uvijek govorio nakon Nacionalnog euharistijskog kongresa 1984. S velikom zahvalnošću o svećenicima na terenu – da uz sve sposobnosti koje je on zajedno s biskupima uložio u taj projekt bez angažmana tadašnjih župnika, koji su bili u naponu snage (primjerice pedesetogodiš-

Svojim javnim djelovanjem don Živko Kustić uvelike je doprinio da hrvatska javnost bolje upozna grkokatoličku baštinu.

njaci), koji su se masovno i uz veliki pastoralni rad uključili, ne bi bilo ništa. Župnici iz baze uključili su se u projekt kroz svoje propovijedi, kroz kateheze, kroz distribuciju Glasa Koncila i Malog koncila. Bila je to i svojevrsna smjena generacija svećenika i tadašnji župnici doista su se svi organizirali, ovisno dakako o veličini župe, ali gotovo da i nije bilo župe koja se u to nije uključila. Živko je to uvijek naglašavao, pa i kardinal Kuharić. Da nije bilo tadašnjih župnika – bilo je to vrijeme kada nije bilo školskog vjeronauka, nego samo u župi – taj projekt ne bi uspio. Jer, animirati u ono vrijeme toliko vjerničko mnoštvo, to mogu samo župnici puni apostolskog žara kojima nije srce osaljeno i koji su shvatili o čemu se radi. Crkva je tada bila siromašna, permanentno medijski šikanirana ali vrlo vjerodostojna pa je to vjernički narod znao uvažavati i cijeniti pa time i vjerovati svojem kleru.

Dakle, taj pokret je išao „odozdola"?

Da. Sve je išlo iz baze. Vrlo mudro vođeno, ali prepoznato u bazi. To je bio i odgovor na hrvatsku šutnju – rekao bih tihi, ali vrlo glasan odgovor. Time se vrlo jasno artikuliralo čega je dosta u društvenom životu a što se u biti želi.

Je li Živko govorio o poveznicama između projekta Trinaest stoljeća kršćanstva i one narodne mobilizacije u vrijeme Domovinskoga rata?

Oni su shvatili – Živko i nekolicina eminentnijih i jačih svećenika – nakon Hrvatskoga proljeća shvatili su da Crkva kao takva ne može ići s nekakvom halabukom i nepromišljeno protiv tadašnjeg uzdrmanog i razdražljivog režima. Odlučili su se za sistematski rad – temeljito pripremati nove naraštaje. Bila je to igra na duge staze i „na visoke lopte". A sve u dogovoru s političkim strukurama koje su osjećale da opasnost dolazi iz beogradske čaršije. Nije se moglo ljude tek tako u povoljnom trenutku pa bila to i 1990 godina iz vedra neba podići. I nije bez veze Tuđman svojedobno „nikodemovski" dolazio kod Živka na razgovore. Živko je znao da je politička elita koja je pala 1971. stavljena u zavjetrinu i zapravo ostala zbrinuta – imali su stanove, imali su penzije, imali su vile (Veselica i Gotovac, budući da su Dinarci temperamentniji, oni su stradali i odrobijali, za što im skidam kapu). Nitko tko je pratio događaje znao je da na Tuškancu Tuđman, Manolić i Stevo Krajačić, Bobetko i ostali svaku večer nisu zajedno „molili krunicu". Ali, oni su sve pozorno pratili. Bili su u opoziciji, nisu mogli ništa napraviti, ali su pratili što Crkva radi. Kao tada koliko toliko slobodna institucija tada nije imala ozbiljnog časopisa koji bi prikazivao malo drugačiju realnost SFRJ – jedini koji je to mogao raditi na sofisticiran i s visokim stupnjem novinarske vještine da previše ne kažeš da sve bude koliko toliko razumljivo a ne podliježe cenzuri, zabrani i zatvoru bio je Glas Koncila i zato je imao toliku tiražu i čitanost – jer se promatrao kao opozicijska tiskovina, ne samo kao vjerska novina i crkveno glasilo.

Kakav je odnos Živko njegovao s kardinalom Kuharićem?

Kardinal Franjo Kuharić je imao u Živka beskrajno povjerenje jer su se poznavali još dok je Kuharić bio samoborski župnik, a Živko mrzlopoljski. Jedan drugome su išli u ispomoć. Poslije se to prijateljstvo nastavilo i Živko je znao govoriti da Kuharić zna da ga nikada neće zaribat u bitnim da bi ugrozio bilo čime interese Crkve i svog hrvatskog naroda, možda tek ponekad u novinarskoj nedorečenosti. Ako je bilo nešto problematično, otišao bi kod Kuharića na konzultacije. Za druge stvari dao bi Živku slobodne ruke jer je znao da on neće zabrljat.

Bila su to i zapravo dva različita stila, dva različita nastupa. Kuharić je bio kao biskup čuvar pravovjerja, navjestiteljski, biskupski, sa svojim stilom komunikacije s narodom. Živkov stil je bio publicistički, ali na propovijedima halabuka – on je to nazivao parolaškim propovijedima. Bio je vrlo slušan, vrlo drag propovijednik – ali mi koji smo ga poznavali i često puta slušali unaprijed smo na neki način znali o čemu će propovijedati. Ali, to je uvijek palilo jer je bio za ondašnje prilike teološko osvježenje. Jednom

mi je Živko kazao: 'Ti moraš na propovijedi ići, ne opterećivat se s nekom visokom teologijom, nego parolaški. Par parola izbaciš koje ljudi pamte'. Nije kod njega to bilo sladunjavosti i niskog propovjedničkog bigotizma. On je išao muški propovijedati, simbolički govoreći zasukao rukave i udri. Poznao je mentalitet naših ljudi – znao je da narod nije katehiziran,, da ne zna neke osnovne vjerske istine, ali pamti ono što je rekao svećenik a paše njihovim ušima i njihovom doživljavanju vjere Nije sladunjavo, nije previše nabožnjački ali je aktualno i narodu prihvatljivo a dogmatski provjereno. I točno se zna koji je propovjednik slušan, a koji nije. Ali ako se iznesu tri parole, i oko toga izgradi priča, onda svi to pamte. Vrlo dobro je znao što prolazi u Zagrebu, što u Slavoniji, što u Hercegovini a što u Dalmatinskoj Zagori ili Istri., a Žumberak mu je bio šlag na torti.

Je li Vam ikada govorio koja je njegova propovijed bila najsnažnija?

Nije. Ali, njegova svaka propovijed je bila slušljiva, snažna. Nikad nije o tome na taj način govorio. Uvijek sam bio fasciniran s njegovim propovijedima. Inspirativno je propovijedao. Kvaliteta njegovog propovijedanja bila je u tome da je poznavao naš narod. I karakteristika dobrog propovjednika je ta da on govori bez napisane propovjedi, iz glave, gleda reakciju mnoštva pa makar bilo i nekoliko desetaka tisuća ljudi svih profila. Za to treba biti siguran i elokventan. I onda se može osjetiti bilo naroda. Kustić nikada nije bio statičan čovjek, da je sjedio samo u kancelariji što ne znači da nije bio knjiški „vudren". On je bio narodski čovjek. Tu se vraćamo i na onu priču o žumberačkom drvalu. Jednom riječju znao je aktualizirati ono što propovijeda.

Kakav je don Živko imao odnos sa teolozima angažiranima oko TDKS-a?

Do 1977.godine uvaženi profesori : Šagi, Bajsić, Duda, Turčinović – sa svima njima se Živko jačao teološki i organizacijski. A te godine javio se TDKS i pojavila se hajka unutar većinske grupacije tadašnjeg klera inspirirane „fosiliziranim" strukturama koja se prestravila, misleći da je riječ o novim udruženjašima – tu se udaralo po cijeloj grupaciji vrhunskih teologa, intelektualca i nositelja novog post koncilskog života Crkve u Hrvata okupljenoj oko TDKS-a pa tako i na Živka. Išlo se i na njegovo rušenje ali i na likvidaciju cijelog Glasa koncila. Neka ne zvuči ružno, indirektno se išlo na rušenje kardinala Franje Kuharića, jer se iza toga moralo čekati pet godina za njegovo imenovanje kardinalom. Ali, budući da je Živko komunicirao s drugom stranom, osjetio je opasnost da bi među komunistima

mogle prevladati one strukture koje su stajale iza tvrdih, neprosviječenih partijskih tvrdolinijaša koje bi mogle zloupotrijebiti TDKS.

Govorite o tvrdoj partijskoj liniji iza Unkovića?

Da. On je osjetio da bi moglo doći do prevrata i da treba od toga zaštiti Turčinovića, Bajsića i cijeli TDKS. Onda je Kustić raspalio po TDKS-u. Tu je bio dogovor s Kuharićem – idemo pred javnošću napast TDKS da pokažemo da ih i mi napadamo, pa će ih i režim pokušati zaštiti od tvrdolinijaša unutar crkvenih struktura. To je bila logika iza te dvostruke igre. I onda je to u javnosti izgledalo da je (uvjetno rečeno) Kaptol protiv TDKS. I Živko i TDKS-ovci nisu komunicirali praktički do 1990. godine. Makar su se i incognito sastajali, premda ja sve pojedinosti niti ne znam. Živko mi je zahvalio za jednu epizodu. Bio je 30. svibnja 1990., iza izbora, mi smo u Žumberku organizirali proslavu godišnjice doseljenja Uskoka na Žumberak. Bila su tu povijesna predavanja, povijesti Žumberka, povijesti Crkve. Pozvao sam Živka i Turčinovića na to. Turčinović je trebao prikazati povijest Crkve na europskom jugoistoku posebno u turbulentnim vremenima velikih srednjovjekovnih migracija na ovim prostorima, a Živko da održi propovijed. Obojica su obećali dolazak. No dogodilo se da je netko Turčinoviću otkazao da će ga voziti na Žumberak. Naime, obojica su trebali doći svaki sa svojim prijevozom. I zove Turčinović mene i kaže da nema prijevoza, praktički u zadnji čas, dan prije. Ja to nisam stigao organizirati, imao sam na Žumberku milijun poslova tih dana. I nazvao sam Živka – kazao sam mu da znam kakvi su odnosi između njega i Turčinovića, ali situacija je bila takva da je najbolje bilo da on poveze Turčinovića iz Zagreba. Živko je bio zgranut. Pitao me pa zar stvarno nemam nikoga tko bi mogao povesti Turčinovića. Na kraju su se ipak njih dvojica dogovorili, i došli su zajedno na Žumberak.

Bog ih blagoslovio – njih dvojica došli su i vratili su se u istom autu. Što su oni razgovarali i kako su razgovarali – ne znam. Ali, znam da mi je kasnije Živko rekao: 'Mile, to što si ti meni omogućio da smo se Josip i ja izmirili i izgrlili – nek ti Bog plati na toj milosti'. Nažalost, Turčinović je brzo nakon toga obolio i umro. Ali, Živko mi je bio neizmjerno zahvalan za taj trenutak. Tako su te dvije markantne osobe života Crkve u Hrvata u tom turbulentnom vremenu, našle zajednički jezik i da su međusobno sve raščistili. Zajedno su bili za oltarom tada na Žumberku, zajedno su bili i na predavanju, zajedno su ručali i družili se. Živko ima svoju veličinu, Turčinović svoju i drago mi je da sam i s jednim i s drugim bio dobar: sada pod stare dane uviđam da sam mogao više od njih naučiti da nije tada bilo mladenačkih nestašluka.

A Tomislav Šagi-Bunić?

Njega je strašno iritirao niski intelektualni domet klera. On je bio učenik Jure Pavića, profesora istočnoga bogoslovlja, a on je slovio uz tadašnje profesore na KBF-u: Cimermana, Bakšića i druge kao čovjek visokog teološko-humanističkog i teološkog dometa, koji je spasio tri puta KBF da ga revolucionarni režim ne ukine. Dijelom je to zato i što je dr. Jure Pavić bio dobar s Svetozarom Rittigom nekadašnjim župnikom župe sv. Marka u Zagrebu, a kasnije ministrom u vladi NR Hrvatske. Šagi je rastao pod Pavićevim okriljem, visokog teološkog intelektualnog dometa. Ne bi njega bezveze uzeo zagrebački nadbiskup Franjo Šeper kao svog teološkog savjetnika za Drugi vatikanski koncil. On je tada trebao Šagija da mu priprema materijale u aktualnom trenutku. Šagi je život Crkve promišljao na temelju patrističkih vremena i patrologije te je sagledavao amplitude u životu Crkve još od prvih stoljeća i on je to patrističko iskustvo primijenio na Drugi vatikanski koncil. On je to vrlo stručno obrađivao Šeperu koji je kao nadbiskup mogao na koncilske sjednice doći s provjerenim patrističkim iskustvom prilagođenim novim vremenima i idejama. A tko je dolazio s novim - starim idejama, ali dobro pripremljenim mogao je avansirati u vatikanskoj hijerarhiji. A puno toga odradio i pripremio je zapravo Tomislav Šagi. Bunić

Šagi je bio *movens* pokoncilske obnove. Zato su oni i pokrenuli šezdesetih godina dvadesetog stoljeća Kršćansku sadašnjost – da izađu iz tog mrtvila, niskog intelektualnog i teološkog dometa i sladunjave teologije, gdje nije bilo ozbiljnije literature... Svećenici su bili opterećeni golom egzistencijom i preživljavanjem, nisu se razvijali intelektualno, a nisu prihvaćali niti nove teološke misli naprosto zato jer nije bilo cirkulacije novih teoloških spoznaja. Zato su imali KS i Sveske. KS je izdavao i liturgijske i druge knjige i nivo klera se počeo intelektualno dizati. KAD GOVORIMO O DRAGOM PROFESORU I KAPUCINU Šagi –Buniću nakon toliko godina još su mi u glavi njegove riječi parafrazirajući Isusa, „Crkvu neće uništiti ni vrata paklena, ali kod drugog dolaska Kristova hoće li On naći vjere? Egzegeza mu je bila uz shatološku dimenziju i svakodnevna. Crkvena hijerarhija u svakom vremenu i društvu će pronaći model prežvljavanja. Nekad krvavo nekad u obilju. Dragi moji kolege hoće li biti vjere?

Kada su kasnije naši profesori kao mladi studenti bili slani na daljnje studije na njemačka učilišta ili u Italiju, Živko i novi teološki gremij je primjećivao da i mi imamo vlastitu teološku misao izgrađenu na ovdašnjem iskustvu. Dobro nam dođe savjet izvana, ali ne u smislu da sve preuzima-

mo kopiramo iz, primjerice, germanskih i romanskih iskustava. Moramo razvijati dalje svoju hrvatsku teološku misao.

Po tome je i fascinantan Kustić – ali i Šagi i svi teolozi koje ste spominjali. Oni su doista bili originalni mislioci. Nisu trebali preslikavati tuđa iskustva.

Uzmimo i Šagijevu knjigu Ali drugog puta nema – ona je nastala u isto vrijeme kada je nastala i ona glasovita Ratzingerova knjiga Uvod u kršćanstvo. Ako ih usporedimo, po mojem je mišljenju Šagi nadmašio Ratzingera u onom trenutku. Veličina Šagija bila je u tome što je ta njegova misao bila samonikla, iz ovdašnjih konkretnih teološko-životnih okolnosti i spoznaja.

U arhivskim dokumentima može se rekonstruirati i jedna epizoda iz Kustićeva života kasnih 1980-ih. Naime, trebao je putovnicu – da ode na operaciju u Švicarsku. Nisu mu htjeli izdati putovnicu isprva. Ali, on je Vjerskoj komisiji kazao da ide na župu u Švicarsku i da zapravo ide na dugi rok iz zemlje. Dobio je putovnicu ipak. Bilo je to zanimljivo nadmudrivanje. Je li Vam Živko kada pričao o tom slučaju kada je išao na operaciju u inozemstvo.

Pamtim samo da je ta operacija uspješno prošla, i da su mu tada ugrađena četiri „bajpasa". Tri su brzo otkazala i on je praktički do kraja života izdržao na jednom „bajpasu". Sjećam se da mu je jednom pozlilo kada sam ga početkom devedesetih posjetio u ondašnjem Ministarstvu za iseljeništvo. Tajnica je prišla meni, da odmah zovem liječnika Bergovca. A Živko ju je prekinuo: „Ma pusti Bergovca, daj ti meni Milu za odrješenje! Meni treba svećenik ispovijed a onda liječnik pa kako Bog da":

On je kasnih 1980-ih bio premoren. Vidjelo se to na njemu. On je neumorno radio. Sjećam se pokojnoga Dude, kada je rekao svojim fratrima 'Pa što se žalite, evo sad sam bio sa Živkom, digao se u 5 sati, napisao je 10 kartica teksta, služio misu kod sv. Josipa, popušio kutiju cigareta i evo ga sad je u redakciji – ugledajte se u Kustića'. Njegov radni dan je bio beskrajno dug i naporan. Recimo i u IKI, kada je Kustić imao otprilike godina kao ja sada – kod njega su dolazili, kolone laika, svećenici, biskupi. I on je u isto vrijeme pratio sve što se piše i uz to stalno razgovarao, to stvarno iscrpljuje čovjeka, i starijeg i mlađeg. On je s godinama postao institucija.

A razdoblje rata i poraća – kako je Živko sva ta događanja tumačio?

Odgovor je zapravo vrlo jednostavan. A to je da Srbi nikada od 1943. nisu Hrvatima oprostili što je Hrvat Tito uništio njihovu vojsku, kraljevinu i diplomaciju. Ali ostatci te diplomacije su preko rodbinskih kraljevskih veza još uvijek ostali umreženi u svjetskoj politici. I srpska diplomacija

vrlo sofisticirano radi na ovaj ili onaj način. I 1990. tražiti samostalnost Hrvatske, to što je Tuđman vrlo lukavo odigrao – prvo s konfederacijom i odgađanjem: to je bio odgovor koji je on dao jer je prošao beogradsku školu kao general u jezgri „beogradske čaršije" i znao je kako se s njima može izaći na kraj. Živko je znao da je vatikanska diplomacija vrlo stara i lukava. Čim je došao Vojtila, sve njegove snage su bile upregnute da se Hrvatska izvuće iz smrtnog zagrljaja Jugoslavije. Lomilo se komad po komad. Engleska služba Mi6 još od početka 20. stoljeća i Prvog Balkanskog rata želi zaustaviti njemački *DrangnachOsten*.

Sve treba gledati na duže rate. Višeod 300 godina -Živko je razumio da se igra 1990-ih vodi na široj razini. O tome danas mnogi naši intelektualci ne znaju ništa i svom velikom domoljublju rade domovini veću štetu nego korist ma koliko se busali u svoja junačka hrvatska prsa.

Kako ste održavali kontakte s don Živkom kada je bio ostario, u domu u Klaićevoj? Kako se nosio sa starosti?

Bili smo povezani i kada je bio u bolesti uvijek kada sam bio u mogućnosti dolazio sam kod njega. Djelo krščanskog milosrđa, obiđi starog i nemoćnog. Pisao je rado čitanu Jutarnju propovijed, poslije ju je diktirao. Interesirao se uvijek, kako je život, nismo ulazili u neke velike rasprave. Vidio je da su njegova vremena i vremena njegovih suradnika završena, da je došla nova garnitura gdje su ljudi u Crkvi iz njegove i Kuharićeve generacije zbrisani – i on bio toliko pametan i iskusan unutar crkvenih struktura da je na vrijeme shvatio da treba sam odstupiti.

Nosio se sa starošću jako dobro. Bilo mu je najvažnije da mu je u sobi u domu sve pospremljeno. Imao je i svoje „omladinke" – kojima je u domu služio misu, ispovijedao ih. On je živio za svakodnevnu euharistiju kao kapelan doma. Marica je pomagala koliko je mogla.

Opet kao u Mrzlom polju?

Da. Sve se u životu vraća i ponavlja. Svećenički život ala Živko Kustić treba znati uz svesrdnu Božju pomoć i milost junački odživjeti

Sjećate li se kada ste ga posljednji put vidjeli?

Ono što se može naći na internetu, kada smo ga posjetili moj sin Daniel i ja negdje u ljeto 2013., mislim da je to bio moj zadnji posjet Živku. Izgubio je vid. Sjećam se da smo ušli u njegovu sobu, poviknuo sam mu: 'Živojine, ustani!' Nije nas odmah prepoznao, slabo je vidio.

Uvijek mi je bilo drago sa Živkom sjest, popričat i naučiti nešto. Pa i kada bi o krumpirima pričali. Uvijek se od njega moglo učiti.

OD KRIJESA DO KRIJESA
PO NAŠIM ŽUPAMA

KATEDRALNA ŽUPA PRESVETE TROJICE, KRIŽEVCI

Blagdan Bezgrješnog začeća presv. Bogorodice i koncert „Harpa Dei" u križevačkoj katedrali

Na blagdan Bezgrješnog začeća presvete Bogorodice, u petak 8. prosinca 2023., u grkokatoličkoj katedrali Presvete Trojice u Križevcima, vladika križevački Milan Stipić služio je svečanu blagdansku liturgiju, poslije koje je vokalni sastav „Harpa Dei" održao marijanski koncert u čast Bogorodice. Vokalisti su se uključili i u pjevanje svete liturgije s pjevačima katedrale.

Božić - svetkovina Rođenja Gospodnjega u katedrali

U Grkokatoličkoj katedrali Presvete Trojice u Križevcima svečano je proslavljena svetkovina Rođenja Gospoda našega Isusa Krista po tijelu - Božić gdje je svečana bogoslužja služio vladika križevački Milan Stipić. Na Badnju večer vladika Stipić predvodio je Božićno bdijenje koje se sastoji od Velikog povečerja i litije kada se s upaljenim svijećama pjevaju stihovi u čast rođenja Kristova te blagoslivlja kruh, vino i plodovi zemlje te pjevaju

tradicionalne božićne pjesme. Na samu svetkovinu Božića vladika Milan služio je svečanu arhijerejsku liturgiju sv. Bazilija Velikoga zajedno sa svećenicima, đakonima i bogoslovima uz pjevanje Zbora katedrale i sudjelovanje brojnih vjernika, među kojima je bio i velik broj izbjeglica Ukrajinaca koji od ove godine slave Božić po gregorijanskom kalendaru.

Proslava sv. Bazilija kod Sestara bazilijanki

Na svetkovinu Obrezanja Gospodnjega i sv. Bazilija Velikog, 1. siječnja 2024., križevački vladika Milan Stipić služio je Božansku liturgiju sv.

Bazilija Velikog u kapelici samostana Sestara bazilijanki u Križevcima koje toga dana slave svog utemeljitelja.

Proslavljen dan Križevačke eparhije - Sveta tri hijerarha

Na blagdan sveta Tri hijerarha Bazilija Velikoga, Grgura Bogoslova i Ivana Zlatoustoga, zaštitnika Križevačke eparhije, u utorak 30. siječnja Križevačka eparhija proslavila je Dan eparhije. Svečanu arhijerejsku liturgiju u Katedrali Presvete Trojice u Križevcima s početkom u 18 sati služio je križevački vladika Milan Stipić, u zajedništvu sa zagrebačkim nadbiskupom i metropolitom Draženom Kutlešom te drugim biskupima i svećenicima.

Vladika Milan Stipić predvodio svete obrede u Velikom tjednu i na Uskrs

Križevaki vladika Milan Stipić predvodio je svete obrede Velikog tjedna i Pashe – Uskrsa u katedralnom hramu Presvete Trojice u Križevcima na

Veliki četvrtak, petak i subotu te na sam Uskrs. Na Veliki četvrtak vladika Milan je u jutarnjim satima služio Večernju s Liturgijom sv. Bazilija Velikog, a navečer Jutarnju Muke Gospodnje s čitanjem 12 evanđelja Muke. Na Veliki petak u Katedrali su ujutro služeni Kraljevski ili Veliki časovi Velikoga petka, poslije podne je služena Večernja s polaganjem plaštanice u Božji grob, a navečer Jeruzalemska jutarnja pred Božjim grobom i održan ophod oko Katedrale s plaštanicom. Na službama su pjevali pjevači Katedrale, Ozren Bogdanović i bogoslovi iz Ukrajine a posluživali bogoslovi.

Uskrs

U subotu, 4. svibnja 2024., u rimokatoličkoj crkvi sv. Vida mučenika u Vrbovcu, služena je uskrsna Božanska liturgija sv. Ivana Zlatoustoga za ratom raseljene Ukrajince u Vrbovcu povodom proslave Uskrsa prema istočnoj pashaliji kako ga slavi Ukrajinska grkokatolička Crkva. Liturgiji, koji je služio o. Mihajlo Simunović, grkokatolički katedralni župnik Križevaca, prisustvovao je veliki broj vjernika, a pjevali su pjevači Zbora grkokatoličke katedrale Presvete Trojice iz Križevaca. Nakon liturgije su blagoslovljene košarice s uskrsnim jelima. Ovom prilikom se Križevačka eparhija zahvaljuje i župniku Vrbovca velečasnom Zoranu Grgiću što je ustupio župnu crkvu sv. Vida kako bi ukrajinski grkokatolici izbjeglice proslavili najveću kršćansku svetkovinu.

Susret grkokatoličkih biskupa Srednje Europe u Križevcima s temom identiteta grkokatoličkih svećenika i obitelji u današnjem vremenu

U utorak, 14. svibnja 2024., u Križevcima je održan susret grkokatoličkih biskupa Srednje Europe – baštinika Bečke sinode biskupa iz 1773. kada su grkokatoličke Crkve na području Habsburške monarhije pravno ustrojene. Na susretu, koji je započeo prethodne večeri, u ponedjeljak 13. svibnja, Večernjom u katedrali Presvete Trojice i potom susretom nazočnih biskupa i predstavnika Crkava, okupilo se desetak biskupa i predstavnika Crkava iz Hrvatske, Slovačke, Mađarske, Ukrajine, Makedonije i Austrije.

Uz biskupa domaćina križevačkog vladiku Milana Stpića, sudjelovali su biskupi Füllöp Kocsis - nadbiskup Debrecen-Hajdudoroga i metropolit Mađarske grkokatoličke Crkve, Jona Maxim – nadbiskup Prešova i metropolit Slovačke grkokatoličke Crkve, Cyril Vasil – biskup Košica, Atanaz Oros – biskup Nyireghyhaze, Abel Szocska – biskup Miškolca, Kiro Stojanov – biskup strumičko-skopski iz Makedonije, Milan Lach – pomoćni biskup Bratislave, umirovljeni biskup Marian Andrey Pacak iz Slovačke, o. Ferenc Demko – generalni vikar biskupije Mukačevo (Ukrajina), o. Taras Šagala – predstavnik Grkokatoličkog vikarijata Bečke nadbiskupije iz Austrije te svećenici i đakoni u njihovoj pratnji. Susret se bavio temom identiteta grkokatoličkog svećenika i obitelji u 21. stoljeću, osobito gledom na sadašnju situaciju u Srednjoj Europi gdje djeluju katoličke Crkve bizantskog obreda čiji su se predstavnici okupili u Križevcima.

Katedrala u Križevcima proslavila naslovni blagdan Presvete Trojice

Na Duhovski ponedjeljak, 20. svibnja 2024., kada se slavi Presveta Trojica, katedrala Presvete Trojice u Križevcima proslavila svoj naslovni blagdan. Arhijerejsku liturgiju služio je vladika križevački Milan Stipić u

Generalni vikar bjelovarske biskupije preč. Vlado Bogdan

Svečanost u križevačkoj katedrali

zajedništvu s katedralnim župnikom o. Mihajlom Simunovićem, generalnim vikarom eparhije o. Vladimirom Simunovićem, generalnim vikarom bjelovarsko-križevačke biskupije mons. Vladom Bogdanom, brojnim grkokatoličkim i rimokatoličkim svećenicima te đakonima. Na liturgiji su posluživali grkokatolički bogoslovi a liturgiju je pjevao Zbor katedrale pod ravnanjem Martina Pleše. Na liturgiji je propovijedao mons. Vlado Bogadan, koji je istakao kako je Duh Sveti pokretač u životu Crkve te kako moramo uvijek biti otvoreni upravo njegovu nadahnuću i poticaju kako bismo bili autentični kršćani.

Održane godišnje duhovne vježbe klera Križevačke eparhije

Od ponedjeljka, 2. rujna, do četvrtka 5. rujna 2024., u Biskupskom dvoru u Križevcima, održane su godišnje duhovne vježbe klera i bogoslova Križevačke eparhije, koje je predvodio svećenik Zagrebačke nadbiskupije i ravnatelj Nadbiskupijskog pastoralnog instituta velečasni Ivan Lukić. Na duhovnim vježbama sudjelovao je vladika križevački Milan Stipić, svećenici, đakoni i bogoslovi Križevačke eparhije (iz Hrvatske, Slovenije i BIH), njih ukupno 37, te nekoliko svećenika Bjelovarsko-križevačke i drugih biskupija.

Svećenici na duhovnim vježbama

Uočnica sv. Marka Križevčanina u katedrali

Svečanom arhijerejskom liturgijom u grkokatoličkoj katedrali Presvete Trojice u Križevcima u petak 6. rujna 2024. završila je devetnica uoči proslave svetkovine svetoga Marka Križevčanina i održana tradicionalna liturgija uočnice.

Uočnica blagdana sv. Marka Križevčanina

Kao i svake godine, posljednji dan devetnice slavi se svečana liturgija koju tradicionalno slave križevački vladika Milan Stipić i bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak uz koncelebraciju klera Križevačke eparhije i Bjelovarsko-križevačke biskupije te sudjelovanje mnoštva vjernika i hodočasnika.

Homiliju je uputio rektor Nacionalnog svetišta svetog Josipa u Karlovcu mons. Antun Sente. Na kraju svečane liturgije, vladika Stipić pozdravio je sve okupljene i čestitao im svetkovinu svetoga Marka Križevčanina.

Svečanost dolaska Moći sv. Šarbela u križevačku katedralu okupio mnoštvo vjernika iz cijele hrvatske

U nedjelju, 22. rujna 2024., u Grkokatoličku katedrali Presvete Trojice u Križevcima svečano su unesene moći sv. Šarbela Makhloufa, isposnika i čudotvorca, koje je Križevačkoj eparhiji darovala Maronitska katolička Crkva iz Libanona. Moći je u svečanoj procesiji iz kapele Samostana sestara Bazilijanki, uz svečanu zvonjavu svih zvona katedrale, u rukama nosio križevački vladika Milan Stipić, u pratnji prešovskoga nadbiskupa i metropolita Grkokatoličke Crkve u Slovačkoj vladike Jone Maksima, brojnog svećenstva, đakona, podđakona, poslužitelja, bogoslova i časnih sestara. U katedrali i oko nje okupilo više od 1500 vjernika i hodočasnika iz svih krajeva Hrvatske. Prije početka arhijerejske liturgije, vladika Milan je postavio relikvijar na prijestolje, nasuprot biskupske katedre. Arhijerejsku božansku liturgiju sv. Ivana Zlatoustoga predslavio je prešovski nadbiskup i metro-

polita vladika Jona, uz susluženje vladike Stipića i brojnoga svećenstva, uz služenje četvorice đakona i više podđakona i poslužitelja. Liturgiju su pjevali dijelom bogoslovi Grkokatoličke bogoslovije iz Prešove, bogoslovi iz Nyiregyhaze u Mađarskoj te Katedralni zbor iz Križevaca, a liturgija je služena na hrvatskom i staroslavenskom jeziku. Podijeljeno je preko 1200 pričesti.

U Križevcima održan znanstveni skup:
Križevačka eparhija – povijest, kultura, nasljeđe

U petak, 22. studenoga 2024. godine, u Križevcima je održan znanstveni skup „Križevačka eparhija – povijest, kultura, nasljeđe". Skup se održao uoči 250. obljetnice osnutka Križevačke eparhije što će se završno proslaviti 2027. godine. Križevačka eparhija je sljednica Marčansko – svidničke eparhije kojoj se tada sjedište nalazilo u Manastiru sv. Mihaela Arkanđela u Staroj Marči pokraj Kloštra Ivanića, a koja je nastala 1611. godine. Potporom carice Marije Terezije i odredbom pape Pija VI. bulom "Charitas illa" od 17. lipnja 1777., nakon dokinuća marčanske, osnovana je nova grkokatolička biskupija – Križevačka eparhija sa sjedištem u Križevcima.

Skup je okupio dvadesetak izlagača, među kojima su bili akademici, doktore znanosti i stručnjaci, a organizirali su ga zajednički Križevačka eparhija, Hrvatski institut za povijest, Zavod za znanstvenoistraživački umjetnički rad HAZU Koprivničko-križevačke županije, Družba Braće Hrvatskog zmaja - Zmajski stol Križevci, Povijesno društvo Križevci i Ogranak Matice hrvatske Križevci, pod pokroviteljskom Grada Križevci. Skup je završen Božanskom liturgijom sv. Ivana Zlatoustoga u katedrali Presvete Trojice koju je služio križevački vladika Milan Stipić, zajedno s vladikom u miru Nikolom Kekićem, svećenicima i đakonima.

U našoj župi prošle godine imali smo dva krštenja
i tri vjenčanja, te dva sprovoda.

Što se tiče bogosluženja, svake nedjelje Sv. Liturgija je u 10:00 sati, na kojima redovito sudjeluju naši pjevači Katedralnog zbora. Od ponedjeljka do petka liturgije su u 19:00 sati (zimsko računanje vremena 18:00 sati), subotom sv. Liturgija je u 8:30 sati, a redovito svake treće subote u mjesecu sv. Liturgija s molitvama za zdravlje pred moćima sv. Šarbela je u 10:00 sati.

o. Mihajlo Simunović
katedralni župnik

Vjenčanje Ante Majića i Lidije Stipić

ŽUPA KARLOVAC TIJEKOM 2024.

Bog je ljubav. To je njegova glavna poruka. No kako je prenijeti drugima? Možda najbolje svjedočenjem iskustva. Stoga smo u ovoj godini kršćanskog braka nastojali kroz nagovore i razgovore produbljivati tu temu! U našem današnjem društvu ljubav i smisao bračne ljubavi postali su tako zamračeni da većina ljudi sada gleda na brak kao na zatvor: konvencionalnu, dosadnu, legalnu stvar koja prijeti ljubavi i uništava slobodu. No za istinskog kršćanskog vjernika zajedništvo ljubavi u braku jedan je od najdubljih izvora ljudske sreće. Upravo smo na tu nakanu najviše molili tijekom protekle godine, a nastavit ćemo i dalje!

U subotu 20. travnja sakrament sv. Miropomazanja primio je Saša-Ivan Mišljenović, sin Milana Mišljenovića i Emine r. Furač. Neka mu Duh Sveti zrelošću vjere daje snage i hrabrosti u daljnjem kršćanskom životu.

Susret hrvatske katoličke mladeži u Gospiću

Jutrom rano 4. svibnja okupila se grupa mladih iz Zagreba, Jaske i Karlovca, zajedno sa bogoslovima na sv. Liturgiju koju je pred slavio vladika križevački o. Milan Stipić. Kasnije su se pridružili i mladi iz slavonskog

Miropomazanik Saša MIšljenović

dekanata. Nakon sv. Liturgije okrjepljeni doručkom mladi su se zaputili na susret hrvatske katoličke mladeži koji se održavao u Gospiću. Radosno smo ispratili mlade na taj susret, polažući nade za boljitak svih naših župa i cijele nam eparhije. Vjerujemo da će se i na buduće susrete odazivati više sudionika. Svu našu mladež neka prati Božji blagoslov!

Kao i prijašnjih godina lijepo su posjećene Prve subote u mjesecu kad je sv. Liturgija s molitvama za zdravlje.

Pred odlazak na susret hrvatske katoličke mladeži

Naše godišnje proštenje Uzvišenja svetoga Križa proteklo je u svečanom ozračju. Sv. Liturgiju predslavio je vladika mons. Milan Stipić uz su služenje o. Vladimira Simunovića generalnog vikara, o. Danijela Hranilovića ekonoma eparhije, o. Marijana Jeftimova župnika iz Jaske, o. Nenada Krajačića župnika zagrebačkog, o. Ivana Skalivskog župnika iz Metlike, o. Miroslava Barnychko kapelana zagrebačkog, o. Euzebija jeromonaha iz Pećna i rektora hrvatskog nacionalnog svetišta sv. Josipa mons. Antuna Sente te domaćim župnikom o. Željkom, đakonirao je o. Antonije Pajić. Pjevanje je vodio zbor iz Zagreba pod ravnanjem gospođe Katarine Rončević. Nakon svečane Liturgije u prostorijama župnog dvora priređen je domjenak. Crkvica je bila pretijesna za mnoštvo vjernika, što nam govori da sve više ljudi voli doći u ovu dubovačku svetinju. Pozivam i potičem drage župljane, okupljajmo se sve više u većem broju sve na slavu Božju!

Molitva za zdravlje

Ugodno druženje nakon proštenjarske Liturgije

Mladi ikonopisac Robert Prpić

Posebno nas veseli što se u našoj karlovačkoj zajednici pojavio mladi vjernik potaknut Duhom Svetim za ikono pisanje. Želimo mu uspjeh u ovom bogoplemenitom radu!

Svim čitateljima neka je blagoslovljena nastupajuća 2025. godina!

Vaš molitelj pred Bogom
o. Željko Pajić

VIJESTI IZ SAMOBORSKE ŽUPE

Život u samoborskoj župnoj zajednici teče svojim redovitim tijekom. Vjernici se okupljaju na redovitim bogoslužjima a primjetan je i znak duhovnog rasta koji se očituje u povećanju broja vjernika koji sudjeluju u molitvenoj zajednici. Raduju nas i oni koji primaju svete sakramente i na taj način svjedoče svoju vjeru. Od posebnog je značaja razvijati molitveni život u župi jer se na taj način vjernike potiče na rast u vjeri i na nova duhovna zvanja. Ove godine iz samoborske župe dobili smo

Karolina Popović u redovničkoj odori na dan primanja zavjeta

Vjenčanje Ivana i Lee Štibić

novo žensko redovničko zvanje. U red sestara Klarisa zatvorenog tipa pristupila je naša župljanka Karolina Popović čiji pokojni otac Zlatko inače potječe iz Tomaševaca. Molimo da ju Bog prati u njezinom pozivu i da ona moli za svoju župnu zajednicu.

Zadušna subota u Samoboru

U subotu 9. ožujka 2024. u grkokatoličkom pastoralnom centru praoca naše vjere Abrahama u Samoboru prema vjekovnoj tradiciji istočnih Crkava vjernička zajednica spomenula se preminulih članova svojih obitelji i prijatelja. Liturgijsko-molitveno slavlje i propovijed predvodio je duhovnik Grkokatoličkog sjemeništa o. Mladen Mikulić u koncelebraciji okolnih svećenika.

Molitveno obilježavanje Zadušne subote u Samoboru

Propovjednik je naglasio da kroz 40 dana Velikog posta pokušavamo molitvom, postom i dobrim djelima svladavati svoje ljudske slabosti. Od najranijih kršćanskih vremena Crkva je među dobra djela naglašavala i molitvu za svoje pokojne. Dok molimo za duše naših preminulih pokušava se i odvojeno poticati mlade da jednog dana kada i mi prijeđemo prag nade ima tko moliti za naše duše.

Proslava blagdana Pedesetnice i krštenje petog djeteta u gkt župi u Samoboru

Na blagdan Pedesetnice u grkokatoličkom pastoralnom centru praoca naše vjere Abrahama u Samoboru križevački biskup Milan Stipić služio je arhijerejsku liturgiju i krstio peto dijete obitelji Gvozdanović. U propovijedi je biskup Milan naglasio da se Crkva kao božanska i ljudska institucija rođena snagom Duha Svetoga treba rađati svakodnevno i na taj način svjedočiti ono što vjeruje. Svrha i smisao Crkve koja je rođena na blagdan Pedesetnice je uprisutnjenje Presvete Trojice u svakom čovjeku.

Krštenje na Duhove u Samoboru. Radost obitelji Gvozdanović i cijele zajednice

Zahvala brižnom graditelju Samobora i okolice

U dvorani Grkokatoličkog centra Praoca naše vjere Abrahama održan je u utorak, 9. travnja, svojevrsni okrugli stol o poznatom samoborskom načelniku Općine Samobor, Petru Keseriću. Okupljeni Žumberčani, ali i brojni Samoborci, na poticaj neumornog Mile Vranešića i KUD-a Marko Vukasović, prisjetili su se svog vrijednog sugrađanina, jednog od onih koji je ostavio značajan trag u razvoju i životu Samobora.

Žumberčani u Samoboru okupljeni u zajedničkoj inicijativi podizanja spomen obilježaja gradonačelniku Petru Keseriću

U ime obitelji Keserić o svom djedu govorio je Mladen Keserić, koji se živo sjeća njegovih ideja, vizionarstva i napretka koji je priuštio svojem gradu i njegovim stanovnicima, zahvalivši organizatorima na ovom lijepom događanju. Prije izlaganja Mile Vranešića o Keserićevim zaslugama za Žumberak i Samobor krajem 60-ih i početkom 70-ih godina, govorio je i Nikica Burić Čokot, osvrnuvši se pritom i na njegovu besprijekornu i značajnu vojnu karijeru. I danas se Samoborci sa sjetom i poštovanjem, a tako je i u mojoj obitelji, sjećaju Pere Keserića, skromnog i brižnog graditelja nekad lijepog i živog Samobora.

Hodočašće na Trsat i u Senj

Vjernici grkokatoličke župe praoca naše vjere Abrahama u Samoboru u subotu 21. rujna bili su na hodočašću u Marijanskom svetištu na Trsatu. Sa svojim molitvenim nakanama predvođeni župnikom o. Milom Vanešićem sudjelovali su na zajedničkoj hodočasničkoj liturgiji. Nakon liturgije u zavjetnoj kapeli služen je moleben na čast Presvetoj Bogorodici. U poslijepodnevnim satima posjetili su utvrdu Nehaj u Senju gdje su se upoznali s bogatom uskočkom poviješću i svojim nasljeđem kojeg čuvamo u svom žumberačkom kraju.

Godišnje proštenje Abrahamovo

U grkokatoličkoj župi praoca naše vjere Abrahamovo u nedjelju 13. listopada održano je godišnje proštenje zaštitnika ove župe. Liturgijsko slavlje predvodio je katedralni župnik iz Križevaca o. Mihajlo Simunović u koncelebraciji s okolnim grkokatoličkim i rimokatoličkim svećenicima. Li-

Svećenici na Abrahamovo

Moli za nas oče Abrahame

turgijsko slavlje svojim je pjevanjem uzveličao župni zbor. Na kraju liturgijskog slavlja župnik, o. Milan Vranešić zahvalio je svima koji su dali doprinos završetku izgradnje crkvenog tornja. Nakon liturgije je za vjernike priređen zajednički agape.

Iskustvo El Camina naše župljanke Petre Vidović

Mlada Petra Vidović iz Samobora hodočastila je Putem sv. Jakova na stranicama Krijesa donosimo njezino iskustvo

Put svetog Jakova, poznatiji kao Camino (prema španjolskom nazivu „El Camino de Santiago"), sastoji se od čitave mreže hodočasničkih puteva koji vode prema grobu svetog apostola Jakova u Santiago de Compostelu, grad na krajnjem sjeverozapadu Španjolske.Camino godišnje prijeđe više od 300000 ljudi, a da biste se smatrali hodočasnikom morate prijeći najmanje 100 kilometara pješice, odnosno 200 kilometara biciklom ili konjem. Najpopularnija i logistički najopremljenija ruta je CaminoFrances, službeno dugačka 779 kilometara, a započinje u francuskom gradiću Saint Jean Pied de Port smještenom u Pirinejima, na samoj granici Francuske i Španjolske. Francuski put prolazi kroz četiri španjolske regije. Već prvi dan, nakon prelaska Pirineja ulazi se u regiju Navarra koju krase pitoreskni gradići, a posebno se ističe Pamplona, poznata po utrkama s bikovima. Regija La Rioja poznatija je i kao vinska regija, a tijekom hodanja pogled se pruža na nepregledne brežuljke pune vinograda. Najveći dio francuske Camino rute zauzima Castilla y Leon, regija orijentirana na poljoprivredu, a najpoznatiji dio puta je meseta, visoravan koju čine plodna polja pšenice, kukuruza i suncokreta. Upravo je meseta zbog svoje „beskrajnosti" i izloženosti suncu mnogima najizazovniji dio puta. Galicija je brežuljkasta, zelena regija, a kakose nalazi u neposrednoj blizini Atlantskog oceana poznata je po odličnoj gastronomskoj ponudi i

Petra Vidović iz Samobora na Putu sv. Jakova

morskim specijalitetima Za većinu hodočasnika kraj puta nalazi se ispred katedrale svetog Jakova u Santiago de Composteli gdje se nalaze posmrtni ostaci Svetog Jakova starijeg, jednog od apostola Isusa Krista.

Camino nije put kroz divljinu, već kroz civilizaciju i lijepu prirodu. Svakih nekoliko kilometara nailazi se na naseljena mjesta, sela i gradiće u kojima je trgovina ili kafić, a često i restoran ili neka vrsta smještaja. Put je označen žutim strelicama i gotovo je nemoguće izgubiti se. Izvrsna infrastruktura omogućuje potpunu slobodu tijekom hodanja te ovisno o raspoloženju i fizičkom stanju samostalno određujete dionice pa tako dnevno možete hodati 10 ili 50 kilometara.

Francusku Camino rutu u cijelosti sam prehodala dva puta. Prvi puta hodala sam u lipnju 2023. godine od Saint Jean Pied de Porta do Santiago

Santiago de Compostela – Petra je stigla do svog cilja

de Compostele, a putovanje je trajalo 29 dana. Godinu nakon hodala sam od Pamplonete sam nakon Santiaga de Compostele nastavila još nešto manje od stotinjak kilometara do Finisterre, gradića na obali atlantskog oceana kojeg su prije otkrića Amerike smatrali „krajem svijeta".

Camino je odličan odmak od svakodnevice, no prije svega, to je vrlo osobno putovanje i postoji čitav niz razloga zašto se ljudi odlučuju hodati. Putem susrećete hodočasnike iz cijeloga svijeta i svatko ima vlastite razloge i nakane, ali cilj je svima zajednički. Fizički i psihički vrlo je izazovno dnevno hodati po tridesetak kilometara, tridesetak dana i po svim vremenskim uvjetima.

Hodočasnički dan započinje oko 6 sati ujutro. Nakon pakiranja ruksaka (uglavnom po mraku jer neki još spavaju) započinje hodanje. Usput možete stati na odmor i okrijepu, a na krajnje odredište za taj dan dolazi se u popodnevnim satima, ovisno o dužini dionice. Nakon smještaja u hostel hodočasnik mora oprati svoju odjeću jer je količina osobnih stvari, pa tako i odjeće, vrlo limitirana s obzirom da sav teret koji namjeravate ponijeti morate cijelim putem nositi na leđima. Tijekom poslijepodneva hodočasnici odmaraju, istražuju grad u kojem su smješteni te se druže i zajedno pripremaju večeru. Većina hodočasnika odsjeda u općinskim hostelima koji su najjeftiniji, a samim time i ponuda sadržaja je vrlo skromna tako da nema televizije, često je i internetska veza vrlo slaba i, htjeli ne htjeli, ljudi se povezuju. I upravo je ta energija zajedništva, topla atmosfera u prenoćištima i potpuni stranci s kojima dijelite svakodnevicu puta ono što Camino čini iskustvom života. Izraz „Caminoprovides" odnosi se na vjerovanje kako će „put sve dati". I zaista je tako! Put vam pošalje osobu koja izvrsno sanira žuljeve baš u trenutku kada od bolova više ne možete hodati. Ili vam, kao meni, pošalje Antu iz Sarajeva baš kada osjetite najjaču nostalgiju za domom i „našim" jezikom i ljudima.

Tijekom Camina doživjela sam silinu emocija. Od početne euforije, adrenalina i osjećaja snage i ponosa, pa do očaja, bolova, frustracija, svađanja sa sobom i s Bogom te preispitivanja zašto ovo radim. Bilo je tu i mnogo teških trenutaka popraćenih plakanjem i ranjivošću, ali i učenja potpunog prepuštanja i vjere u Božje vodstvo, podrške dragih ljudi, ali i potpunih neznanaca. Put mi je pružio toliko uvida i lekcija da ih je nemoguće pobrojiti. A najvažnija je lekcija da ne možete uvijek sve u životu kontrolirati i da se ponekad jednostavno treba prepustiti i vjerovati. No ipak, neizbježna samoća tijekom hodanja naučila me da biti sam ne znači biti usamljen i da, prije svega, moramo težiti tome da naučimo kako biti u miru sam sa sobom. Kako na Caminu, tako i u životu!

ŽUPA SOŠICE

U 2024. godini u župi Sošice radilo se na obnovi sakralnih objekata. U središtu naselja Sošice obnovljena je kapela sv. Antuna Pustinjaka koja je sagrađena od obitelji Hranilović. Obnovljena kapela ukras je sošič-

Obnovljena kapela sv. Antuna u središtu Sošica

Obnova krovišta na kapeli u Visočama

kog placa i primjer je kako se treba odnositi prema svojim svetinjama. Osim ove kapele djelomično je obnovljena i kapela sv. Ivana u selu Visoče. Obnova kapele u Visočama zahtjeva velika sredstva stoga je i obnova dugotrajna. Nadamo se daljnjim uspješnim akcijama na tom planu.

U sošičkoj župi redovito se održavaju i proštenja u filijalnim crkvama. Ona okupljaju vjernike ponajviše u ljetnim mjese-

cima. Sve je više onih koji svoj odmor ljetni odmor provode u Žumberku stoga je i dolazak na proštenja sve brojniji. Zaista je lijepo vidjeti kapele ispunjene vjernicima, ako i zajedničko druženje nakon bogoslužja.

Mnoštvo vjernika proslavio je Veliku Gospu u Sopotima

Petrovo smo u Sošicama proslavili u ispunjenoj crkvi

U selu Jezernice koje je nekad bilo puno stanovnika sa vlastitom kapelom i mjesnim grobljem danas je stalno nastanjeno samo sa jednom osobom. To je Monika Bračika koja je pokrenula incijativu da se u selu postavi novi križ. To je na radost mnogih i ostvareno. Križ je postavljen i svečano blagoslovljen. U budućnosti ovaj će znak biti poticaj na molitvu i zajedništvo.

Blagoslov novog križa u Jezernicama

Novi križ ukras je sela Jezernica

KROZ ŽUPU STOJDRAGA U 2024. GODINI

U 2024. godini u župi Stojdraga posebna je pažnja posvećena obnovi duhovnog života. Kako bi se što više povratili vlastitoj duhovnosti odlučeno je da se u župnoj crkvi izradi veliki tron s likom Presvete žumberačke Bogorodice. U prvoj polovici godine zahvaljujući svesrdnoj materijalnoj podršci gospođe Marijane Derosi-Rapljenović i gospodina Janka Dragozeta izrađen je lijepi drveni tron u kojem se nalazi umjetnička slika Žumberačke Gospe. Tron je poticaj svima da se pred Likom mole i zagovaraju. Već s dolaskom toplijeg vremena kada župnu crkvu posjećuju školske grupe djeca i mladi mogli smo se uvjeriti kako je novi tron poticaj svima onima koji se žele pokloniti pred likom Nebeske carice.

Učenici iz Vrbovca pred novim tronom Žumberačke Bogorodice u stojdraškoj crkvi

Jurjevsko proštenje

Ove godine Jurjevsko proštenje obilježeno je liturgijom zahvalnicom koju je predvodio dosadašnji župnik o. Milan Vranešić. Na zahvalnoj liturgiji okupio se veoma velik broj ljudi koji su svojim dolaskom željeli zahva-

Zahvala dugogodišnjem župniku u Stojdragi o. Milanu Vranešiću za tri desetljeća požrtvovne službe

Mnogobrojni vjernici došli su na zahvalnu liturgiju dugogodišnjeg stojdraškog župnika Milana Vranešića. Hvala za sve.

liti o. Varnešiću za njegov doprinos župi. Nakon 32 godine aktivne službe o. Milan zahvalio je svima koji su tijekom više od tri desetljeća pružali podršku na duhovnom i materijalnom planu. Novi župnik o. Daniel naveo je što je sve u 32 godine učinjeno u župi: obnova župnog dvora. crkve, gospodarskih zgrada, škole i muzeja. Podignuti su novi spomenici, križevi, pil i spomen ploče. Zasađeni novi voćnjaci. Učinjeno je zaista mnogo na materijalnom i duhovnom području. U povijesti župe ostati će trajno zapisano kako je mandat o. Milana bio prožet radom i svesrdnom brigom za stojdrašku crkvenu zajednicu. Na kraju liturgijske svečanosti dosadašnjem župniku uručeni su prigodni pokloni. Zahvalnice su dodijeljene i svima onima koji su tijekom godine pomagali rad župe. Po završetku liturgije obavljen je tradicionalni blagoslov polja, a mnogobrojni vjernici nastavili su druženje uz bratski stol.

Spomen ploča svećeniku Ferdinandu Rebiću

Kako bi iskazali poštovanje prema duhovnim osobama iz stojdraške župe i oteli ih povijesnom zaboravu odlučili smo postaviti spomen obilježja koja će podsjećati nove generacije na znamenite osobe ovoga kraja. U

Spomen ploču svećeniku Ferdinandu Rebiću otkrio je gospodin Damir Rebić

tom duhu istinskog poštovanja prema nekadašnjim duhovnim pastirima na Jurjevo je na pročelju crkve postavljena ploča svećeniku Ferdinandu Rebiću, svećeniku koji je živio u 19. stoljeću a malo se o njemu zna, a čiji su korijeni u Stojdragi. Ploču je otkrio gospodin Damir Rebić iz čije obitelji potječe svećenik Ferdinand.

Krštenje Viktorije Gojko

Stojdraška župa ove se godine pomladila za jednu novu članicu. Kršten je mala Viktorija Gojko, kći Dražena i Nikoline. Svako novo krštenje znak je da se život obnavlja. Iako je Žumberak u velikloj mjeri ostao bez djece i mladih ipak lijepih primjera obnove života ima. To nam svjedoči upravo krštenje male Viktorije. Neka je Gospod prati u njezinom životu.

Krštenje male Viktorije Gojko

Spomen ploča gradonačelniku Petru Keseriću

Stanovnici župe Stojdraga pamte vremena kada se do naselja dolazilo po makadamskoj cesti. Sve je to promijenio nekadašnji samoborski gradonačelnik Petar Keserić rodom iz Radatovića. Zaslužni načelnik samoborske općine gospodin Keserić doveo je asfalt do Stojdrage što je mnogima omogućilo kvalitetniji život. Na žalost vremena su učinila svoje i pomalo se zaboravilo koliko je dobra za Žumberak učinio ovaj čovjek. Iz poštovanja i

zahvalnosti župa i obitelj odlučili su podizanjem spomen obilježja trajno obilježiti njegov doprinos lokalnoj zajednici. Tim povodom na Jurjevo je na školskoj zgradi postavljena spomen ploča s njegovim likom. To je tek mali dio zahvale koja pripada čovjeku koji je neumorno radio na izgradnji žumberačke infrastrukture. Spomen ploču je otkrio unuk gospodin Mladen Keserić, a prigodni govor u ime Grada Samobora održao je predsjednik gradskog vijeća gospodin Miran Šoić. Nakon svečanog otkrivanja spomen obilježja KUD Marko Vukasović održao je prigodni kulturni program.

Zaslužni gradonačelnik Samobora Petar Keserić

Obitelj Mladena Keserića sa župnikom ispred ploče gradonačelniku Petru Keseriću u Stojdragi

Nastup KUD-a na svečanosti otkrivanja spomen ploče Petru Keseriću

Groblje prepustiti u nadležnost Komunalca

Dne 23. studenoga 2024. održan je zbor građana na kojem je jednoglasno odlučeno da se mjesno groblje prepusti na upravljanje samoborskom Komunalcu. Župa podržava ovaj prijedlog koji će zasigurno unaprijediti održavanje mjesnog groblja.

Likovna kolonija

Nastavlja se lijepa tradicija održavanje likovnih kolonija Matice hrvatske u Stojdragi. Kolonija je održana 15. lipnja a sudjelovali su umjetnici

Umjetnici na likovnoj koloniji u Stojdragi 2024. godine

raznih generacija. Tradicionalno nakon radnog dijela nastavilo se ugodno druženje umjetnika u župskim prostorijama. Moglo se čuti poezije i raznih pjesama. Nakon održavanja kolonije radovi se izlažu u samoborskoj gradskoj knjižnici što je prilika za nastavak druženja svih sudionika kolonije.

Novi bogoslužbeni prostor

Osluškujući potrebe vjernika koji su predložili da se, kao nekada, u zimskim mjesecima liturgija služi u kućnoj kapeli uredili smo novi bogoslužbeni prostor. Prostor za bogoslužje prigodno je uređen i u potpunosti zadovoljava potrebama.

Novi bogoslužbeni prostor – kućna kapela

Posjetili su nas proljećarski gimnazijalci

Tradiciju okupljanja u Stojdragi potvrdili su i nekadašnji gimnazijalci iz Samobora, generacija iz 1971. tzv. „Proljećari". Oni su posjetili župnu crkvu i muzej te su druženje nastavili oko bratskog stola. Sa župnikom su se upoznali o povijesti župe i cijelog naselja Stojdraga.

U nastavku svog boravka u Žumberku proljećari su posjetili povijesne znamenitosti na Budinjaku.

Generacija samoborski gimnazijalaca iz 1971. od kojih su mnogi bili iz Žumberka posjetili su župu u Stojdragi

Spomen bista za nekadašnjeg stojdraškog župnika Zlatka Latkovića

Bista nekadašnjeg stojdraškog župnika o. Zlatka Latkovića postavljena je u župnom muzeju

U župi se tijekom 2024. posebna pažnja posvetila spomenu na nekadašnje župnike i zaslužne svećenike rodom iz ove župe. U tom smislu u župnom muzeju postavljene je bista nekadašnjem stojdraškom župniku o. Zlatku Latkoviću. Bista će posjetitelje trajno podsjećati na svećenika koji je dolazio služiti svetu liturgiju iz Zagreba jer je župni dvor u njegovo vrijeme bio uništen i trajala je obnova. Svojim pastoralnim radom pokazao je primjer kako treba duhovno skrbiti za svoje vjernike iako nije stalno s njima. Postavljanje biste svećeniku Latkoviću ujedno je i trajni znak zahvalnosti župe prema njemu.

Uredili smo igralište - novi golovi

U stojdraškoj župi tijekom vikenda i ljetnih praznika dolaze djeca koja tu provode vrijeme u krugu svojih roditelja, baka i djedova. Za sve njih uredili smo prije nekoliko godina nogometno igralište. No zbog dotrajalosti golova, ove godine prionuli smo obnovi. Sada su postavljeni željezni golovi koji će trajati duže vremena, a i sigurnosni razlozi su zahtijevali da se zamjene dosadašnji drveni. Raduje nas da se djeca i roditelji okupljaju na igralištu.

Obnovljeno sportsko igralište

Proštenje na Kravljaku

Kapela Presvete Trojice na Kravljaku i ove je godine okupila svoje sinove i kćeri. Na liturgijskom slavlju okupili smo se slaveći Trojedinog Boga.

Nakon liturgije nastavljeno je druženje mještana u obiteljskim domovima oko zajedničkog stola. Lijepa tradicija okupljanja na Trojačkom proštenju poticaj je da se nastavi sa obnovom u duhovnom i materijalnom smislu.

Radost druženja na Kravljaku

STARE SLIKE OTRIVAJU NAM SKRIVENU POVIJEST

Kako je nekada izgledao toranj stojdraške crkve

Do sada nepoznata fotografija stojdraške crkve iz 1902. godine prikazuje kako je nekad izgledao vrh tornja crkve sv. Jurja

Janko Bratelj
stojdraški cestar.
Nekada je Stojdraga imala vlastitog cestara i zgradu u kojoj je boravio s obitelji

Kravljačka djeca s molitvenicima

Nedavno je pronađena jedna slika kravljačke djece koja su pohađala vjeronauk davne 1963. godine.

Ta je fotografija iznimno zanimljiva jer djeca vjeroučenici u rukama drže grkokatolički molitvenik kojeg je izdao tadašnji rektor o. Ivan Pavković.

Kravljački vjeroučenici s novim molitvenikom ispred kapele. (Mala Gospa, 8. rujna 1963.)

Sprovod u Stojdragi 1952. ispred kuće Miloša Severovića.

Prikaz svećenika koji služe liturgiji ispod Milenijskog križa

Prikaz Milenijskog križa s župnom crkvom sv. Jurja u pozadini

ŽUPE METLIKA, DRAGE I RADATOVIĆI

Život u zapadnim župama Žumberačkog vikarijata (Metlici, Radatovićima i Dragama) iz godine u godinu pokazuje sve ljepše rezultate. Nova krštenje znak su života i zalog za budućnost. U Metlici i Radatovićima „u korablju spasenja" primljeni su novi članovi. Obitelji su se okupile kako bi najmanje uveli u zajedništvo Crkve i župne zajednice.

Nik krstili smo te u ime Oca i Sina i Svetoga Duha. Amin

Radost krštenja u Radatovićima

I podjela ostalih sakramenata (vjenčanja i Prva pričest) važna je za cijelu kršćansku zajednicu. Bog je blagoslovio naše župe. Tako je u Metliki bilo novih vjenčanja i Prva sveta pričest. Bog nek prati nove obitelji i one najmanje koji se kroz sakrament Pričesti pridružuju Stolu Gospodnjem.

Obitelj Badovinac obradovala je podjela sakramenata

Mlade obitelji u Metlici primaju sakramente za svoju djecu u župnoj crkvi

Prvopričesnici u Metlici

Župno proštenje

Središnji pastoralni događaj u godini je župno proštenje. I ove godine svečano smo obilježili Ćirilovo zajedno sa svećenicima i našim župljanima. Svima koji su se uključili u svečanost iskreno zahvaljujemo. Suradnja žu-

Proslava Ćirilova 2024. u metliškoj crkvi

pnika i vjernika uvijek je plodonosna i vidljiva kada počiva na međusobnom poštovanju i ljubavi. Okupljeni oko naših nebeskih zaštitnika nastavljamo izgrađivati našu Crkvu u bratstvu i zajedništvu.

Zaštićena je i uokvirena stara crkvena zastava iz naše crkve

U Škemljevcu

Raduje nas što se i mala zajednica vjernika okupila u kapeli na Škemljevcu gdje smo prikazali svetu liturgiju. Tamo ćemo se i nadalje okupljati sve na veću slavu Božju. Hvala svima koji iskazuju gostoprimstvo na dan našeg služenja u Škemljevcu

Nakon liturgije u Škemljevcu nastavili smo druženje

Drage

Već tradicionalno na Malu Gospu slavili smo Nebesku Caricu u draščanskoj crkvi. Okupio se lijepi broj vjernika a neizostavno je i druženje poslije liturgije. Uz domaće vjernike liturgijskom slavlju su se pridružile i časne sestre iz Radatovića. U zajedništvu smo se preporučili Gospi da moli za nas i naše obitelji.

U Dragama smo se molili Gospi za nas i naše obitelji

Novi župnik i časne sestre u Radatovićima

Od studenoga 2024. župom u Radatovićima upravljati će novi župnik o. Igor Grahovac. U župi su od ove godine nastanjene i tri časne sestre koje borave u župnom dvoru. Časne sestre bave se i izradom raznih predmeta koje vezu pa se to kod njih može i nabaviti.

Život u radatovićkim filijalnim kapelama svake godine okuplja vjernike.

Novi radatovićki župnik Igor Grahovac (desno)

Uz kapele u Šiljkima, Dragoševcima i Lješću najviše se naših župljana okupi u kapeli sv. Ilije na Svetoj Geri. Tako je bilo i ove godine.

Misa za lovce koje se održava u slovenskoj crkvi sv. Jere

Prvo okupljanje u godini je na zimskom planinarskom hodočašću, zatim se opet vjernici molitveno sakupe na 1. maj, a najveće je okupljanje na Ilinje u srpnju. Rado sudjelujemo i na svetim misama koje se održavaju u slovenskoj crkvi sv. Jere nedaleko od našeg hrama.

Vjernici na liturgiji u kapeli sv. Ilije na Svetoj Geri

ŽUPA PRIBIĆ

Liturgijska okupljanja u pribićkoj župi oduvijek imaju poseban značaj za malu zajednicu. Osobito je lijepo kada se vjernici okupe u blagdansko vrijeme. Tada smo svi kao jedna veća obitelj. I ove godine na Polnoćku smo se okupili kako bi zajedničkom liturgijom proslavili dolazak i rođenje Isusa Krista.

Polnoćka u Pribiću

Krštenje Gabrijele Hranilović

Tijekom godine nastavlja se redoviti pastoralni i sakramentalni život. Krštenja i vjenčanja kao i Prva sveta pričest trenuci su naše radosti. Svaki podijeljeni sakrament trajno donosi blagoslov pojedincu koji ga prima kao i cijeloj obitelji i župnoj zajednici. Ove godine bili smo blagoslovljeni sa novim krštenjima i vjenčanjima.

Ovogodišnji prvopričesnici ispovijedaju svoju vjeru

Radujemo se novim vjenčanjima

ŽUPA PREOBRAŽENJA GOSPODNJEG JASTREBARSKO

U jaskanskoj grkokatoličkoj župi u Božićne dane vjernici mogu obići jedinstvene jaslice koje se postavljaju uz samu župnu crkvu. Mala betlehemska špiljica uvodi nas u otajstvo Božjeg utjelovljenja i pomaže nam u našem duhovnom životu. Jaslice su važne i za naše najmanje vjernike koji gledajući malog Isusa u krugu svoje obitelji razvijaju ispravan kršćanski svjetonazor.

Jaskanske jaslice pozivaju na molitvu pred malim Isusom

Lijepo je vidjeti da župna crkva Preobraženja Gospodnjeg iz godine u godinu dobiva sve ljepši unutrašnji izgled. Zidove prekrivaju freske s likovima svetaca. Freske svakako doprinose liturgijskom duhu istočne kršćanske baštine. One ostaju i kao umjetnička vrijednost za sam crkveni objekt kao i za kulturnu baštinu jaskanskog kraja općenito.

Tijelovska procesija koja se redovito odvija kroz grad svoju postaju ima i u radničkoj ulici u grkokatoličkoj crkvi. Tako je bilo i ove godine. A grkokatolički župnik sudjelovao je u nošenju Presvetog u svečanoj procesiji s baldahinom.

Lijepo oslikana unutrašnjost crkve

Tijelovska procesija u kojoj sudjeluju grkokatolici

Djeca u tijelovskoj procesiji ispred grkokatoličke crkve u Jaski

U kino s najmanjima

Najmlađima u zajednici uvijek treba posvetiti vrijeme. Kako bi ih nagradili za redovito dolaženje u crkvu i ministriranje organiziran je zajednički odlazak u kino. Prilika je to za dodatno učvršćivanje našeg zajedništva i produbljivanje međusobnog povjerenja. Ovu lijepu tradiciju zajedničkog druženja s najmanjima želimo pretvoriti u tradiciju.

Lijepo smo se družili u kinu

Koncerti u našoj crkvi

Uz sve aktivnosti tijekom godine spomenimo i redovito održavanje koncerata u našoj župnoj crkvi. Koncerti su prilika za okupljanje svih generacija vjernika.

Raduje nas dolazak mladih ali i onih starijih koji svojim iskustvom mogu pomoći novim generacijama.

DJELOVANJE ĆIRILO-METODOVOG KORA U 2024. GODINI

U prvoj polovici 2024. godine, Ćirilo-Metodov kor je nastavio djelovati u svoja tri sastava: muškom, uz vodstvo Igora Kosa, mješovitom, uz vodstvo Darjane Blaće Šojat, i mladom, uz vodstvo Katarine Rončević. Sastavi su se izmjenjivali na nedjeljnim liturgijama u matičnoj župi, njegujući tako i dvoglasno crkvenoslavensko pučko pjevanje po žumberačkim napjevima i višeglasno izvođenje liturgijskih vokalnih djela slavenskih skladatelja. Na velike blagdane, poput Bogojavljanja, Velike subote, Uskrsa i Ćirilova, izvodila se narodna dvoglasna liturgija s pojedinim višeglasnim dijelovima, u kojoj su sudjelovali članovi svih triju sastava. U nekoliko navrata služena je zajednička hrvatsko-ukrajinska liturgija – 25. veljače, kada je vladika Milan Stipić služio liturgiju sa svećenicima i đakonima, 11. svibnja na Ćirilovo, 19. svibnja na Duhove i 25. kolovoza prilikom prijenosa liturgije na HRT-u – te su se članovima Ćirilo-Metodovog kora pridružili i pjevači Ukrajinci s kojima smo zajednički otpjevali neke dijelove liturgije na ukrajinskom jeziku. U tim, nažalost rijetkim, prigodama znalo se okupiti i tridesetak pjevača, što je nas, starije članove kora, podsjetilo na neka bolja vremena u kojima je na koru vladala gužva, a zvuk koji se s njega širio bio moćan.

Mješoviti sastav

Nakon ljetne stanke, zbog odlaska više bogoslova u Belgiju, gdje u samostanu Chevetogne prolaze godinu novicijata, te korištenja roditeljskog dopusta zborovođe, muški sastav je privremeno prestao s djelovanjem pa su se u nedjeljnim župnim liturgijama nastavili izmjenjivati mješoviti i mladi sastav. Stalni postav mješovitog sastava sada čine soprani Jasenka Gajdoš Kljusurić i Ksenija Đurđan, alti Edith Zeltner Nikšić i Dubravka Hranilović, tenori Anton Bobrek i Miron Ivanišević te basovi Zvonimir Đitko i Mario Kljusurić, uz povremeno sudjelovanje Katarine Rončević, Marusje Juriste, Željke Devaj i Martine Korade. Priključilo nam se i dvoje novih članova - Vesna Marinić u sopranskoj i Stjepan Zvonimir Hadjina u basovskoj dionici. Mladi djeluju u sastavu Josephine Ida Zec, Iva i Josip Šuker, Karlo Grlić, Luka Draganić, Luka Keran, Klara i Toma Juranko te Marko Ivančičević, a nekad im se priključe i bivši članovi Anamarija Bašić i Lovro Ivić.

Oba sastava sudjelovala su u liturgijama u nekoliko drugih župa. Mješoviti je sastav 9.06. gostovao u Križevcima, uz sudjelovanje nekih članova Križevačkog katedralnog zbora, gdje ga je ugostio vladika Milan Stipić. Uživali smo i u liturgiji i u popratnim sadržajima te s veseljem očekujemo uzvratni posjet Križevčana. Povodom blagdana sv. Petra, članovi mješovitog sastava pjevali su 30.06. liturgiju u Mrzlom Polju, nakon koje je naš župnik, Nenad Krajačić organizirao divno druženje uz ručak. Nekolicina

Mladi sastav

članova je, unatoč snažnoj kiši, doputovala 29.09. u Marču i sudjelovala u liturgiji povodom blagdana sv. Arkanđela Mihaela, koju je predvodio vladika u miru, Nikola Kekić. Mladi je sastav gostovao 7.04. na Tominu nedjelju u Radatovićima, kada je bilo i đakonsko ređenje tajnika Kora Ante Jurkovića te 5.10. na liturgiji u Kričkama. Uz planirane aktivnosti Kora, pojedini članovi mladog ili oba sastava odazvali su se pozivima župnika za sudjelovanjem u svečanim liturgijama na blagdane sv. Petra u Sošicama, sv. Ćirila i Metoda u Metlici, Velike Gospe u Pećnom i uzvišenja sv. Križa u Karlovcu.

Uz navedene redovite i gostujuće liturgije, članovi oba sastava nastupili su 18.05. na predstavljanju knjige o vlč. Živku Kustiću. Mješoviti je sastav 5.10. pjevao na Danima ukrajinske kulture te je s Predpričesnom molitvom sudjelovao na Međureligijskom molitvenom susretu Dan Duha Asiza, održanom 28.10. u crkvi na sv. Duhu. Mladi je sastav u našoj crkvi pjesmom uveličao liturgiju Zaziva Duha Svetoga za početak školske i akademske godine 18.10., a dan kasnije i vjenčanje svojih članova Tome i Klare. Nažalost, nije zaživjela ideja o spajanju sastava Kora radi zajedničkog nastupa na Smotri amaterskih zborova grada Zagreba, te je taj cilj ove godine ostao neispunjen.

Do kraja godine nas još očekuje, uz redovite liturgije, zajedničko pjevanje povodom blagdana sv. Nikole i Božića te nastup na jednom od koncerata u sklopu Adventa u Zagrebu. Uz to, mješoviti će sastav 24.11. pjevati liturgiju posvećenu g. Anti Blažekoviću, dugogodišnjem pjevaču muškog i mješovitog sastava, nekadašnjem zborovođi muškog sastava i zaslužnom članu Kora, koji nas je nažalost ovog ljeta napustio nakon duge i teške bolesti.

Od ostalih aspekata djelovanja Ćirilo-Metodova kora, valja spomenuti da je Kor, nakon ispunjenja osnovnih preduvjeta (održavanje Izborne skupštine i sudjelovanje na Smotri amaterskih zborova grada Zagreba u 2023. godini) te uspješne prijave na Natječaj za financiranje Programa javnih potreba u kulturi Grada Zagreba za 2024., dobio financiranje od strane grada, što je uvelike olakšalo ostvarivanje plana djelovanja Kora u 2024. godini. Dana 21.04. održana je redovita skupština Kora na kojoj su predstavljeni primjerci novoizdanih notnih knjiga za mješovitu, mušku i narodnu liturgiju koje je, u suradnji sa zborovođama svih triju sastava, pripremio i uredio tadašnji rektor Grkokatoličkog sjemeništa, o. Danijel Vranešić. Najzad, započele su i pripreme za izdavanje kratke monografije o djelovanju mješovitog sastava Kora, koji u sezoni 2024./2025. navršava 30 godina djelovanja.

Zajednički nastup

Završit ću zahvalom svim pjevačima i zborovođama na uloženom trudu i vremenu, kao i našem župniku i vladiki na logističkoj potpori, s nadom da ćemo zajedničkim zalaganjem i međusobnim uvažavanjem uspjeti revitalizirati Kor i obilježiti još mnoge obljetnice.

S nami Bog!

Dubravka Hranilović
predsjednica Kora

ŽUPA SVETOG ANTUNA PUSTINJAKA KAŠT

U Nedjelju carinika i farizeja, 21. siječnja, biskup mons. Milan Stipić predvodio je slavlje našeg župnog proštenja. U zajedništvu s klerom naše Eparhije vladika je služio svetu liturgiju i blagoslovio do sada izvedene radove na obnovi naše župne crkve. Riječ je o radovima na učvršćenju temelja, drenaži, injektiranju zidova, postavljanju zatega, rekonstrukciji sakristije i drugim zahvatima strukturne sanacije naše župne crkve sv. Antuna Velikog. Vrijednost izvedenih radova iznosi 780.542,84 eura, a sredstva su dobivena od Fonda solidarnosti Europske Unije u sklopu projekta sanacije šteta od serije potresa s epicentrom na području Sisačko-moslavačke županije. Također je dodatnim sredstvima Ministarstva kulture (8.625,00 eur) napravljena i nova fasada crkve.

Vladika Stipić izrazio je radost zbog izvedenih radova, a u homiliji je progovorio o poruci svetačkog života Antuna Velikoga koji je svim kršćanima stoljećima bio poticaj i uzor u duhovnom životu. Ako poput sv. Antuna budemo nasljedovali pobožnog, iskrenog i poniznog carinika, naglasio je vladika, možemo i mi u svojoj sredini stvoriti raj. Nasuprot tome, ako nasljedujemo oholog farizeja i živimo u svađama, mržnji i laži, oko sebe stvaramo pakao. Na nama je kako ćemo se postaviti, a sv. Antun Pustinjak nam je izvrstan putokaz u tom pogledu, zaključio je vladika Milan.

Vladika Milan predvodi Antunovo u Kaštu

Druženje nakon svete liturgije

Početak godine po običaju je obilježio i blagoslov obitelji - prilika za radosni susret župnika i župljana i molitva za posvećenje doma, života i rada u nastupajućoj godini. Na četvrtu zadušnu subotu, 9.3., spomenuli smo se svih naših pokojnih svetom liturgijom i panahidom koje je predvodio o. Marjan Jeftimov u zajedništvu sa svećenicima vikarijata i vjernim narodom.

Pričest na zadušnoj suboti

Proljeće donosi i početak sezone proštenja po našim kapelama. Ističem proslavu Duhova i Velike maše u Dančulovićima, gdje se osobito gđa Višnja Strahinić redovito trudi pripremiti zakusku da se zajedno podružimo i počastimo nakon svete liturgije. Postoji i hvalevrijedna inicijativa obnova dijela krovišta kapele Svetoga Duha, za koju su mještani osigurali početna sredstva i za koju se nadam da će se ubrzo i realizirati. Upravo ovaj oblik inicijative redovito nailazi na najbolji odjek, kada mještani prvi sami daju doprinos za crkvu u svom mjestu, a zatim župnik traži i podršku iz drugih izvora. Kad spominjem filijalne kapele, nadam se i molim Gospoda da će doći do određenog probuđenja u Brašljevici, koja kao da je izgubila osjećaj za Jurjevo i Spasovo, koji su se tradicionalno tamo obdržavali. Istini za volju, pritom nije bila od pomoći ni činjenica da je proteklih godina slavlje Jurjeva ponekad bilo spriječeno zbog rallyja, odnosno zatvorene ceste. Prve nedjelje u listopadu prigodnim molebenom i štovanjem ikone, kao i druženjem uz objed slavi se i Pokrov Presvete Bogorodice u Balićima, gdje su mještani također uvijek dobri domaćini.

Usnuće Presvete Bogorodice u Dančulovićima

I ove godine smo 1.11., svetkovinu Svih svetih po rimskom obredu, obilježili svetom liturgijom u župnoj crkvi, panahidama na našim grobljima i blagoslovom pojedinih grobova. Kalendarsku godinu planiramo zaključiti hodočašćem u Križevce moćima sv. Šarbela, libanonskog monaha

poznatog po brojnim čudesnim uslišanjima. Nakana hodočašća je prvenstveno molitva za zdravlje bolesnih župljana, za koje sam i inače na raspolaganju za ispovijed, bolesničko pomazanje, osobnu molitvu i sva druga sredstva koja nam Crkva stavlja na raspolaganje.

Važan su dio godine i povremene radne akcije oko košnje, branja jabuka i šljiva (u čemu su pomogle i časne sestre iz Radatovića), uređenja živice pred crkvom, farbanja crkvenih vrata, popravka prozora, čišćenja crkve i slično. Posebna zahvala mežnaru Zvonku Krajačiću na kojega se u svemu tome uvijek može računati, uz redovitu brigu koju ima o crkvi.

Posebna nam je radost što ove godine imamo dva para zaručnika – Dragana i Stelu Bratinić te Marka Alavanju i Mariju Rađenović. Nakon odgovarajućih priprema, čekaju nas lijepe – i, nažalost, tako rijetke – proslave vjenčanja u našoj župnoj crkvi sv. Antuna Velikog. Što se same crkve tiče, nismo završili s obnovom. Sastavljena je i poslana prijava na natječaj Ministarstva kulture po kojoj se nadamo dobiti sredstva za obnovu unutrašnjosti crkve, konkretno restauracijsko-konzervatorske radove na freskama, koje su od različitih uzroka dosta stradale.

Unutrašnjost župne crkve iduća je na redu za obnovu

Iako se izvanredni događaji više naglašavaju, zapravo je u životu svake župe, pa tako i naše, najvažnije ono redovito, stabilno i stalno. Malo bi vrijedilo puno ljudi na proštenju ili hodočašću, ako već iduće nedjelje ne bi bilo nikoga od njih u crkvenim klupama. Zato najveće poštovanje želim iskazati onoj desetini župljana koji vjerno, iz nedjelje u nedjelju, dolaze na svetu liturgiju i prizivaju Božju milost ne samo na sebe i svoje, već i na cijelu župu i cijeli kraj. Oni nas podsjećaju da je svaka nedjeljna liturgija bitna za kršćanski život, u skladu s Božjom zapovijedi koja kaže „Spomeni se da svetkuješ Dan Gospodnji". Oni nas podsjećaju da je Riječ Božja naš kruh svagdanji, a ne samo kolač za posebne prilike. Oni i u meni kao žu-

Pokrov Presvete Bogorodice u Balićima

pniku najviše održavaju osjećaj smisla vlastitog svećeničkog zvanja jer je župa bez žive nedjeljne liturgije mrtva župa i to ne mogu promijeniti ni najveličanstvenije prigodne svečanosti. Od srca hvala ovim redovitim župljanima jer oni su istinski stupovi župe koji svojim redovitim vjerničkim životom čine smislenim i sve ostale župne aktivnosti.

Pozivam sve župljane da se što aktivnije ugrade u život župe i što obilnije koriste sva duhovna sredstva koja Crkva pruža. Posebno ovaj poziv upućujem župljanima iz filijala – i župna crkva je vaša crkva! Kada bi svaka obitelj u župi naručila i pohodila godišnje barem jednu do dvije nedjeljne

liturgije za svoje potrebe – bilo za pokojne, bilo za žive – to bi već bilo dovoljno da značajno podigne život naše župe. Također, pohoditi župnu crkvu na najveće blagdane poput Uskrsa, Božića i župnog proštenja trebao bi biti neki minimum koji je sam po sebi razumljiv i ispod kojega se naprosto ne ide ni uz kakve izgovore.

Na koncu, hvala svima koji su na bilo koji način dali svoj doprinos životu i radu naše župne zajednice. Svaki ispečeni kolač na proštenju, svaki cvijet donesen pred ikonu, svaka žarulja, svaki euro – ništa nije malo ni beznačajno, nego Bog sve vidi i uračunava. Iako smo dobili velike iznose za značajne zahvate u obnovi župne crkve, ostaje i na nama odgovornost da se pobrinemo za svoje, u skladu sa svojim mogućnostima.

Za sve vaše potrebe, a osobito duhovne, stojim na raspolaganju. Potrebno je samo malo poniznosti carinika o kojem je govorio vladika Milan na župnom proštenju da zatražimo pomoć u raznim životnim nedoumicama, krizama, izazovima, a ta pomoć svakome u nekom trenutku zatreba. Bog želi ući u naše živote i promijeniti ih nabolje, ali to može samo onoliko koliko mu mi to dopustimo i koliko smo spremni s Njime surađivati.

Crkva sv. Antuna - prije

Crkva sv. Antuna - poslije

ZABILJEŽENO FOTO OBJEKTIVOM U NAŠIM ŽUPAMA

Zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša u zajedništvu sa svećenicima obaju obreda predvodio je misno slavlje u kapeli na Budinjaku

Mnoštvo naroda okuplja se na žumberačkim proštenjima (kolovoz 2024.)

Za trajnu uspomenu i kao određeni znak. Snijeg u Grabru na Cvijetnicu uoči Uskrsa. Blagdan ulaska Isusova u Jeruzalem i početak njegovog trpljenja i smrti. Na fotografiji se vidi visina snijega koji je 2024. godine zabijelio ovu župu na čijem groblju počiva mučenik – ubijeni svećenik dr. Ivan Šimrak. Maslinove grane u rukama vjernika znak su Kristovog mira.

Pokošeno budinjačko groblje – lijepi primjer održavanja posljednjeg počivališta naših najmilijih

Na Ilinje smo se okupili u kapeli na Draščem vrhu (župa Pećno)

Prva pričest u Berku 2024.

Na veliku Gospu u Pećnom

I najmanji su sudjelovali na polnoćki u Berku

Vjernici su se došli pomoliti Pećanskoj Gospi

Mala Gospina špiljica kod Eko sela

Radost zajedništva na jurjevsku nedjelju u Stojdragi

Mnoštvo naroda na žumberačkim proštenjima

Otac Mladen Mikulić propovijeda vjernicima na Petrovsku nedjelju u crkvi sv. Petke na Budinjaku

Janjetina neizostavni dio naših proštenja

Lijepi prikaz grabarske crkve sv. Ivana Krstitelja s žumberačkim divljim jagodama u prvom planu.

Polnoćka u Pećnom

Stojdraški križ i župna crkva – mjesto okupljanja i značajnih godišnjica

Susret s našim Žumberčanima iz Amerike, Vranešićima, Heracima i drugima. Svećenik Daniel Vranešić i uspješni američki poduzetnik Žumberčan Paul Vranešić na susretu na zagrebačkom Kaptolu u nekadašnjem restoranu Ile Vranešića. Zajednički je zaključak kako Žumberčanima treba više zajedničkih druženja kako bi se obnovile stare veze rodbine i prijatelja

Polnoćka u Radatovićima

ŽUMBERAK
JUČER, DANAS, SUTRA

ODRŽANA PREZENTACIJA 47. BROJA ŽUMBERAČKOG KRIJESA

U grkokatoličkom sjemeništu na Gornjem gradu u subotu 27. siječnja 2024. održana je prezentacija 47. godišta Žumberačkog krijesa. Uvaženi skup pozdravio je domaćin ove ugledne institucije o. Daniel Vranešić. Isto tako prisutnim uzvanicima izraze dobrodošlice podijelio je predsjednik gradske skupštine Joško Klisović.

Prezentaciju ovogodišnjeg broja Krijesa održao je predsjednik družbe Hrvatskog zmaja g. Mislav Grgić. U svom govoru pohvalio je izdavače, ali i sve one koji toliki niz godina podržavaju izlaženje jednog takvog regionalnog glasila. Tom prigodom predstavljene je i knjiga o stratištu Jazovka g. Kuke. Gospodin Boris Nikšić predstavio je i knjigu gospodina Andreja Čobotajeva „Vlasi i vojna krajina". Svojom pjesmom prezentaciju su uzveličale i članice KUD-a Marko Vukasović.

Predstavljači novog broja Krijesa i drugih publikacija

Uzvanici na prezentaciji u sjemeništu

Životopis predstavljača Krijesa i knjige o Jazovci

Mislav Grgić rođen je u Osijeku. Sveučilišni je profesor, redoviti profesor u trajnom izboru, doktor tehničkih znanosti, diplomirani inženjer elektrotehnike, zaposlen na Fakultetu elektrotehnike i računarstva (FER) Sveučilišta u zagrebu, na Zavodu za komunikaciju i svemirske tehnologije FER-a. Bio je dekan FER-a u dva mandata, od 2014. do 2018., godine, a bio je i posebni savjetnik rektora Sveučilišta u Zagrebu za područja STEM i međunarodne projekte.

Prof. Grgić bio je voditelj ili istraživač na 15. međunarodnih znanstvenih projekata i 13 domaćih znanstvenih projekata. Autor je više od 200 znanstvenih i stručnih radova, koji imaju preko 6000 citata, što ga svrstava među najcitiranije znanstvenike Sveučilišta u Zagrebu, pri čemu je najcitiraniji znanstvenik FER-a.

Bio je član Savjeta za strateški razvoj Končar-Elektroindustrije, a obnašao je i dužnost savjetnika za znanost predsjednika Uprave Končar-Elektroindustrije.

Od 2019. redoviti je član Europske akademije (Academia Europaea) sa sjedištem u Londonu, osnovane 1988. godine, u kojoj, između ostalih, djeluje perko 70 dobitnika Nobelove nagrade. Od osamostaljenja Hrvatske, za redovite članove Europske akademije izabrano je samo 20 eminentnih hrvatskih znanstvenika. Uz to, od 2012. godine prof. Grgić je i redoviti član Akademije tehničkih znanosti Hrvatske.

Od 2022. godine predsjednik je Kluba dekana, prestižne udruge osnovane prije više do 20 godina, koji okuplja bivše fakultetske dekane na razini cijele Hrvatske.

Suutemeljitelj je i počasni predsjednik Akademskog muškog zbora FER-a i predsjednik Ženskog vokalnog sastava Rezonanca FER-a. Počasni je član Hrvatskog pjevačkog društva „Slavuj" Petrinja.

Prof. Grgić dobitnik je brojnih nagrada i priznanja, a među njima bi se mogle izdvojiti sljedeće: Nagrada grada Zagreba, Državne nagrade za znanost i odlikovanje Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškvića za osobite zasluge za znanstveni rad, popularizaciju znanosti i privlačenje međunarodnih projekata.

Prof. Grić od 2021. godine obnaša časnu dužnost desetog Velikog meštra Družbe „Braća Hrvatskog Zmaja", povijesne i kulturne hrvatske udruge osnovane prije gotovo 120 godina, čije je sjedište u Kuli nad Kamenitim vratima.

Mladen Kuka rođen je u Karlovcu. Po struci je inženjer agronomije, smjer lovstvo i zaštita prirode. Planinarstvo, a potom speleologijom i alpinizmom, bavi se od svoje 13. godine. Suutemeljitelj je Hrvatske gorske službe spašavanja – stanice Karlovac, utemeljitelj Prvog hrvatskog explorer kluba CEIK-s „Braća Seljan", Planinarskog saveza grada Karlovca i Planinarskog društva Karlovac. Član je Družbe „Braća Hrvatskog Zmaja", u kojoj obnaša dužnst člana Nadzornog odbora, a ujedno je i pročelnik Zmajskog stola u Karlovcu.

Gosp. Kuka je bio voditelj oko 40 ekspedicija po svim kontinentima. Penjao se u Andama, Kavkazi i Himalaji. Ispenjao je oko 250 alpinističkih smjerova i sudjelovao je na više stotina speleoloških istraživanja. Najznačajnije ekspedicije su mu: Chimborazo Equador, Kilimanjaro, Arerar, 2700 km Amazonom, Zimski uspon a vrh Australije, Tragom braće Seljan po Južnoj Americi, Tragom braće Seljan po Africi, Gran Pajaten – Peru.

Snimir je i režirao oko 400 dokumentarnih filmova i napisao je više knjiga. Autor i traser je najposjećenijeg planinarsko-hodočasničkog puta u

Hrvatskoj „Stazom blaženog Alojzija Stepinca" i Seljanove šetnice. Osnivač je jedinstvenog Muzeja planinarstva i ekspedicionizma grada Karlovca.

Instruktor je speleologije, gorski spašavatelj, međunarodni planinski vodič s licencom, markacist i čuvar prirode planina.

Otkrio je jamu Jazovku, najveće stratište Hrvata, o čemu je napisao knjigu „Pakao se zove Jazovka", a o čemu je snimio dokumentarni film.

Dobitnik je većeg broja javnih priznanja: medalja, plaketa i nagrada grada Karlovca (kao prvi i za sada jedini dobitnik sva tri najviša gradska priznanja), nagrada za životno djelo Karlovačke županije i godišnja nagrada županije, nagrada za životno djelo Karlovačke sportske zajednice, nagrada za životno djelo Saveza športova Karlovačke županije, brončani, srebrni i zlatni znak i velika plaketa Hrvatskog planinarskog saveza, odlikovanje Red hrvatskog pletera za međunarodnu promidžbu Republike Hrvatske, zmajska diploma Družbe „Braća Hrvatskog Zmaja", odlikovanje Hrvatske akademske zajednice iz Beča u Austrijim te je imenovan međunarodnim ambasadorom mira.

Voditelj je prve planinarske škole z slijepe i slabovidne osobe.

Počasni je član Udruge slijepih Grada Karlovca, Planinarskog društva Vrlovka (Kamanje), Planinarskog društva Dubovac i Planinarskog društva Škamnica (Brinje).

PREZENTACIJA NOVOG
48. BROJA ŽUMBERAČKOG KRIJESA

ODRŽATI ĆE SE U SUBOTU 25. SIJEČNJA 2025. GODINE

U UGOSTITELJSKOM OBJEKTU „GABROVICA"
U STOJDRAGI

S POČETKOM U 17 SATI

DOBRODOŠLI

ŽUMBERAČKA GOSPODARSKA KRONIKA 2024.

Prolazeći kroz žumberačka naselja tijekom 2024. godina mogle su se zamijetiti razne aktivnosti na području poboljšanja lokalne infrastrukture. Prije svega jedinice lokalne samouprave uložile su određena sredstva u prometnice a u obnovu cestovne mreže uložile su i Županijske ceste. Na glavnoj prometnici tijekom godine održane su i auto utrke što je mnoge potaknulo na razmišljanje o potrebi pojačane sigurnosti. Naime na mnogim dijelovima nema zaštite pa su učestala izlijetanja automobila što predstavlja sigurnosni problem.

Osim toga prelasci divljih životinja preko prometnica također mogu izazvati probleme. O svemu tome trebalo bi i u budućnosti povesti računa. Prema mišljenju stanovništva bilo bi na određenim lokacijama u Žumberku postaviti dodatne smjerokaze prema mjestima u republici Sloveniji jer se otvaranjem granice sve više biciklista i građana upućuje prema tim naseljima.

Prometne nesreće na utrkama u Žumberku skreću pažnju na sigurnost stanovnika

Novi sloj ceste od Sošica do Kordića

Tijekom godine na dionici ceste između Sošica i Kordića postavljen je novi sloj asfalta što će zasigurno olakšati prometovanje lokalnog stanovništva. Svaki novi metar asfalta znak je lokalne vlasti da brine o potrebama svog stanovništva. Održavanje prometnice također podrazumijeva i uklanjane stabala koji su preblizu cesti, stoga je i u ovom slučaju dobro da se stabla uklanjaju na primjerenu udaljenost od ceste.

Novi asfalt na cesti između Sošica i Kordića (sošičkih)

Obnova ceste Bratelji – Siječevac

U naseljima Bratelji i Siječevac stanovnici su ove 2024. dočekali obnovu ceste. Položen je novi sloj asfalta te je time stalnim stanovnicima i brojnim vikendašima olakšan pristup do svojih objekata. Povodom završetka radova na ovoj dionici žumberačka naselja posjetila je samoborska gradonačelnica Petra Škrobot. Ona se svojim dolaskom mogla uvjeriti kako i druga naselja u okolici Budinjaka (Cerovica i Osunja) trebaju novu asfaltiranu cestu. Nadamo se da će se i u narednoj godini nastaviti s radovima kako bi sva budinjačka sela dobila asfaltiranu cestu.

Gradonačelnica Samobora Petra Škrobot posjetila je novoobnovljenu dionicu ceste Bratelji - Siječevac

Markacija ceste

Županijske ceste u ovoj godini provele su i markaciju na dionici ceste Gabrovica – Poklek. Nakon markacije prometovanje cestom olakšati će vozačima prometovanje. U više navrata bilo je prijedloga da se cesta između

Markacija ceste u Stojdragi

Stojdrage i Budinjaka trajno zaštiti od uništavanja i da se proglasi turističkom cestom. Na taj način teretni promet (kamioni s drvima) preusmjerio bi se od Budinjaka preko Jarka (tj. nizinskog dijela Šimraka) dalje prema Gabrovici. Gornjom cestom prometovali bi samo osobni automobili. Na taj način cesta između Stojdrage i Budinjaka bila bi sačuvana od teškog tereta i samim time ne bi se toliko uništavala kroz vrijeme.

Novi asfalt u dijelu naselja Poklek

U dijelu naselja Poklek (vikend naselju) do kuća i vikendica uređen je novi asfaltni prilaz. Potrebno je kazati kako asfalt znači veoma mnogo i za one stanovnike kojima je povremeno potreban pristup vozila hitne pomoći. Trud oko pristupnih cesta do svakog objekta zaslužuje pohvalu i poticaj da se tim putem i dalje nastavi.

Radovi na pristupnoj cesti do kuća i vikendica u Pokleku

Zimsko održavanje prometnica u Žumberku

U mnogim žumberačkim naseljima snježne padaline otežavaju svakodnevni život. Pravovremena intervencija zimske službe od iznimnog je značaja. U više navrata izneseni su prijedlozi da samoborski Komunalac u Žumberku oformi posebnu ispostavu zimske službe sa skladištem pijeska i

soli te stalnom zimskom službom sa dvojicom zaposlenika. Razlog tome jest činjenica što se za pijeska i sol ali i za svu ostalu tehničku podršku u zimskim mjesecima stalno treba odlaziti u Samobor po potrošni materijal što iziskuje trošak putovanja. Zaista je opravdano da za cijelo područje istočnog Žumberka postoji cestarska baza na Budinjaku ili nekom od sela.

Zimski uvjeti zahtijevaju cestarsku bazu u Žumberku

Spojnica Dane – Kordići (mrzlopoljski) novi asfalt

Između sela Dane i Kordići (mrzlopoljski) nalazi se zaštićeni krajobraz o čijem održavanju posebnu skrb vodi služba Parka prirode. Na ovaj lokalitet iznimne prirodne ljepote često dolaze mnogobrojni posjetitelji. Od ove godine pristup će svakako biti lakši jer je asfaltirana cesta između Dana i Kordića. Ovaj asfalt obradovati će mnoge jer je sada izbjegnuta prašina koja se prolaskom automobila u ljetnim mjesecima dizala. Ukoliko se iz smjera Mrzlog polja dolazi do Kordića može se do ovog naselja doći skroz po asfaltu. No mnogi ipak skraćuju put te putuju po makadamu prema Budinjaku. Nadamo se da će se i dionica od Budinjaka do Dana što prije asfaltirati.

Asfaltirana dionica Dane-Kordići (mrzlopoljski)

Asfalt kroz Tisovac

U ovoj 2024. godini asfaltirana je cesta kroz selo Tisovac. Na taj način spriječeno je uništavanje prometnice posebice u jesenskim mjesecima kada kiša uništava i voda odnosi pješčanu podlogu. Za sve one koji imaju

Novi asfalt postavljen je u naselju Tisovac

vlastite nekretnine u Tisovcu postavljanje novog asfalta znak je da nadležne vlasti pokazuju skrb za osnovnu infrastrukturu.

Ceste koje čekaju obnovu ili novi sloj asfalta

U nizu žumberačkih naselja potreba je za asfaltiranjem makadamskih cesta a u nekima zbog dotrajalosti potrebno je postaviti novi sloj asfalta. Prije svega potrebno je voditi računa o tome da se omogući cestovni (asfaltirani) pristup do svakog privatnog objekta, do javnih objekata tj. crkava i groblja. U tom smislu čeka se asfaltiranje ceste od naselja Dragoševci (Mjesni odbor Radatovići) do lokalnog groblja i dalje prema naselju Keseri. Novi sloj asfalta kao i proširenje potrebno je izvesti na dionici cesta između Drmića i Kravljaka (Mjesni odbor Stojdraga). Čeka se i dugo očekivano asfaltiranje ceste od Sekulića do Svete Gere. Tijekom proteklog razdoblja mnogobrojni izletnici iz Slovenije putovali su do vrha Žumberka upravo ovom trasom. Sve je više onih koji se odlučuju ići do Gere tim putem stoge je više nego potrebito da se taj dio ceste trajno osposobi za kvalitetno prometovanje.

Cesta za Geru oteta prije 20 godina

Navršilo se dvadeset godina od otimanja sredstava za cestu Sošice – Sveta Gera. Amandmanom zastupnika od 1. ožujka 2004. godine osigurana su sredstva za cestu ali su ona preusmjerena. Prijedlog financijskog plana Hrvatskih cesta je tada usvojen ali sredstva nikada nisu uložena u ovaj projekt.

Plan uređenja pratećih sadržaja uz cestu Gabrovica – Grabar

Za veliki broj ljudi asfaltiranje ceste „čez Jarak" tj. dionice od Gabrovice do Grabra značio bi veoma mnogo. Četrnaest grabarskih sela zbog loše ceste proteklih desetljeća kao da je odsječeno od civilizacije. To je u konačnici rezultiralo potpunim iseljavanjem i sada se na tom prostoru, nekad napućenim, nalaze tek rijetko naseljena sela. Da bi se to promijenilo i da bi se život vratio u sela potrebno je prije svega urediti cestovnu infrastrukturu. To konkretno znači asfaltiranje i modernizaciju ceste. Cesta „čez Jarak" je u nadležnosti Grada Samobora stoga je na Gradu i obveza da poduzme sve kako bi se cesta uredila i osposobila za normalan promet. No osim asfaltiranja dionice potrebno je razmišljati i o popratnim sadržajima koji se svakako trebaju urediti uz ovu veoma važnu prometnicu. Prijedlozi su da se već sada razmišlja o odmorištima za bicikliste, o ponekom dječjem

Ovako je nekada izgledao ulaz u Žumberak (Gabrovica)

Priprema za polaganje novog sloja asfalta kod sela Malinci (Radatovići)

parku, o stazi za planinare kao i o uređenju izvora koji se nalaze uz samu cestu. Svakako je opravdan prijedlog da na određenom dijelu uz potok bude i manji kamp za turiste koji žele posjetiti žumberačke prirodne ljepote. U narednom periodu potrebno je da Grad Samobor više pažnje posveti ovoj cesti koja će kada se modernizira biti novi ulaz u Žumberak.

Ugradnja novog optičkog kabla T-coma

Na području Mjesnog odbora Stojdraga ove 2024. godine izvršeni su radovi polaganja optičkog kabla T- coma za potrebe bržeg i kvalitetnijeg interneta. Kabel je spušten iz Noršić sela do Koretića zatim je „po Jarku" sproveden do Glažute-Gabrovice, podignut u Gojke i prema Stojdragi. Plan je da se kabel dalje povuče prema ostalim selima sve do Gornjoj Vasi.

Ugradnja podzemnog kabela zahtjeva značajna je investicija koja će stanovništvu Istočnog dijela Žumberka uvelike olakšati internetsko funkcioniranje. Bez brzog i kvalitenog interneta danas je gotovo nemoguće normalno funkcionirati. Svaka investicija u telekomunikacijsku infrastrukturu na području Žumberka svakako je dobrodošla i za svaku pohvalu.

Ugradnja podzemnog optičkog kabela T-coma na cesti „čez Jarak" u blizini Koretića

Optički kabel stigao je u stojdraški zaselak Gojke

Pojačava se i održava elektro mreža

U pojedinim naseljima Žumberka i ove godine nastavljeno je održavanjem elektro mreže. Ponajviše se to odnosi na zamjenu dotrajalih stupova. Radovi na obnovi mreže zabilježeni su na području Pećna i Grabra. Osim zemjene stupova na pojedinim lokacijama postavljene su i nove trafo stanice. Veliki problem ipak predstavljaju ne prokrčeni dijelovi na kojima se nalaze elektro stupovi. Naime u zimskim mjesecima grane opterećene snijegom ili ledom pucaju, padaju na žice i dolazi do prekida opskrbe strujom. U budućnosti treba i tom pitanju posvetiti više pažnje.

Koretići – nove trafo stanice

Radovi na zamjeni stupova u Đurićima (Pećno)

Jelenići (Grabar) novi elektro stupovi

Uređeni prostor ispred doma u Novim selima

Turizam – nova ponuda

U Žumberku se sve više ljudi namjerava baviti turizmom. To podrazumijeva najam kuća za odmor i gastro ponudom. Stanovnici Žumberka kao i oni koji tu povremeno dolaze ponajviše cijene mir kojeg ova regija pruža. U današnjem užurbanom stilu života potreban je čovjeku i odmor stoga je Žumberak kao destinacija u blizini metropole idealna za turističku ponudu. Da bi se uredile kuće za odmor potrebno je i investirati a za to postoje i razni fondovi koje stanovnici trebaju svakako više iskoristiti. Nadamo se da će se u budućnosti sve više ljudi odlučiti urediti svoje objekte od kojih na žalost mnogi propadaju.

Primjer jedne od lijepo uređenih kućica za odmor u Žumberku

Potreba osnivanja policijske postaje u Žumberku

U posljednje vrijeme sve je više prijedloga da se u Žumberku (Sošice ili Budinjak) osnuje policijska postaja. Kako ističu predlagatelji ove inicijative u Žumberku je potrebna veća prisutnost policijskih službenika i ophodnji koji će prije svega nadzirati migracije ali i sigurnost. Zamijećeno je da su sve češće krađe u pojedinim objektima što predstavlja značajan problem. Tijekom 2024. iz mnogih objekata su ukradeni alati, ponegdje strojevi i drugi predmeti ponajviše od željeza.

Šteta je učinjena na mnogim objektima zbog nasilnog provaljivanja. Policijska postaja u Žumberku može se kao ispostava Jastrebarskog ili Samobora osnovati u okviru Policijske uprave Zagrebačke. Za zapadni dio Žumberka također se ispostava može osnovati u Kaštu ili Radatoviću u okviru Policijske uprave Karlovačke. U svakom slučaju veliko područje Žumberka moralo bi zbog sigurnosti imati objekt za smještaj čuvara reda i mira.

Projekt „Uskočka sela Šobatovići-Višoševići"

Hvalevrijedna inicijativa o očuvanju žumberačke tradicije dolazi s područja Grabra. U tamošnjim selima predviđeno je da se od Šobatovića do Višoševića uredi poučna staza na kojoj se nalaze znamenitosti vezane za Žumberačke uskoke. U Šobatovićima se nalazi uskočka lipa, u Golubićima grob feldmaršala Vida Gvozdanovića, na lokalitetu Grabar nalazila se drvena uskočka crkva sv. Ivana, uz cestu prema Pavkovićima nalazi se izvor Vranešićka, a u Višoševićima je zavičaj slavnih uskočkih ratnika te vrh Zečak na kojem su se u stara vremena palile vitunjače kao znak opasnosti od Turaka. Sve to i još mnogo više bilo bi potrebno objediniti u okviru projekta „uskočkih sela".

Autobusna linija Jaska-Kostanjevac-Kalje- Tomaševci- Sošice

Mnoge je ove godine ugodno iznenadila novost po kojoj je uvedena autobusna linija od Jastrebarskog preko Kostanjevca, Kalja, Tomaševaca sve do Sošica. Tom dionicom autobus prometuje na radost onih koji u Žumberak putuju javnim prijevozom. Ova inicijativa zaslužuje svaku pohvalu inicijatora. Da se nekome prije dvadesetak godina kazalo kako će bus prometovati preko Tomaševaca zasigurno bi se samo nasmijao. Ipak i ono što se čini neostvarivo uz zalaganje dobrih ljudi postaje stvarnost. Tim putem treba nastaviti.

Gospodarski skup na Tihočaju

Ugledni poduzetnik Davorin Štetner, i sam vezan za Žumberak, uspio je ove godine u selu Tihočaj (Grabar) organizirati jedinstveni gospodarski forum na kojem su se okupili ministri Vlade RH, veleposlanici, predstavnici Javnih ustanova i mnogobrojni poduzetnici. Skup na TIhočaju organiziran je s ciljem jačanja gospodarstva i poticaja za ulaganje u infrastrukturu Žumberka. Ovakvi hvalevrijedni skupovi hrvatskoj i široj javnosti približavaju Žumberak kao mjesto mogućih investicija. Sam Davorin Štetner kao promotor Žumberka pred uglednim gostima višekratno je istaknuo da je preduvjet za dolazak investitora uređenje prometnica što je u nadležnosti vlasti. Nadamo se da će se nakon ovakvih susreta pokrenuti državni aparat koji ima mogućnosti za rješenje infrastrukturalnih problema.

Ugledni poduzetnik Davorin Štetner i ravnatelj Parka prirode Kristijan Brkić na Tihočaju

Gosti i gospodarstvenici posjetili su Tihočaj

SJEĆANJE NA DOMOVINSKI RAT I ULOGA ŽUMBERČANA U OBRANI HRVATSKE

Sprolaskom vremena u knjigu povijesti sve više ulaze i žumberački branitelji koji su tijekom 90-tih godina aktivno sudjelovali u obrani i stvaranju samostalne Republike Hrvatske. Generacije koje dolaze pamtiti će Domovinski rat po onome što bude zapisano i zabilježeno. Na sreću Žumberčani su kroz svoje institucije sačuvali opširnu dokumentaciju o ulozi uskočkih potomaka u presudnim povijesnim trenucima za Domovinu. U obrani su sudjelovali mladići ali i oni stariji.

Pukovnik Branko Staničić (iz Pećna) stoji drugi s lijeva na obuci PZO u Karlobagu 1992. najstariji je Žumberčan u Domovinskom ratu

U opširnoj fotodokumentaciji iz vremena Domovinskog rata mogu se vidjeti Žumberčani na raznim frontovima i na prvim crtama bojišnice. Ne daleko od fronta već na borbenim linijama. Sve nam to svjedoči o ljudima koji su bili spremni izložiti svoj život i zdravlje za sigurnost svojih sunarodnjaka i građana Hrvatske. Od bojišnice na Kupi kod Karlovca pa sve do Istočne Slavonije nalazimo Žumberčane u raznim vojnim postrojbama.

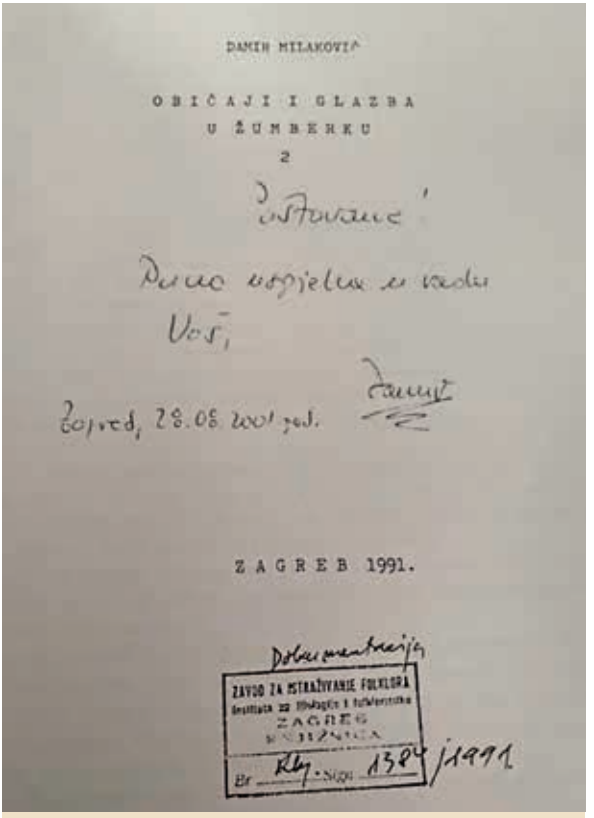
Zvonimr Boić na prvoj crti bojišnice

Vlado Heraković – stoji četvrti s lijeva (Ilok)

OČUVANA IZVORNA GRAĐA

Žumberački identitet kroz protekla vremena očuvan je kroz običaje, nošnju, govor i pjesme. Značajan dio identiteta svakako je narodna pjesma. Žumberačku glazbenu a ponajviše pjevačku baštinu sakupio je Damir Milaković u posebnom radu koji se čuva u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Žumberački KUD-ovi bez notnih zapisa bili bi uskraćeni za svoje repertoare stoga svi oni koji bilježe i čuvaju baštinu postaju čuvari narodne vrijednosti. Za nove generacije treba stoga zabilježiti kako je cjelovita glazbena baština Žumberka sačuvana i ostaje kao trajni zalog onima koji će nastaviti njegovati sve lijepo iz žumberačke tradicije narodnog pjevanja.

DAMIR MILAKOVIĆ

OBIČAJI I GLAZBA
U ŽUMBERKU
2

Zagreb, 28.08.2001 god.

ZAGREB 1991.

ZAVOD ZA ISTRAŽIVANJE FOLKLORA
ZAGREB

Građa je sakupljena u dvije knjige

U SPOMEN NA RAFAELA LEVAKOVIĆA PROPOVJEDNIKA MEĐU ŽUMBERAČKIM USKOCIMA

Fra Rafael Levaković bio je rodom iz Jastrebarskog, propovijedao je Uskocima u Radatoviću na narodnom jeziku, zalagao se za tiskanje knjiga na crkvenoslavenskom jeziku. Često je boravio i kod drugih uskoka u Žumberku. Od žumberačkih narodnih vojvoda predložen za grkokatoličkog marčanskog biskupa. Na žalost spomen mu je izblijedio iako zaslužuje da ga povijest nikada ne zaboravi.

o. Rafael Levaković OFM (1590./1597. – 1649.g.), redaktor liturgijskih knjiga pisanih glagoljicom, ohridski nadbiskup

Rođen je u Jastrebarskom između 1590. i 1597. godine. Pristupio je redu franjevaca Bosansko-hrvatske provincije Sv. Križa u vrijeme poznatoga franjevca provincijala Franje Glavinića (1585. – 1652.). Neko se vrijeme školovao na Trsatu gdje je tada djelovala gimnazija i bogoslovna škola, a pretpostavlja se da je studirao i u Italiji.

Na prijedlog već spomenutog provincijala Glavinića koji je Levakovića predstavio kao „muža učena i vješta jeziku latinskomu, talijanskomu i hrvatskomu", postao je službenikom u Kongregaciji za širenje vjere i izdavačem te reformatorom crkvenih glagoljskih knjiga. U odboru za tiskanje slavenskih knjiga, unutar same Kongregacije, bili su i fra Ivan Tomko Mrnavić (1579. – 1635.) te Franjo iz Kotora. Život i rad fra Levakovića u Rimu počeo je oko 1622./1623. godine, a boravio je u franjevačkom samostanu u Araceoli.

Osnovno Levakovićevo poslanje bio je rad na reformi hrvatskih glagoljskih knjiga u skladu s odlukama Tridentskoga sabora, a te su knjige bile potreba jer su mnogi hrvatski katolici, osobito u Primorju, a i nemali broj župa u unutrašnjosti (među koje se ubraja i jaskanski kraj), liturgijsku službu obavljali prema obrednicima na starohrvatskom jeziku pisanima glagoljskim pismom. Tih je obrednika bilo sve manje, nisu se zbog raznih okolnosti mogli redovito prepisivati ili to nije imao tko činiti, a tiskanih nije bilo. „Cijelo Hrvatsko primorje, gdje je vjerski život najviše stradavao zbog nestašice obrednih knjiga, čeznulo je za novim sv. knjigama. Stvar je imala žalosnih posljedica, jer su katolici pače zalazili u crkve pravoslavnih, gdje se liturgija obavljala na narodnom jeziku. Da se tome doskoči, sastao

se biskupski sinod u Bribiru, gdje bi zaključeno, da se reforma i tisak misnih knjiga povjerava franjevcu Franji Glaviniću. Glavinić je isposlovao u cara dozvolu za osnutak tiskare u Rijeci, a koja je domalo prenesena u Rim. Tim se radom on dalje nije bavio nego je preporučio fra Rafaela Levakovića kao najprikladnijega za taj posao, kako je već navedeno.

Važno je spomenuti, kako navodi Kukuljević, da su u Rimu već tada mnogi našli ugledni književnici, prevoditelji, profesori, znanstvenici s kojima se susretao, a također „su ga okruživale od svih strana bogate zbirke književne".

U jednom od svojih rukopisa sebe je predstavio u sljedećim službama „Sacrae Theologiaer Lector et Concionator generali atque in Vrbe sacrorum Illyricanae Ecclesiae Codicum iussu sedis apostolicae Corrector et Reformator" – predavač (profesor) teologije, propovjednik i u Rimu, za potrebe Svete Stolice, prepravljač, izdavač te obnovitelj crkvenih glagoljskih knjiga.

Uskočka crkva sv. Ilije na Svetoj Geri u župi Radatovići koja je postojala u vrijeme fra Rafaela Levakovića. Uskoci su se redovito okupljali na Geri te su tu često slušali propovijedi u crkvama. Za fra Levakovića sakupili su radatovićki uskoci veliku svotu novca koju on nije htio prihvatiti pa je za to kupljena za župu jedna njiva u Berčicama kod Metlike. Tu je njivu kasnije kupio Makar iz Liješća a iza toga Stupar iz Metlike.

Kao papin tajni izaslanik tijekom 1625. godine prikupljao je podatke o prihodima biskupije u Ugarskoj zbog plaćanja anata (papin godišnji prihod). Godine 1633. nazočio je generalnom kapitolu franjevačkog reda u Toledu u Španjoskoj. Obavljajući službu izaslanika Vrhovne uprave franjevačkog reda, a istodobno kao izaslanik Kongregacije, objavio je 1837. godine kanonski pohod franjevcima u Ugarskoj, Bugarskoj, Rumunjskoj, Poljskoj i Austriji. Osim što je pohodio sinove sv. Franje, susretao se u tim zemljama i s predstavnicima vlasti, nadgledao tiskanje ćiriličnih pravoslavnih knjiga kao što je to bilo u Bukureštu ili je pak tijekom posjeta ukrajinskom Lavovu proučavao crkvene knjige. Te iste 1937. godine car ga je imenovao smederevskim biskupom, no tadašnji papa Urban VIII. Nije potvrdio to imenovanje, jer papa nije odobravao da car imenuje biskupe in partibus infidelium (u nekatoličkim krajevima). Iste godine zagrebački biskup Benedikt Vinković nakanio ga je imenovati biskupom unijata (grkokatolika) koji su na području Zagrebačke biskupije imali svoju Marčansku biskupiju, međutim ta odluka nije provedena. Biskup Vinković imenovao ga je 1638. kanonikom Zagrebačkog kaptola i arhiđakonom Katedralnog arhiđakonata, što sami kanonici nisu prihvatili s odobravanjem.

Sam papa Urban VIII. poslao je 1638. godine Levakovića kao povjerenika Svete Stolice u Njemačku, Poljsku, Rusiju, Ugarsku s nalogom da istraži i potom izvijesti „o tobožnjem pravu krune ugarske glede naimenovanja biskupah, glede posvećenja opatah itd". U tijeku toga poslanja, 1638. godine, nadbiskup esztergomski Emerik Losy pozvao ga je na sinodu u Trnavu gdje se raspravljalo o sjedinjenju Crkava, o uvođenju rimskoga misala i brevijaras u sve crkve ugarske. Prema jednome pismu biskupa Vinkovića, od 24. kolovoza 1640. godine, Levaković je imenovan krbavskim biskupom.

Papa Inocent X. proglasio ga je 1647. ohridskim nadbiskupom. Idući u svoju nadbiskupiju zastao je u Kotoru gdje je sudjelovao u protuosmanskom ustanku – zbog toga nemilog događaja granice su bile zatvorene pa nije mogao stići na odredište. Putujući prema Veneciji, zaustavio se u Zadru gdje je vrlo vjerojatno i umro. Prema nekima Levaković je umro u Rimu u franjevačkom samostanu Araceoli gdje je, pretpostavlja se, ostavio i svoju knjižnicu. Poneki navode godinu 1650. kao godinu njegove smrti, međutim zadnji mjeseci 1649. čine je najtočnijom vremenskom odrednicom, a u prilog tome ide i podatak da je tadašnji franjevački kustod za Bugarsku, fra Pavao iz Petokladenaca za njegovu smrt doznao 5. prosinca iste (1649.) godine.

Imenovanje ohridskim nadbiskupom ima svoju pretpovijest. Naime, oko 1640. godine Levaković se sprijateljio s tobožnjim sultanom Jahjom koji je za sebe tvrdio da je sin sultana Mehmeda III., postao mu mentorom i napisao mu životopis čiji se primjerci nalaze u Gradskoj knjižnici u Udinama i u Nadbiskupijskom arhivu u Splitu. Na preporuku tog sultana, koji je prešao na kršćantvo i kršen na ime Aleksandar, papa Inocent X. imenovao ga je ohridskim nadbiskupom, a također je imao pravo uprave i nad Prizrenskom biskupijom. No nije samo to bio razlog. Drački nadbiskup Marko Scura i njegov vikar fra Šimun Summa pokrenuli su to pitanje još 1641. godine Nakon obavljene kanonske vizitacije Dračke nadbiskupije sastavili su izvješće u kojem su naveli da su posjetili neka mjesta koja pripadaju Ohridskoj nadbiskupiji (Justiniana Prima, rodno mjesto cara Justinijana), koja jedina nema latinskoga biskupa, a našli su i kameni zapis kraj rijeke Drima koji o tome svjedoči.

Velike su zasluge fra Levakovića u njegovim iznimnim naporima koje je ulagao u pisanje, priređivanje i tiskanje knjiga na glagoljskom i ćiriličnom pismu. Nije potom nevažno spomenuti da je bio nazočan u čitavom postupku – od samoga početka stvaranja pojedinog djela pa sve do samih stručnih tiskarskih slagarskih poslova. Za tiskanje knjige na tim dvama pismima osposobio je u Rimu, gdje je boravio i tiskaru. Tu je 1638. godine, na samome početku svoga djelovanja u Vječnome Gradu, glagoljičinim pismom tiskao Nauk karstjanski kratak, koncilskoga oca Tridentskog koncila, kardinala sv. Roberta Bellarmina, kao i Azbukvidnek slovinskij iže obšćenim načinom psaleterić koji sadržava osnovne molitve i psalme, latiničnu abecedu te glagoljičnu i ćiriličnu azbuku (1629.) i ona je prethodnica glagoljaškom Misalu tiskanom 1631. godine. Nakon ta dva djela „prodje Levaković na veoma mučan posao pravednjenja svega rimskoga službenika (Misala)" – Missal rimskij va ezik slavenskij / Missale Romanum Slavonico idiomate isussu/ (1631.) koji je napravljen prema reformiranom latinskom predlošku, a kao novost unio je notaciju za pjevanje prema reformiranom latinskom predlošku, a kao novost unio je notaciju za pjevanjem prema gregorijanskom običaju, Ispravnik za jereji ispovidnici i za pokornih (1635.) i Časoslov rimskim (1648.) čiju je prvu redakciju načinio još 1635. godine. Za Časoslov, kako navodi Kukuljević, koristio se „starinskim glagolskim Psaltirom, kojega je g. 1222. prepisao pop Nikola Rabljanin iz prastaroga glagolskog rukopisa, što ga je njetko napisao za vrieme Theodora, posljednjega nadbiskupa solinskoga (640. ili polag Assemana vjerojatnije 880. – 890.)

O. Emanuel Hoško u prikazu Levakovićeva života napominje: „U glagoljskom tiskarstvu bio je sljedbenik ruskoslavenske škole te je nastojao oko postizanja zajedništva katoličkih i pravoslavnih Slavena, kojim se moglo ostvariti crkveno jedinstvo."

Levaković je dobro poznavao starije gradske crkvene glagoljske knjige i očito je težio da svojim izdanjima Misala, Brevijara i drugih knjiga dadne što stariji oblik, međutim kako je tijekom toga posla podosta bio u kontaktu s ukrajinskim unijatima Jozafatom Isakovičem i Filipom Borovičkim, a znajući „da je jedino Rusija slobodna i moćna država, gdje se goji slavensko crkveno bogoslužje, stao je u crkvene hrvatske knjige unositi mnoge rusizme" – takvim njegovim pristupom hrvatsko svećenstvo nije bilo zadovoljno. Josip Leonard Tandarić, osvrćući se na Levakovića, a i izdanja drugih, govori da je s njima nastao prekid u glagoljaškoj tradiciji i s obzirom na jezik, budući da se malo pomalo liturgijska izdanja sve više prilagođuju ruskoj crkveno slavenskoj redakciji.

Na crkvenoslavenski jezik preveo je pojedine knjige Svetoga pisma (Knjige Postanka, proroka Izaiju, Salomonove priče, Pjesmu nad pjesmama, Evanđelje po Mateju i sedam pokorničkih psalama). Pisao je i povijesne spise za koje je građu crpio u ruskim arhivima, a i onih u Zagrebu i Pečuhu: 1. De erroribus Bonfinii er aliorum scriptorum Hungariae, 2. De Hungarorum origine, imperio et privilegiis, 3. Historia episcopatus et dioecesis Zagrebiensis, 4. Miscellanea, a za još podosta rukopisnih djela ne zna se gdje su. Autor je i dvaju filoloških rukopisa: Dialogus de antiquorum Illyricorum lingua (1642.) i Dialogus de litteris antiqourum Illyricorum. Pisao je i pjesme; još 1622. sastavio je prigodnicu Pozdrav Jurju knezu Zrinskomu u povodu njegova imenovanja banom hrvatskim. Pjesma je objavljena 1639. godine s pohvalnicom Nadpisanie u osmoredku u izdanju Vazetje Sigeta grada Brne Karnarutića. Ostale pjesme su: Knjiga kupcu govori (u kojoj potiče na kupnju knjiga i hvali autorovi poniznost i obrazovanje), potom Deset zapoviedi Zakona, Na vozdignutje tela G(ospode)va i Na vozdignutje Čaši, Isus grešniku i druge.

O životu i djelu fra Rafaela Levakovića mnogo je literature; godine 2009. u Zagrebu je organiziran znanstveni skup, a 2010. tiskan zbornik s mnogobrojnim novim pojedinostima iz njegova života i djelovanja te o rukopisnim latinskim spisima.

TAJNA USKOČKIH VOJNIH USPJEHA – TAJNA SLUŽBA

IZNIMAN USKOČKI DOKUMENT IZ 1540. GODINE

Dugi niz godina bilo je od očiju javnosti sakriven dokument iz 1540. godine koji otkriva kako su Žumberački uskoci uspijevali pobjeđivati Osmanlije. Zaista neveliki broj uskoka redovito je pobjeđivao u bitkama mnogo brojniju tursku vojsku. Uskoci su u 16. stoljeću imali svoje vojno zapovjedništvo u Žumberku a turske vojne vlasti utvrdile su svoje sjedište u Livnu u Bosni. Između Žumberka i Livna postojala je u 16. stoljeću neprestana komunikacija. Kako bi imali pouzdane podatke o stanju i kretanju turskih jedinica Uskoci su razvili jedinstvenu tajnu službu. Dokument odnosno tajno izvješće iz 1540. godine koje je upućeno iz Žumberka u Graz otkriva nam strukturu ove službe. U tajnoj operaciji prikupljanja i slanja informacija sudjelovalo je redovito osam uskoka. Oni su po nalogu uskočkog kapetana odlazili iz Žumberka u Livno podijeljeni u četiri grupe po dvojica. Obučeni kao civili ili trgovci dolazili bi u livanjski kraj te se

Slika starog grada Žumberka (Sichelburg)

Grb uskoka Vuka Delivuka – grafit u Stojdragi

pridruživali turskoj vojsci. Kada bi se pridružili vojnim jedinicama slali bi preko svojih suradnika izvješća u Žumberak zapovjedniku. Prva dvojica uskoka koji su sudjelovali u tajnim operacijama uhođenja neprijateljske vojske nakon što se turska vojska okupila napustila bi garnizon i povratili bi se u Žumberak dok bi ostalih šest ostalo u taboru. Druga dvojica uskoka sa izvješćem bi napustila turske jedinice u trenutku kada bi vojska krenula prema kršćanskoj strani. Treća dvojica uskoka iz operativne grupe napustila bi osmanlijsku vojsku i obavijestile kršćanskog zapovjednika tik prije turskog napada na kršćane. Posljednja dvojica uskoka ostala su s turskom vojskom sve do početka bitke. Uskoci su tako cijelo vrijeme imali pouzdane podatke o stanju turske vojske. Pa čak i kad je bitka trajala uskoci su imali svoje ljude u turskim redovima i u svakom trenutku mogli su iznutra djelovati protiv svog neprijatelja. Čini se kako je tajna služba Žumberačkih uskoka bila presudna u dobivanju mnogih bitaka.

Uskočke sjekire iz Stojdrage koje su u 17. stoljeću izrađene u vojnoj kovačnici žumberačkog zapovjednika Zrinskog.

SELO UREĐENO KAO VOJARNA

Žumberak je kroz cijelu svoju prošlost obilježen vojskom. Od najranijih vremena Kelta, Ilira, Rimljana, preko srednjovjekovnih vitezova, uskoka sve do 20. stoljeća I. i II. Svjetskog rata uvijek su se na žumberačkom području vodile bitke i ratovi. Nije stoga neobično da su i sela oblikovana po vojničkom ustroju. Od davnina je vojno pravilo da Žumberak nema jedno veliko utvrđeno naselje koje bi se moglo u ratu osvojiti i time pokoriti cijelo područje. Nasuprot tome Žumberak je raspoređen u mnogo malih naselja koja je nemoguće odjednom osvojiti. Upravo raspršenost naselja ključ je za neosvojivost ovog područja kroz protekla vremena. Zapravo svako manje naselje je utvrda za sebe. Jedan od takvih primjera kako se civilno naselje momentalno pretvara u vojni garnizon jest naselje Stojdra-

Kuća Rebića u Stojdragi gdje je bilo vojno zapovjedništvo više različitih vojski. Kuća je u izvornom obliku ostala sačuvana do danas i svjedok je vremena kad su se žumberačka naselja u jednom danu pretvarala u vojne garnizone.

ga. Primjer je to iz II. Svjetskog rata. Vojska je roku jednog dana cijelo područje Stojdrage iz civilnog naselja pretvorila u utvrđenu vojnu bazu. U selu su na strateškoj lokaciji postavili (na uzvisini postavili zapovjedno mjesto – kuća Rebića), komunikacijski centar, vojnu policiju i bolnicu. U nizinskom dijelu – prostor škole, župnog dvora i crkve namijenjen je jedinicama koje su oko objekata iskopale zaštitne rovove. Skladište je postavljeno u zgradi nekadašnje cestarne. Mjesto za ukop vojnika koji bi stradali u vojnim operacijama određeno je u Dobrom potoku – u Glažuti.

Na ovaj način vojska je potpuno preuzela nadzor nad strateškim naseljem utvrđujući se u postojećim objektima. Tako postavljenu bazu bilo je teško osvojiti. Taktika utvrđivanja žumberačkih mjesta bila je uvjetovana i prirodnim krajobrazom. Naime područje Stojdrage u nizinskom dijelu omeđeno je potokom. Zatrpavanjem pristupnog puta područje se vrlo lako kod Gabrovice može potopiti što otežava svaki pristup do stojdraškog naselja. Veoma je zanimljivo da su vojni stratezi ovo planirali izvesti u slučaju napada Sovjeta. Sve do 1949. godine postojao je plan, u slučaju napada, evakuacije civilnog stanovništva sa samoborskog i zagrebačkog područja prema Stojdragi i Žumberku i zatvaranje pristupa upravo potapanjem područja kod Gabrovice. U tu svrhu bile su u stijenama uz cestu iskopane i rupe za dinamit. Na sreću nije došlo do invazije Sovjeta pa ovaj plan i nije ostvaren.

KROZ PARK PRIRODE ŽUMBERAK FOTO OBJEKTIVOM

Park prirode Žumberak nastavlja svoj rad i u tekućoj godini posebnu pažnju posvećujući najmlađim posjetiteljima. Organizirani su kampovi, edukacije i volonterski rad. Kroz slike prolazimo kroz aktivnosti.

Dječji kampovi na Budinjaku

Šatori za djecu postavljeni su na budinjačkom polju

Pozdrav iz Budinjaka i posjetite Žumberak.
Promocija Parka prirode kroz razne medije poznate ličnosti

Žumberački lovci u sjedištu Parka prirode

Za žumberačke lovce organizirano je predavanje o temama koje spajaju Park prirode i one koji u njemu ostvaruju sve aktivnosti. Međusobna koordinacija i povezanost doprinosi boljem razumijevanju i napretku. Pitanje životinjskog svijeta u fokusu je interesa. Ove godine lovci su u Žumberku zabilježili pojavu risa.

Godišnji susret lovaca u Parku prirode

Ris viđen u Žumberku nakon dugo godina izbivanja

Nova meteorološka stanica u Željeznom

U Žumberku je iz više razloga potrebno pratiti razvoj klimatskih promjena. U tom smislu ove godine u Željeznom žumberačkom izgrađena je nova meteo stanica koja će pratiti vrijeme. Vrijeme sve više utječe na život stanovništva stoga je važno da se na vrijeme upozorava i na moguće vremenske neprilike kojih je nažalost sve više u vidu ekstremnih oborina, tuča i vjetrova.

Izgradnja nove meteorološke stanice u naselju Željezno žumberačko

Stigle nove klupe

Na važnijim žumberačkim lokalitetima (uz crkve, planinarske domove itd.) u organizaciji Paraka prirode postavljene su novi stolovi i klupe za posjetitelje parka. Više od dvadeset novih kompleta postavljeno je u cilju da se posjetitelji mogu odmoriti. Nove klupe trebalo bi u narednom periodu postaviti na još više lokaliteta ali i ova inicijativa je dobar znak za budućnost.

Nove klupe diljem žumberačkih lokaliteta

VOJSKA KRALJA TOMISLAVA

Iz sjećanja Petra Golubića

U ovoj 2025. godini obilježava se 1100. godišnjica uspostave Hrvatskog kraljevstva (925.-2025.). Tijekom povijesti mnoge činjenice koje se prenose usmenom predajom ako se ne zapišu odlaze u zaborav. Jedna od starih žumberački narodnih predaja govori kako su današnji Žumberčani potomci vojske kralja Tomislava. Ovu narodnu predaju prenosili su tijekom prošlosti u Žumberku najstariji stanovnici.

Petar Golubić od svojih starih je slušao narodnu predaju

Jedan od njih bio je i Petar Golubić zvani Peva iz sela Golubića u župi Grabar. On je svjedočio kako je od svojih starih slušao o davnim predcima koji su bili vojnici u službi kralja Tomislava. Iako stoljeća prolaze sjećanje na slavne pretke ipak ne blijedi. Do danas je u Žumberku ostalo ime Tomo kao sjećanje na nekadašnjeg kralja u čijoj su službi bili predci današnjih Žumberčana.

Milenijski križ u Stojdragi podignut je 1925. godine povodom 1000. godišnjice uspostave Hrvatskog kraljevstva

STARE FOTOGRAFIJE IZ ŽUMBERAČKOG ARHIVA

Grkokatolički biskup, svećenici i đakoni (u crnoj liturgijskoj odjeći) u procesiji prilikom ukopa zemnih ostataka Zrinskog i Frankopana. Zemni ostaci žumberačkih vojnih zapovjednika Zrinskog i Frankopana preneseni su iz bečkog Novog mesta u zagrebačku katedralu gdje su položeni u kriptu. Jedini koji je od hrvatskih crkvenih velikodostojnika sudjelovao u Zrinsko-frankopanskoj uroti 1671. godine bio je grkokatolički biskup Gabrijel Mijakić koji je zbog toga utamničen te je u zatvoru i preminuo. Hrvatska država nikada mu se nije odužila za njegovu žrtvu.

Fotografija za pamćenje. Kao u uskočka vremena. Rektor Ivan Đuro Višošević sa pratnjom i sa stvarima na magarcu putuje iz Pribića prema Pećnom. Fotografija svjedoči o tome kako se još sredinom 20. stoljeća u Žumberku kroz klance i gudure putovalo kao u davna uskočka vremena, prolazilo se ispod srušenih stabala.

Grkokatolički bogoslovi u posjetu župi Radatovići.

Pogled na unutrašnjost križevačke katedrale u kojoj se vide nekadašnje crkvene zastave

Žetelice na biskupijskom polju u Križevcima

Marko Hranilović sjedi prvi s lijeva – vojni časnik

Na Medvedgradu iznad Zagreba. Trojica Žumberčana bogoslova a kasnije svećenici. S lijeva: Nikola Kekić, Ilija Krajačić i Jure Hrnjak

Redovnice i župnik u Sošicama nekada

Djeca ispred grkokatoličke crkve Pokrova presvete Bogorodice u Kričkama 60-tih godina prošlog stoljeća (Dalmacija)

Legenda Žumberka i povjesničar iz radatovićkog kraja đakon Milko Predović na jedom od susreta Žumberčana u dvorcu Mokrice (Slovenija) drži govor o povijesti slavnih Žumberačkih uskoka koji su ratovali za slobodu Hrvatske i Slovenije

Jedinstvena fotografija (sastavljena od tri dijela) panorama sela Drašći vrh (župa Pećno). Na fotografiji se vide u pozadini obrađena pećanska polja i sjenokoše nekad gusto naseljenog Žumberka.

Izvlačenje drva u Žumberku nekada (okolica Budinjaka)

Žumberački poduzetnik Albert Predović 1905. godine

Fotografija župnog dvora u Mrzlom polju na kojoj se vidi kako je izgledao ulaz u župni dvor prije rekonstrukcije (otvorena veranda-lijeva strana zgrade). Otvor je izvornik iz vremena dok je zgrada služila u vojne svrhe.

Blago u selu Jelenići nekada, danas tek kao fotografska uspomena na neka vremena dok je Žumberak bujao životom

Planinari pred kapelom Svete Petke na Budinjaku u vrijeme dok se kapela obnavljala

Pobiranje krompjera u Jelenićima

Kako smo nekada složno pomagali jedni drugima na poslovima. Složni Jelenići u župi Grabar

Popločavanje staze ispred biskupske rezidencije Križevcima. Dvorišna strana.

Sprovod jednog od najuglednijih žumberačkih poduzetnika Đure Predovića vlasnika mesne industrije u Vrbovcu

Fotografija koja prikazuje izgled kvadratnog popločenog platoa ispred crkve Blagovijesti u Pribiću

Žumberačka zabava u Zagrebu nekada

Žumberčani u Grkokatoličkom sjemeništu ispred ploča znamenitim osobama iz roda Popovića i Predovića koje su postavljene na crkvi Rođenja presvete Bogorodice u Dragama kod Metlike

Ilija Jelenić (stoji dolje, prvi red odozdola, drugi s lijeva), gimnazijalac u Zagrebu stradao 1945. u svibnju.

Stara župna kuća u Metlici

Rad u polju na imanju obitelji žumberačke Keserić u Novskoj

Janko Predović iz Radatovića s obitelji

Obitelj Pere Kekića

Mlada Žumberčanka u narodnoj nošnji

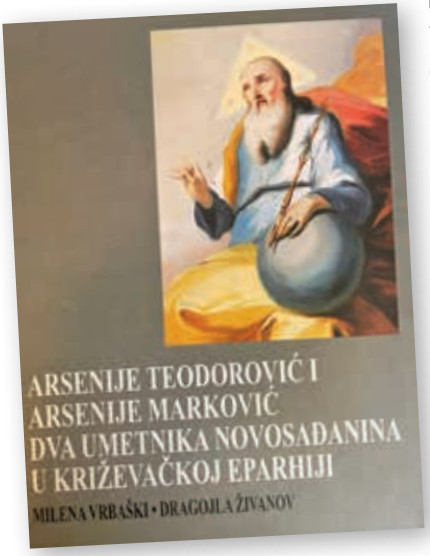
KNJIŽEVNI PODLISTAK

NOVA IZDANJA

Tijekom prve polovice 2024. godine dovršen je veliki posao notnog prijepisa Božanske liturgije. U izdanju Grkokatoličkog sjemeništa objavljene su tri notne knjige za pjevače koji sudjeluju u muškom, mješovitom i mladom sastavu.

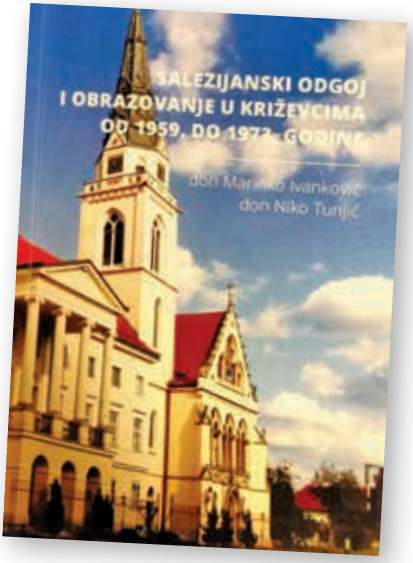
Knjiga o ikonografskoj baštini u Žumberačkom vikarijatu

U Vojvodini je izdana knjiga Milene Vrbaški i Dragojle Živanov u kojoj je obrađen umjetnički opus Arsenija Teodorovića i Arsenija Markovića. U djelu se opisuje djelovanje priznatih ikonopisaca i drvorezbara na području Križevačke eparhije. Posebna pažnja posvećene je ikonostasu u žumberačkom naselju Stojdraga koji je u Žumberak u 20. stoljeću prenesen iz križevačke katedrale. Stojdraški ikonostas (katedralni) jedinstveni je ikonografski i drvorezbarski primjerak iznimne umjetničke vrijednosti. Knjiga je veliki doprinos očuvanju biznatske umjetnosti u Žumberačkom vikarijatu.

Nova knjiga don Nike Tunjića

Ugledni crkveni intelektualac i dugogodišnji ravnatelj Salezijanske klasične gimnazije don Niko Tunjić ove 2024. godine izdao je knjigu o salezijanskom odgoju u vrijeme dok se gimnazija nalazila u Grkokatoličkoj biskupskoj rezidenciji u Križevcima. Knjiga trajno bilježi period u kojem su Salezijanski i grkokatolički bogoslovi zajedno odgajani u Križevcima.

Knjiga Zvonka Vranešića „Memoari“

Žumberački iseljenik iz canadskog Toronta, ugledni inženjer i nekadašnji izbornik šahovske reprezentacije Canade gospodin Zvonko Vranešić izdao je na engleskom jeziku svoje memoare. On u svojoj knjizi opisuje put od Hrvatske do Canade sa neizostavnim opisom Žumberka. Ova knjiga od zaborava čuva povijest jedne obitelji koja je zajednici podarila mnoge uglednike.

Knjiga Dunje Hersak o umjetnosti i afričkim zemljama doprinos je svjetskoj kulturi

Knjiga o životnom djelu don Živka Kustića

Život katoličkog svećenika i iznimnog intelektualca don Živka Kustića trajno je obilježen na stranicama knjige koja je svjetlo dana ugledala tijekom 2024. godine. Ovaj velikan Crkve u Hrvata i svećenik Žumberačkog vikarijata svojim je djelovanjem doprinosio izgradnji boljeg i humanijeg društva. Knjiga koja progovara o njegovom životnom putu trajni je spomen na čovjeka koji je svojim neumornim djelovanjem oblikovao hrvatsku katoličku javnost.

Ognjište

Uzeh jedan kamen
s praga rodne kuće
da utjehom mi bude
u dalekome svijetu.
Kad na njeg' se osvrnem,
il' ga taknem ovlaš,
da osjetim miris dvorišta mi dragog.

Tad' te vidim, dome
rodna grudo moja,
s najljepšega praga
odoh ja odavno.
Ostavih i polja,
livade i svijeće,
misleć' da ću drugdje
'stvarit sanje veće…

Uzeh kamen jedan
s praga rodne kuće
da utjehom mi bude
u dalekome svijetu.
Al' mi srce gorko
plače
pa me vuče
jer ognjište je tamo, tamo sam kod kuće.

Lada Lokmer

Oj, živote

Ne zamjeram ti živote
za ni jednu tvoju fazu,
sve što proživjeh
nagrada to bijaše za me,
nagrada, a ne kazna!
S ljubavlju sretoh Boga,
a s patnjom Njegova Sina,
Duh me Sveti svuda prati
s nebeskih visina…

Željeh mnogo i previše
dobih vaš to što mi treba,
prijateljstvo, ljubav, sunce
i komadić plavog neba…
Rosu sjajnu u svitanje
kad jutro umiva,
nekog koga jako volim
tko od mene pogled skriva!
Ne psujem te moj živote
sve to ima svoje draži,
kad srce je patnje puno
Duh na tada tijelo snaži!

Hvala za sve moj živote
na djeci i na svakomu daru,
svaki dan mi zora sviće,
sve dok srce kucat će mi
ljubavi u njemu bit će!

Nada Bošković

Elizabeta nesveta

Elizabeta, ti ne znaš da si sveta,
svjetovnim strastima još si razapeta.
Klica ljubavi, milosrđa i suosjećanja
u tebe je utkana.

Kad tvoj ego se slomi, sveta ćeš postati
i reći ćeš mi: „Mama, oprosti i hvala.“,
riječi kojima značenje nisi znala.
Svaki dan se molim za tvoje nježno obraćenje.
Aleluja, amen.

Nada Pandur Paar

O, Prirodo

Jutrom te ćutim, mirise tvoje,
prostranstva, svježinu, ljepotu rvog žića.

I podnevnom isto, u dubokom hladu,
zelenom se tvojom haljinom hranim.

I uvečer tako, uz sijeno i smiraj
dišem sve što si toga Ti dana
o, Prirodo naša, prirodo moja,
dala nam svojom ljepotom i žitkom.

Lada Lokmer

Dobro došli

Išarana livada
iznova rasuta
proljetnim cvjetovima
i zelenim rosnim travama
žumberačke tišine
svjetlošću se pruža

i zapjeva ptica
nad šumom
i oglasi se zvono crkveno
sv. Jurja
i čuje se glas svećenika:
„Dobro došli!“

A mi, prepušteni zbilji
ovog podeblja
kroz vjetar koji dolazi
svjedoci smo nove priče.
Priče u nastalom nizu
naših poetskih kolorita
otisnutih na slikarska platna.

U vremenu s mirisima
mjeseca lipnja
upućujemo našu molitvu
koja ljubav ugrađuje
glasno izgovarajući:
„Hvala!“

Vlasta Mažuranić

Stara hiža

Na dvurišču stara hiža stoji
i saki dan se se više boji.
V strahu jer čuje kak se spuminaju
i čudno ju glediju.
Ne bi trejbala tu biti, more zrušiti.
Velijukak je stara i ružna
i zbog tejga je jaku tužna.
A ne znaju da je negdar lejpa bila
i da se nektera kupica vina
v njoj spila,
čude je sejga se v noj zbilo,
veselilo, popevjalo, a bome i dejce odzibalo.
A sad študira kak je za njezine mladosti bilo
i samo čeka kak se bu sirotu zrušilo.

Fanika Šujster

Domovine iste dica

U Sošicah,
Na brigu, med lipami,
Med cvitjem šarenim
Stajahu bile crikvice:
Dvi sestrice,
Dvi virne družice,
Žumberačke lipotice.
Božja ih rič spojila,
jedna drugoj prisegnula,
Čuvat slogu u dva krila,
Dva su krila, ista Vira.
U Sošicah,
na brigu, med lipami...
Boga slave
Na dvi strane sritna lica,
Domovine ista dica.

Dragan Vukelić

U spomen na 1100. godišnjicu Hrvatskog kraljevstva 925. - 2025.

Hrvati kod Arkole

Na hiljadu i osam stotinah
I još k tomu osamnaest godinah
Zaviknula je prebijela vila,
Baš od Beča grada bijeloga;
Dozivala Davidova kneza,
Od starine na glasu viteza,
Generala carskoga maršala
I u boju viteškog junaka:
„Ustan' gore, Davidović kneže,
Eto na te sve sile franceske,
Dvaest i pet hiljadah junakah
Sve po izbor najboljih vojnikah."
Kad to čuo Davidović kneže,
Skočio je na noge viteške,
Pak pripasa ćordu pozlačenu,
Te uzjaši konja od mejdana
Još si uzme sileni' junakah
Četrdeset hiljada vojnikah,
Pak povadi od bedrica ćordu,
Te poleti kano soko sivi.
Al' kad ga je Francez ugledao,
Prestraši se, žalosna mu majka,
Te pobježe natrag bez obzira;
Pak poleti do rijeke Levije,
Alvinciju da prelaz prepriječi,
No tu ga je sreća ostavila,
Povuče se prema selu Ronku;
Gdje se združi s carem Bonapartom,
I s njegovim odjelom vojnikah,
Te iđaše do sela Arkole,
Da tu s vojskom preko mosta pređe
Preko mosta do rijeke Alpona;
Al' kad dođe do sela Arkole,
Tu ga dvije dočekaše čete
Dvije čete hrabrije' vojnikah,
Hervatijana' na glasu junakah.
Kad to vidje Augero viteže,
Od franceske vojske generale,
Oborio vatru na Hrvate;
Bez prestanka jurišao na nje,
Te im ljute zadavao rane;
Al' se brane viteški Hrvati,
Obarajuć vatru na Franceze;
Al' im ipak Bog i sreća dade,
Te zauzbe svu silu francesku.
Al' kad vidje Bonaparte care,
Da mu vojska natrag uzmicuje,
Skočio se na noge lagane,
Te uzjaši konja od mejdana,
I pograbi zastavu vojničku,
Pak proleti kao soko sivi.

Milenijski križ u Stojdragi – Žumberak, podignut 1925. u spomen na Hrvatsko kraljevstvo i kralja Tomislava

A za njime sva vojska njegova.
Kad vidiše Hrvati junaci,
Da s' franceska sila prevrnula
I pred njome care Bonaparte,
Iza svije' sila' udariše
Na francesku silovitu vojsku;
Tu se crna krvca prolijevaše,
I u rijeku Alpon' salijevaše.
Kad Mitrevski slalom ugledao
Da s' francuska povratila vojska,
Na Hrvate snažno udarila,
Poletio sa svojom brigadom,
Te udari složno sa Hrvati
Na francusku silovitu vojsku;
Al' Hrvatom sreća priskočila;
Te francesku zauzbiše vojsku.
Al' da vidiš, pobratime dragi,
Što se zgodi s' carem Bonapartom:
Konjić mu je naglo poletio,
I s ' nasipa u močvaru pao,
Te do sedla u nju ugreznuo,
Kad to vidi vojvoda franceski,
Da će njemu care poginuti,
Svu je vojsku natrag povratio,
Na Hervate snažno udario,
Al' se brane viteži Hervati,
Te se s mjesta pomaknut ne dadu,
Al kad vide Bonapara care,
Da i' na silu predobit ne može
Posluži se lukavštinom svojom,
Te prevarom predobi Hervate,
Ej prevaro nigdje te ne bilo!
I cara je sretno izbavio…
Poslije ovog boja kod Arkole
Progovara care Bonaparte:
Od kad jesam vojevat počeo,
I na bedro sablju pripasao,
Ja ne vidje još žešćega boja,
Niti žešćega niti žalosnijeg
Od ovoga kod sela Arkole,
Da bi bog da ognjem izgorelo!
Jer izgubi' silu od vojnika',
Generale skoro do jednoga,
Ej nesrećo, nigdje te ne bilo!

IN MEMORIAM

GOJISLAV KOVAČIĆ

(1945. – 2024.)

Vlč. Gojislav Kovačić rođen je 21. rujna 1945. godine u mjestu Brleniću, u župi Krašić, od oca Dragutina i majke Kate rođ. Matko. Kršten je 24. rujna 1945. u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Krašiću, gdje je primio i sakrament potvrde 4. srpnja 1960. godine.

Sedam razreda osnovne škole pohađao je u Krašiću, a osmi razred pohađao je u Pribiću. Po završetku osnovne škole primljen je u Dječačko sjemenište u Zagrebu na Šalati i upisao je Interdijecezansku srednju školu za spremanje svećenika (klasičnu gimnaziju) koju je završio maturiravši 1964. godine.

U mladosti je imao prilike prisustvovati misama koje je vodio bl. kardinal Alojzije Stepinac, s kojim je bio i u rodbinskoj vezi. Po maturi u jesen 1964. godine ulazi u Bogoslovno sjemenište u Zagrebu te je kao svećenički kandidat započeo studij filozofije i teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Nakon što je završio prvu godinu studija pozvan je na odsluženje vojnog roka, zbog čega prekida studij. Nakon dvogodišnjeg ispunjenja vojne obveze u Kumanovu i Prištini vratio se u Bogosloviju u jesen 1967. i nastavio ranije započet studij.

U istoj godini primio je red đakonata i red prezbiterata. Za đakona je zaređen 7. svibnja 1970. po rukama zagrebačkog nadbiskupa Franje Kuharića, a za svećenika ga je u zagrebačkoj katedrali zaredio zagrebački pomoćni biskup Josip Lach 22. studenoga 1970. Mladu misu slavio je 29. studenoga 1970. godine u svojoj zavičajnoj Župi Presvetog Trojstva u Krašiću.

Nakon ređenja, kao mladomisnik je najprije godinu dana službovao kao duhovni pomoćnik u Župi sv. Nikole Biskupa u Jastrebarskom. Povremeno je i pastoralno pomagao u Župi sv. Marije Magdalene u Oštrcu. Potom je premješten u Župu sv. Mihaela Arkanđela i sv. Ane u Gornjem Prekrižju gdje je četiri godine, od 3. listopada 1971. do 2. prosinca 1975., službovao najprije kao privremeni župni upravitelj, a potom jedanaest godina, do 14. rujna 1986., kao župni upravitelj.

Zatim je imenovan župnikom u Župi sv. Petra Apostola u Petrovini, gdje je službu župnika vršio 36 godina, od 14. rujna 1986. do 14. rujna 2022., kada je zbog kanonske dobi umirovljen. Radio je na duhovnoj i materijalnoj obnovi župe. Zahvaljujući župljanima te raznim potporama uspio je obnoviti sve crkvene objekte (župna crkva u Petrovini, crkva u Volavju, kapele u Domagoviću, Novakima i Izimju).

Uz župničku službu u Petrovini tijekom više od 16 godina, u tri mandata, od 1. rujna 2002. do 31. siječnja 2019. godine obnašao je i službu bilježnika Jastrebarskog dekanata, a potom mu je u razdoblju od 27. srpnja 2020. do 20. svibnja 2022. bila povjerena i služba vršitelja dužnosti dekana Jastrebarskog dekanata.

Zlatnu misu, odnosno 50. obljetnicu svećeništva, proslavio je 5. kolovoza 2021. godine u Župi sv. Petra Apostola u Petrovini, u svetištu Majke Božje Snježne u Volavju.

Umirovljeničke dane živio je u Svećeničkom domu sv. Josipa u Zagrebu, pomažući kad je trebalo ispovijedati u Bogoslužnom prostoru bl. Alojzija Stepinca na Kaptolu 28 i slaveći svakodnevno misu u kapeli Svećeničkog doma.

s. NIKOLAJA KURNIK

(1939. – 2024.)

S. Mikolaja rođena je 1. srpnja 1939. u Kordićima, u Župi sv. Petra i Pavla u Sošicama na Žumberku. U zajednicu bazilijanki u Križevcima stupila je 1. travnja 1951. Prve zavjete položila je 4. ožujka 1958., a vječne 4. ožujka 1961. godine. Sestra Nikolaja je nekoliko godina služila kao kuharica u Grkokatoličkom sjemeništu u Zagrebu, a sedamdesetih i osamdesetih godina proteklog stoljeća bila je na službi u Rimu. Posljednje dane sestra Nikolaja je živjela u matičnom samostanu u Križevcima.

s. PULHERIJA DRKUŠIĆ

(1936. – 2024.)

Časna sestra Pulherija bila je uvijek samozatajna i brižna pratiteljica svih zbivanja u grkokatoličkoj zajednici. Gotovo neprimjetno je bdjela nad svečenicima, časnim sestrama i župljanima i pratila ih svojim molitvama u njihovim potrebama. Njen blagi nasmiješeni lik bio je prisutan, kako na redovitim liturgijama, tako i na svečanostima i slavljima.

Čuveni su pereci, koje je strpljivo ručno izrađivala i koje su časne donosile i poklanjale u svim prigodama.

Posebno je bila požrtvovna u pružanju svojih stomatoloških usluga svima, koji su ih zatrebali.

Njezina stručnost i izvrsnost u radu ubrzo je postala legendarna pa se i danas njeni pacijenti sjećaju i spominju njenog rada. Imala je čvrstu, preciznu i odlučnu ruku: detaljno je i potpuno očistila zub od karijesa, očistila i potpuno zapunila zubne kanale, instalirala mostove tako da su trajali i po 25 godina bez potrebe za ponovnim popravkom ili zamjenom. To je posebno impresivno jer u to doba nije bilo uređaja i materijala, koji se danas upotrebljavaju. Čišćenje zubnih kamenaca nije bilo ugodno, ali nakon zahvata nije bilo ni traga zaostalim kamencima. Kod vađenja, zub je odlučno izvadila jednim zahvatom prethodno se kratko pomolivši. Sve što je radila bilo je prožeto njenom potpunom predanosti Gospodinu i ljubavlju prema pacijentima.

Iako je doista bilo naporno satima stajati i popravljati zube, pogotovo s obzirom na njene ozbiljne zdravsvene poteškoće, ona nikad nije štedjela sebe i, ako je bilo potrebno,vrijeme nije bilo ograničavajući faktor.Pacijentima u čekaonici to baš nije bilo ugodno, ali su strpljivo čekali znajući da je časnoj Pulheriji puno teže nego njima i da će, kada dođu na red i njima biti pružena potpuna pažnja i predanost kao da su jedini na svijetu.

Strpljivo i predano je nosila sve svoje križeve tijekom života, pogotovo zadnjih šest godina kada je bila nepokretna i prikovana za bolesničku postelju u sobi na prvom katu Smostana sestara Bazilijanki u Jurjevskoj ulici. Ona, koja je cijeli život nesebično sebe darivala drugima, sada je bila potpuno ovisna o tuđoj pomoći. I u tim dugim trenucima patnje i velikih iskušenja Gospodin je uvijek bio s njom kao i njena vjerna suradnica i njegovateljica sestra Febronija (Marta) Rapljenović, koja ju je šest desetljeća vjerno i požrtvovno pratila na njenom životnom putu.

Sestra Pulherija radovala se svakom susretu. Njene blage smeđe oči sjajile su tolikom radošću da smo odmah zaboravili sve svoje probleme i napunili svoje srce mirom.

Pored fizičkih muka (povremenih dekubtusa, bolova u nogama i leđima, glavobolja, prehlada, upala, nesanica, probavnih tegoba, kašlja...) trpila je i velike duševne boli kao i brojne i teške kušnje, ali je sve hrabro podnosila i izdržala.

Bila je strpljiva i nije se žalila niti gubila nadu do posljednjeg dana.

Velika utjeha joj je bila Marija s djeteščem Isusom, čija slika je visjela kraj njenog bolesničkog kreveta. Posebno se radovala satima pjevati Mariji i Isusu crkvene pjesme iz njenog molitvenika, koji je voljela čitati.

Gospodin je pozvao k sebi sestru Pulheriju iznenada, nakon agonije, koja je trajala nekoliko dana. Otišla je okrijepljena svetim sakramentima i vjerujemo da je, po Njegovom milosrđu, sada u Njegovom Kraljevstvu i da nastavlja radosno pjevati Njemu na slavu i na hvalu Majci Božjoj Mariji.

Radosni smo što smo imali priliku upoznati sestru Pulheriju i zahvalni smo za svu njenu dobrotu i ljubav. Ona nam je uzor i primjer kršćanskog života.

ZAHVALNE NJEZINE SESTRE BAZILIJANKE

POČIVALA U MIRU BOŽJEM. VJEČNI JOJ SPOMEN!

IVAN VUČAJNIK

(1950. – 2024.)

15. ožujka 2024. godine u bolnici u Koprivnici, sklopio je nakon teške bolesti svoje drage, divne i umorne oči, naš predragi suprug, otac, djed i brat Ivan Vučajnk.

Sprovodne obrede, uz mnogo svećenika, vodio je sadašnji župnik vlč. Stjepan Soviček. Bili su tu i naši dragi grkokatolički svećenici, župnik naše katedrale sv. Trojice otac Mihajlo Simunović i otac Vladimir Simunović koji je Ivanu u bolnici podjelio sakramenete umirućih, kao i naš grkokatolički vladika Milan Stipić.

Dirljivi govor ispred Ivanovih prijatelja iz gimnazijskih dana, uputio je otac Milan Vranešić grkokatolički župnik župe praoca naše vjere iz Samobora. Misu zadušnicu u župi sv. Ane u Križevcima uz emotivnu propovjed vodio je naš prijatelj, nekadašnji župnik u sv. Ani, a sada radi na dvije župe Ciglena i Ždralovi u Bjelovaru vlč. Krešimir Žinić. Isto tako, dosta emotivna bila je priča časne sestre Lajde iz reda Kćeri Božje ljubavi koja nam je draga prijateljica.Kada je čula da je Ivan u bolnici i da je loše, kaže da ne zna kako je vozila iz Zaprešića do Koprivnice. Ivan ju je dočekao u potpunosti pri svjesti kakav je i ostao do zadnjeg dana. Kaže da bi mogla knjigu napisati o njihovom razgovoru toga dana nakon kojeg se osijećala kako i sama kaže duhovno prosvijetljena.

I onda je došao zadnji dan, kada je poželio da mu dođemo, da se oprostimo na ovome svijetu (Najteži dan za nas troje). Zadnjim atomima snage nam je rekao:"Nemojte plakati jer ja idem gore k svojem Gospodinu, radujte se, pjevajte, budite sretni, Aleluja!"

Vjerujemo da je „gore" sa svojim Gospodinom, a mi živimo od uspomena i vjerujemo da čemo se „gore" jednog dana ponovo sresti, makar ovdje kao da nismo potpuno svjesni, da nam više neće doći na vrata, kao što je to bilo svaki dan u ove 54 godine. Živimo za taj susret.

GORAN ANTE BLAŽEKOVIĆ

(1942. – 2024.)

Jedna od prvih stvari kojih se sjećam od kada sam 2012. došla u Kor bio je čisti tenorski glas Gorana Ante Blažekovića. Događalo se da bih se kod svake zajednički otpjevane četveroglasne svete liturgije bar jednom okrenula prema njemu i pogledom izrazila oduševljenje zbog skladne dionice ili savršeno otpjevanog sola, od kojeg prolaze trnci.

Goran je imao dugogodišnje pjevačko iskustvo koje je stekao u brojnim zagrebačkim rimokatoličkim crkvenim zborovima, kao na primjer u glagoljaškom zboru „Bašćina". Ne samo da je dugi niz godina pjevao u Ćirilo-Metodovom koru, prvo u muškom, a kasnije u mješovitom sastavu, ne samo da je vjerno i točno dolazio na sve probe, mada je imao i brojne obiteljske obveze, nego je bio spreman i preuzeti razne dužnosti, uvijek skroman, tih, a opet pun energije i entuzijazma. God. 1992. bio je jedan od suosnivača obnovljenog Ćirilo-Metodova kora i ubrzo se uključio u dirigiranje. Od 1999. – 2007. bio je dirigent muškog sastava; od obnove 1992. do 1995. dopredsjednik Kora, do 1998. i blagajnik. God. 1998. Goranu Anti dodijelena je počasna titula „zaslužni član Ćirilometodova kora".

Još se sjećam onog trenutka, koji nije bio toliko davno, kada je nakon probe rekao da se sve teže koncentrira i da je vrijeme da se povuče.

Sve nas je rastužila vijest o Goranovoj smrti. Pokopan je 31. srpnja 2024. na Mirogoju, a na sprovodnom obredu panihidu je služio Vladika križevački u miru mons. Nikola Kekić, a homiliju je izrekao o. Danijel Hranilović, eparhijski ekonom i dugogodišnji župnik Župe Sv. Ćirila i Metoda na Gornjem gradu.

Dne 24. 11. je Kor Goranu u čast pjevao mješovitu liturgiju s panahidom, uz prisustvo obitelji. Vječnaja pamjat, vječnaja pamjat, vječnaja pamjat!

Edith Zeltner-Nikšić

DAMJAN LAPAJNE

Teško je pronaći prave riječi utjehe u trenucima poput ovoga, kada se moramo oprostiti od našeg dragog kolege i prijatelja, profesora Damjana Lapajnea. Tugu osjećamo svi koji ga danas ispraćamo, posebno njegova obitelj, njegovi najbliži. Tuzi moramo dopustiti da postoji, jer rastanci su uvijek bolni, ali istovremeno moramo osjećati i zahvalnost za vrijeme koje smo proveli zajedno, družeći se s njim i privatno i profesionalno. Danas smo ovdje da se prisjetimo tih vrijednih trenutaka, da u mislimo prelistamo uspomene i odamo počast osobi koju smo voljeli i cijenili. Svatko od nas ima svoja sjećanja na zajedničke trenutke provedene s profesorom Lapajneom, s Damjanom, ali svi proživljeni momenti uvijek će nas podsjećati na ono najbolje u njemu.

Svoju bogatu profesionalnu karijeru Damjan Lapajne započinje u redakciji opće enciklopedije Jugoslavenskog leksikografskog zavoda gdje pokriva područja arheologije i povijesti. Potom djeluje kao direktor Muzeja Moslavine u Kutini, zatim radi u USIZ-u kulture grada Zagreba te je u konačnici izabran za direktora tadašnjeg Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, u kojem je djelovao sve do umirovljenja 2009. godine. Spajajući muzejsku djelatnost za zaštitom spomenika kulture ostvario je niz važnih projekata za obje djelatnosti. U svome muzejskom djelovanju radio je na mreži muzeja te izradio programske osnove za Muzej Prigorja, Povijesni muzej Hrvatske i Samoborski muzej te je autor recenzije idejnog projekta uređenja Hrvatskog prirodoslovnog muzeja. Kao konzervator, ostvario je niz značajnih projekata u suradnji s tadašnjim Restauratorskim zavodom Hrvatske i Zavodom za restauriranje umjetnina, kroz utvrđivanje i realizaciju programa zaštite spomenika kulture na području grada Zagreba.

Kao direktot Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu od 1988. - 1997. godine prof. Lapajne vodio je zaštitu i očuvanje kulturne baštine na širokom području središnje Hrvatske u nadležnosti jednog od najvećih od četiri tadašnja Regionalna zavoda. Pod njegovim vodstvom, Regionalni zavod u Zagrebu razvio se stručno i kadrovski u

jedan od najjačih konzervatorskih zavoda u Hrvatskoj dosegnuvši broj od preko tridesetak djelatnika. Prof. Lapajne uspješno je organizirao rad zagrebačkog Regionalnog zavoda, kao sastavnice sustava zaštite kulturne baštine Hrvatske u izvanrednim okolnostima, provodeći upute i smjer zaštite kulturnih dobara od samog početka agresije na Hrvatsku 1991. godine sve do kraja Domovinskog rata. Njegov mandat podudara se također s društvenom i političkom tranzicijom Hrvatske koja je značajno utjecala i na upravljanje kulturnom baštinom.

Iako je djelovao kao muzealac i konzervator, zbog strasti prema arheologiji i radu na terenu, od 1982. kontinuirano sudjeluje i vodi arheološka istraživanja na Žumberku koja su zbog svog značaja prerasla u hrvatsko-slovenski međurepublički projekt zaštite prirode i kulturne baštine Žumberka i Gorjanaca. Kao vrsni poznavatelj Žumberka, zaslužan je za otkrivanje, tumačenje i prezentaciju arheoloških lokaliteta ali i drugih slojeva kulturne baštine ovog jedinstvenog područja koje danas ima status zaštićenog kulturnog krajolika.

Vičan pisanju autor je velikog broja stručnih i znanstvenih tekstova s područja arheologije, kao i zapisa muzejske i konzervatorske tematike. Profesionalno djelovanje Damjana Lapajnea ostavilo je dubok trag u muzejskoj, konzervatorskoj i arheološkoj djelatnosti.

Široko Damjanovo obrazovanje, opću kulturu i iznimnu duhovitost mogao je prepoznati svatko tko ga je poznavao. Ali mi, koji smo s njime dijelili svakodnevicu, bilo u uredu ili na terenu, imali smo prilike upoznati ga još bolje, kao šefa, kolegu i prijatelja. Širina njegova pogleda na struku, život i ljude u ulozi rukovoditelja, pružala je svakome od nas slobodu razvitka vlastitog stručnog profila i napredovanja u struci i upravo na tome je počivao njegov autoritet ali i naše poštovanje prema njemu.

Damjan je bio čovjek široke urbane kulture koju je znao prilagoditi prilikama na zabačenim arheološkim terenima, a društvenost kao neodvojivi dio njegove osobnosti došla bi do izražaja u svakoj prilici. Njegov briljantan humor, duhovite i profinjene replike u nadahnjujućim i poučnim razgovorima te brojne anegdote, obogatili su naše živote.

Svega toga se prisjećamo i prepričavamo već godinama što je siguran dokaz da ćeš nam dragi Damjane ostati u sjećanju dok god živimo.

Tomislav Petrinec, ravnatelj Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija

„Nije smrt ono što nas razdvaja, niti' je život ono što spaja.
Postoje veze jače, za koje udaljenost, mjesto i vrijeme ništa ne znače."

JANKO BRATELJ

(25.3.1950 – 27.2.2024)

Tog utorka ujutro, 27.2. 2024, ptice su cvrkutale posebno glasno. Iako još zima, požurile su najaviti proljeće u nadi da će te razveseliti svojim pjevom, baš kao što su te nebrojeno puta do sada. Malo kasnije, tvoje umorno srce je stalo, tvoj izmučen dah se konačno smirio. Mnogo prerano si nas napustio, knjiga tvog života ostala je otvorena na tek 74. godini, tvoji planovi prvi puta su postali neostvarivi.

Rodio si se 25.3. 1950 voljenim roditeljima Jeli i Janku kao prvo od šestero djece. Bezbrižno si trčkarao sa svojom braćom, sestrama i prijateljima rosnim pašnjacima rodnih Bratelja, žureći se često s jutarnje paše po „zerku" kruha koju ti je mama dala, kako bi stigao na vrijeme u školu u Novom selu. Ti dani su za tebe su bili teški, ali istovremeno i neprocijenjivo lijepi. Žumberak je uvijek bio veliki dio tebe.

Uz puno odricanja i upornosti, zajedno sa svojom voljenom ženom Brankom, sagradio si krasan dom s dvoje djece, skrasivši se naposljetku na Gradni u Samoboru. Školovan kao alatničar, s marljivošću si uspio od običnog šegrta vrlo brzo postati vrstan majstor i cijenjen kolega. Dugi niz godina potajno si sanjao o tome da otvoriš vlastiti obrt. Naposljetku si to i uspio. Ljubav prema konstruiranju i alatima prenio si i na sina Danijela. Neizmjerno si bio sretan ponosan kad bi dolazio iz posjeta firmi, ponosan što tvoj sin s puno žara nastavlja tvoj, a sada i svoj san. Zadnji puta je to bilo tek mjesec dana prije svog odlaska.

Bio si skroman, nisi trošio mnogo na sebe, ali ostvario si i imao sve što si želio i što ti je na kraju krajeva i bilo važno. Možeš mirno otići si rekao. Posebna radost su ti bili tvoji unuci. Oni će te uvijek s ponosom pamtiti po tvojoj dobroti, smislu za humor, neprestanim inovacijama i idejama, po tome što si lijepo crtao.

Prije mnogo godina posadio si hrast, drvored smreki i kesten na svojim Ornicama u Brateljima na Žumberku. Poznavajući te, najvjerojatnije si već tada planirao da ćeš jednog dana u hladu njihovih krošnji provoditi svoje umirovljeničke dane, sam ili u društvu svojim najmilijih.

Nebrojeno puta smo zajedno šetali po našem voljenom kraju – ti s slamnatim šeširom na glavi, mi oslanjajući se na »batinku« koju si nam napravio od lijeske. Budi siguran da naše staze neće zarasti. Samo ćemo od sada hodati polaganije, tiše, ne bi li u šumu breza, u lelujanju trave pred košnju, u pjevu ptica u šipkovoj međi, začuli tvoj pozdrav. Iz buketa poljskog cvijeća s tvojih njiva uvijek će nas gledati tvoje nasmiješeno lice. U smiraj ljetnog predvečera, toplo sunce na sagnutim leđima zapravo će biti tvoj nježni zagrljaj, poziv da se odmorimo malo od rada u vrtu.

Dolaziti će još mnoga proljeća na tvoje Ornice i čekati da dođeš i ti. Tražiti će te po njivama, kod rodne kuće, Gravištu, kod sestre Nade, u tvom šljiviku (gledaš li nestrpljivo jesu li procvale šljive i hoće li konačno roditi kako treba). I mi ćemo te pogledom tražiti, ali tebe neće biti. Tvoje šljive sad će brati tvoji unuci i praunuci.

Godine će uporno pokušavati izbrisati uspomene na tebe, ali tvrdokorne iskre tiho čame u srcu, ispod pepela. U nadi za utjehom, sjest ćemo na tvoju malu klupicu ispred kuće, usmjeriti pogled prema breziku te nestrpljivo čekati da puhne vjetrić iz tvog šljivika i ponovno ih rasplamsa. I tada ćeš opet biti s nama. Biti će to naš mali ritual, signal za vezu s tobom. Izgledati će sve kao i prije, samo ptice u proljeće više nikada neće pjevati tako glasno kao prije.

I tako sve dok nas bude, s ljubavlju i ponosom ćemo čuvati uspomene na tebe. I ako će vjetar katkad ugasnuti svijeće na tvom grobu, u našim srcima uspomenu na tebe neće nikada.

U tišini vječnog doma neka su uvijek s tobom naše misli, naša ljubav i molitve.

Tvoji Branka, Danijel i Irena

ALEN BRATELJ

(1981. – 2024.)

Alen Bratelj rođen je 1981. godine od oca Tome i majke Marije. Svoj život proveo je s roditeljima i bratom Denisom u Švicarskoj. Tijekom cijeloga života bavio se sportom a po struci je bio fizioterapeut. Ponajviše je volio nogomet kojeg je aktivno igrao do svoje 23 godine. Na žalost 2016. godine morao je na tešku operaciju. Alen je volio svoj zavičaj Žumberak i domovinu Hrvatsku. Prerano nas je napustio 2024. godine. Svima ostaje u najljepšem sjećanju a u vječnosti neka mu dobri Bog podari mir i spokoj duši.

Vječni mu spomen!

Njegovi otac Tomo, majka Marija i brat Denis

MARA GVOZDANOVIĆ
rođ. GRUBAČ

(1923. - 2024.)

Vječni joj spomen.

VESNA GRUJIĆ

(1962. - 2024.)

Vječni joj spomen.

BISERKA KOVAČEVIĆ

(1962. - 2021.)

Vječni joj spomen.

ZORA HERŠAK rođ. VRANEŠIĆ

(1928. - 2024.)

Vječni joj spomen.

NIKOLA POPOVIĆ

(1943. - 2024.)

Vječni mu spomen.

VLADO KESERIĆ

(1944. - 2024.)

Vječni mu spomen.

JOSIPA KESERIĆ

(1947. - 2024.)

Vječni joj spomen.

STANKO REŠKOVAC

(1955. - 2024.)

Hrvatki branitelj

Ožalošćeni: supruga Ljubica, braća Josip i Boris, sestra Anđelka, šogorica, šogor sa djecom te ostala tugujuća rodbina i prijatelji.

Vječni mu spomen.

UDRUGA ŽUMBERČANA BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA

ROBERT ŠTRBAC

(1.6.1977. - 9.8.2024.)

Vječni mu spomen.

PROŠTENJA U NAŠIM CRKVAMA I KAPELAMA

PROŠTENJA U NAŠIM CRKVAMA I KAPELAMA

Grkokatoličke crkve i kapele

DRAGE	Rođenje presvete Bogorodice: 8. rujna
GRABAR	Rođenje sv. Ivana Krstitelja: 29. lipnja Grabarak: 29. svibnja
JASTREBARSKO	Susret Gospoda Isusa Krista u hramu (Svijećnica): 2. veljače Preobraženje Gospodnje: 6. kolovoza
KARLOVAC	Uzvišenje Svetog Križa: 14. rujna
KAŠT	Sveti Antun Pustinjak: 19. siječnja
Balići	Pokrov: 1. listopada
Badovinci	Sveti Nikola: 22. svibnja i 6. prosinca
Brašljevica	Sveti Juraj: 23. travnja, Uzašaće Gospodnje 29. svibnja
Dančulovići	Sveti Duh: 8. lipnja i 15. kolovoza
KRIŽEVCI	Presveta Trojica: 9. lipnja
Samostan	Uzvišenje Svetoga Križa: 14. rujna Zaštita presvete Bogorodice: 1. listopada
METLIKA	Sveti Ćiril i Metod: 13. srpnja
MRZLO POLJE	Sveti Petar i Pavao: 29. lipnja
Budinjak	Petrovska nedjelja: 13. srpnja Sveta Petka: 28. listopada
Osunja	Sveti Nikola: 25. svibnja
Tomaševci	Presveta Trojica: 9. lipnja
Tisovac	Sveti Vid: 22. lipnja
PEĆNO	Uznesenje presvete Bogorodice na nebo: 15. kolovoza
Drašći Vrh	Sveti Ilija: 20. srpnja
PRIBIĆ	Blagovijest: 25. ožujka
RADATOVIĆI	Sveto Uskrsnuće Gospodnje: Tomina nedelja 27. travnja
Dragoševci	Uznesenje presvete Bogorodice na nebo: 28. kolovoza
Liješće	Rođenje sv. Ivana Krstitelja: 20. siječnja
Sveta Gera	Sveti Ilija: 26. siječnja, 1. svibnja i 20. srpnja
Šiljki	Sveti Mihael Arkanđeo: 21. studenoga
SAMOBOR	Muke presvete Bogorodice (Žumberačka Bogorodica): 28. lipnja Abrahamovo: 12. listopada
SOŠICE	Sveti Petar i Pavao: 29. lipnja
Jezernice	Sveti Ilija: 3. kolovoza

Samostan	Krist Čovjekoljubac (Srce Isusovo): 27. lipnja
Sopote	Uznesenje presvete Bogorodice na nebo: 17. kolovoza
Stari Grad	Sveti Ćiril i Metod: 11. svibnja
Stari Grad (Gradina)	Uzvišenje Svetoga Križa Gospodnjega: 14. rujna
Visoče	Zbor sv. Ivana Krstitelja: 20. siječnja
	Rođenje sv. Ivana Krstitelja: 29. lipnja
STOJDRAGA	Sveti Juraj: 27. travnja
Grandovica	Posljednji sud: 29. svibnja
Kravljak	Presveta Trojica: 15. lipnja
ZAGREB	Sveti Ćiril i Metod: 11. svibnja
Samostan	Bezgrješno začeće: 8. prosinca
ZAGREB (Stenjevec)	Krist Kralj: 26. listopada

Rimokatoličke crkve i kapele

GORNJE PREKRIŽJE	Sveta Ana: 26. srpnja
	Sveti Mihael Arkanđeo: 29. rujna
Lović	Sveti Antun: 17. siječnja
KALJE	Sveti Mihael Arkanđeo: 29. rujna
Budinjak	Sveta Petka i sv. Rok: 1. svibnja i 18. kolovoza
Hartje	Sveti Nikola Tavelić: 17. studenoga
Kalje	Majka Božja: 8. rujna
Novo Selo	Sveti Leopold Bogdan Mandić: 12. svibnja
KRAŠIĆ	Presveto Trojstvo: 16. lipnja
	Blažena Djevica Marija od Krunice: 2. listopada
	Sveta Barbara: 4. prosinca
	Sveta tri Kralja: 6. siječnja
	Sveti Ivan Krstitelj: 24. lipnja
Brlenić	Srce Isusovo: 7. lipnja
Gornja Kupčina	Sveta Margareta: 17. lipnja
OŠTRC	Sveta Marija Magdalena: 22. srpnja
	Sveti Vid: 16. lipnja
	Sveti Rok: 18. kolovoza
Cernik	Sveta Jelena Križarica: 11. kolovoza
Kostanjevac	Sveti Antun: 17. siječnja
	Bl. Dj. Marija od sedam Žalosti: 15. rujna
Sošice	Uznesenje Marijino na nebo: 15. kolovoza
PRIBIĆ	Sveti Siksto: 7. kolovoza
Dol	Majka Božja: 15. kolovoza i 8. rujna
VIVODINA	Sveti Lovro: 10. kolovoza
ŽUMBERAK	Sveti Nikola: 6. prosinca
Kupčina	Sveti Rok: 16. kolovoza

ZADUŠNE SUBOTE U ŽUPAMA ŽUMBERAČKOGA VIKARIJATA

Prva zadušna subota: 22. veljače u Mrzlom Polju i Jastrebarskom

Druga zadušna subota: 15. ožujka u Zagrebu i Radatovićima

Treća zadušna subota: 22. ožujka u Stojdragi

Četvrta zadušna subota: 29. ožujka u Kaštu i Samoboru

Peta zadušna subota: 7. lipnja u Križevcima i Sošicama

ŽUMBERAČKE KRSNE SLAVE

OBITELJSKO PREZIME	OBITELJSKI SVETAC/ KRSNA SLAVA
BACAN	Sv. Nikola
BADOVINAC	Sv. Nikola
BALIĆ	Sv. Nikola
BASTAŠIĆ	Verige sv. Petra
BJELOPAVLOVIĆ	Verige sv. Petra
BLAGOVIĆ	Sv. Nikola
BOGDANOVIĆ	Sv. Nikola
BOIĆ	Sv. Nikola
BRAČIKA	Sv. Arhanđel Mihael
BRATELJ	Sv. Juraj
BRATIĆIĆ	Sv. Nikola
BRDAR	Sv. Nikola
BRNČIĆ	Sv. Nikola
BRZOVIĆ	Sv. Juraj
BUBANOVIĆ	Sv. Nikola
BULIĆ	Sv. Nikola
BUKVIĆ	Sv. Nikola
BURIĆ	Verige sv. Petra
CAR	Sv. Juraj
CRLJENICA	Sv. Ivan
CVJETIŠIĆ	Sv. Nikola
ČAČILO	Sv. Nikola
ĆEIĆ	Sv. Nikola
ČUČIĆ	Sv. Nikola
DAMJANOVIĆ	Verige sv. Petra

OBITELJSKO PREZIME	OBITELJSKI SVETAC/ KRSNA SLAVA
DANČULOVIĆ	Sv. Nikola
DEANOVIĆ	Sv. Ivan
DEJANOVIĆ	Sv. Nikola
DELIMARIĆ	Sv. Nikola
DELIVUK	Sv. Ivan
DEROV	Sv. Nikola
DOBRIČIĆ	Sv. Nikola
DRAGELJ	Sv. Juraj
DRAGIŠIĆ	Sv. Nikola
DRAGOVIĆ	Sv. Nikola
DRAKULIĆ	Sv. Nikola
DRKUŠIĆ	Sv. Nikola
DUČIĆ	Sv. Nikola
DUNISKVARIĆ	Sv. Juraj
DURALIJA	Sv. Nikola
ĐURAŠIN	Sv. Nikola
ĐURAŠEVIĆ	Sv. Nikola
GAJSKI	Sv. Nikola
GARAPIĆ	Sv. Nikola
GOJKO	Sv. Nikola
GOLEŠ	Sv. Nikola
GOLUBIĆ	Sv. Ivan
GRUBAČ	Sv. Nikola
GRUBAČEVIĆ	Sv. Nikola
GRUBEŠIĆ	Sv. Nikola

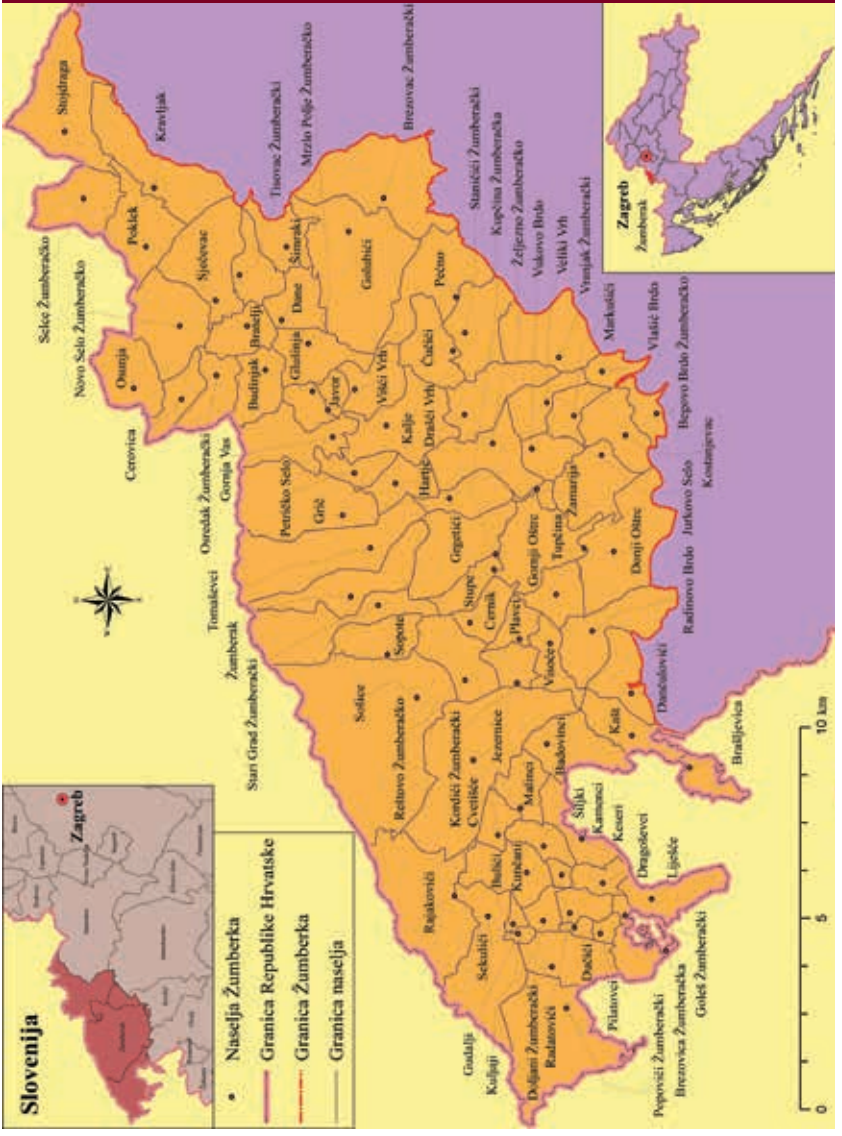
OBITELJSKO PREZIME	OBITELJSKI SVETAC/ KRSNA SLAVA
GVOZDANOVIĆ	Sv. Nikola
GUDALJ	Sv. Nikola
GUROVIĆ	Sv.Nikola
HARALOVIĆ	Sv. Ivan
HERAK	Sv. Nikola
HERAKOVIĆ	Sv. Nikola
HODANOVAC	Sv. Ivan
HRANILOVIĆ	Sv. Stjepan
HRNJAK	Sv. Nikola
JELENIĆ	Sv. Toma
JURIĆ	Sv. Juraj
KARLOVIĆ	Sv. Nikola
KEGLJEVIĆ	Sv. Juraj
KEKIĆ	Sv. Nikola
KESERIĆ	Sv. Juraj
KLISURIĆ	Sv. Juraj
KORDIĆ	Sv. Vasilije
KOVAČEVIĆ	Sv. Nikola
KRAIĆ	Sv. Stjepan
KRAJAČIĆ	Sv. Nikola
KULJAJ	Sv. Nikola
LASIĆ	Sv. Juraj
LATINČIĆ	Sv. Nikola
LATKOVIĆ	Sv. Stjepan
LJUBANOVIĆ	Sv. Aranđel Mihael
MAGOVAC	Sv. Nikola
MAKAR	Sv. Nikola

OBITELJSKO PREZIME	OBITELJSKI SVETAC/ KRSNA SLAVA
MALIĆ	Sv. Nikola
MARINKOVIĆ	Sv. Aranđel Mihael
MILAKOVIĆ	Sv. Nikola
MILČINOVIĆ	Sv. Juraj
MILKOVIĆ	Sv. Stjepan
MILJENOVIĆ	Sv. Nikola
MIRKOVIĆ	Sv. Nikola
MIROSAVAC	Sv. Ivan
NOSETIĆ	Sv. Nikola
OBRADOVIĆ	Sv. Nikola
OGNJANOVAC	Sv. Ivan
OSTRMAN	Sv. Nikola
PAVIĆ	Sv. Juraj
PAVKOVIĆ	Sv. Nikola
PAUNOVIĆ	Sv. Nikola
PERENČEVIĆ	Verige sv. Petra
PERIS	Sv. Ivan
PETKOVIĆ	Sv. Nikola
PLAVAC	Sv. Ivan
POLJAK	Verige sv. Petra
POPOVIĆ	Verige sv. Petra
POSINAK	Sv. Nikola
POTURIČIĆ	Sv. Nikola
POŽAR	Sv. Nikola
PREDOVIĆ	Sv. Nikola
PRUŠĆEVIĆ	Sv. Dimitrije
RADATOVIĆ	Sv. Nikola

OBITELJSKO PREZIME	OBITELJSKI SVETAC/ KRSNA SLAVA
RADIĆ	Sv. Nikola
RADMANOVIĆ	Sv. Stjepan
RADOŠ	Sv. Juraj
RAĐENOVIĆ	Sv. Nikola
RAIĆ	Sv. Nikola
RAJAKOVIĆ	Sv. Nikola
RAJNOVIĆ	Sv. Ivan
RAPLJENOVIĆ	Sv. Juraj
RAŠIĆ	Sv. Lazar
RATKOVIĆ	Sv. Nikola
REBA	Verige sv. Petra
RELIĆ	Sv. Juraj
REŠKOVAC	Sv. Vasilije
ROMANOVIĆ	Sv. Vasilije
RUDMAN	Sv. Juraj
RUŠNOV	Sv. Ivan
SELAKOVIĆ	Verige sv. Petra
SEKULIĆ	Sv. Nikola
SEVEROVIĆ	Sv. Juraj
SILIĆ	Sv. Nikola
SIROČIĆ	Sv. Nikola
SMIČIKLAS	Sv. Aranđel Mihael
SMILJANIĆ	Sv. Juraj
STAKIĆ	Sv. Nikola
STANIĆ	Sv. Juraj
STANIČIĆ	Sv. Aranđel Mihael
STIĆ	Sv. Aranđel Mihael

OBITELJSKO PREZIME	OBITELJSKI SVETAC/ KRSNA SLAVA
STIPANOVIĆ	Sv. Ivan
STRAHINIĆ	Sv. Nikola
SUMINA	Sv. Nikola
ŠAJATOVIĆ	Sv. Nikola
ŠANDOR	Sv. Aranđel Mihael
ŠIMRAK	Sv. Nikola
ŠOBATOVIĆ	Sv. Nikola
ŠTRBAC	Sv. Juraj
TUPAC	Sv. Juraj
VIDOVIĆ	Sv. Nikola
VIŠOŠEVIĆ	Sv. Nikola
VLADIĆ	Sv. Nikola
VRANEŠIĆ	Sv. Juraj
VRAPČEVIĆ	Sv. Aranđel Mihael
VRBIĆ	Sv. Nikola
VUČINIĆ	Sv. Vasilije
VUJČIĆ	Verige sav. Petra
VUKČEVIĆ	Sv. Nikola
VUKIĆ	Sv. Nikola
VUKOBRAT	Sv. Ivan
VUKOVIĆ	Sv. Nikola
VUKŠIĆ	Sv. Nikola
VUKASOVIĆ	Sv. Juraj
ZUBOVIĆ	Sv. Nikola
ŽIVKOVIĆ	Sv. Juraj
ŽERAVICA	Sv. Nikola
ŽUĆAK	Sv. Nikola

KATASTARSKA KARTA ŽUMBERKA

ADRESAR

ADRESAR

ŽUMBERAČKI NARODNI SABOR
Stojdraga 16, 10432 Bregana
Tel. i Fax.: (01) 33 87 600

Centralne ustanove

Ordinarijat Križevačke eparhije
Franje Račkog 32, 48260 Križevci
Tel.: (048) 211 029, Mob.: 095 – 515 60 19
e-mail: ordinarijat@krizevacka-eparhija.hr

Katedrala i biskupska rezidencija
48260 Križevci, F. Račkoga 12
Tel.: (048) 712 153

Grkokatoličko sjemenište
10000 Zagreb, Ćirilometodska 1
Tel.: (01) 48 51 773,
Fax.: (01) 48 73 950

Grkokatolički župni uredi

Župni ured Glavosijeka sv. Ivana Krstitelja, B e r a k
Orolička 13, 32238 Čakovci
Stan župnika: Mikluševci, Rusinska 1
32238 Čakovci, Tel.: (032) 514 104

Župni ured Rođenja presvete Bogorodice, D r a g e
Drage 10, SLO - 8331 Suhor
Tel.: 00386 - 07 - 30 59 580
Tel.: 00386 - 07 - 30 59 580, 095 - 55 10 924

Župni ured sv. Ivana Krstitelja, G r a b a r
Mob.: 098 – 97 96 427

Župni ured, K a r l o v a c
47000 Karlovac, Dubovac 7
Tel.: (047) 415 946, Mob.: 099 – 697 59 70
e-mail: pajic.zeljko@inet.hr

Župni ured Preobraženja Gospodnjeg, J a s t r e b a r s k o
Radnička cesta 21, 10450 Jastrebarsko
Tel.: (01) 628 34 74; Mob.: 098 - 17 83 876
e-mail: marjanjeftimov@gmail.com
preobrazenje.jaska@gmail.com

Župni ured sv. Antuna Pustinjaka, K a š t
47284 Kašt, Kašt 16
Tel.: (047) 755 031, Mob.: 098 – 17 64 131
e-mail: vkizonja@gmail.com

Župni ured Presvete Trojice, K r i ž e v c i
48260 Križevci, F. Račkoga 19
Tel.: (048) 681 121, Mob.: 098 - 93 98 505
e-mail: mihajlosi@gmail.com

Župa sv. Arkanđela Mihaela, L j u b l j a n a
Tel.: 095 - 55 10 924

Župni ured sv. Ćirila i Metoda, M e t l i k a
SLO - 8330 Metlika, Cesta XV. brigade 25
Tel.: 00386 - 07 - 30 59 580, 095 - 55 10 924

Župni ured sv. Petra i Pavla, M r z l o P o l j e
10456 Kalje, Mrzlo Polje
Tel.: (01) 62 77 027, Mob.: 098 - 95 33 413
e-mail: nkrajacic1979@gmail.com

Župni ured Uznesenja presvete Bogorodice, P e ć n o
10454 Krašić, Stan župnika: Pribić
Tel.: (01) 62 70 524, Mob.: 098 - 95 33 413
e-mail: nkrajacic1979@gmail.com

Župni ured Blagovijesti, P r i b i ć
Pribić 2, 10454 Krašić
Tel.: (01) 62 70 524, Mob.: 098 - 95 33 413

Župni ured Uskrsnuća Gospodnjega, R a d a t o v i ć i
47285 Radatovići, Radatovići 9
Tel.: (047) 754 026

Grkokatolički pastoralni centar, S a m o b o r
10430 Samobor, Uskočka 7
Tel.: (01) 33 27 453
e-mail: zumberacki-uskok@zg.t-com.hr

Župni ured sv. Petra i Pavla, S o š i c e
10457 Sošice, Sošice 12
Tel.: (01) 62 97 516, Mob.: 098 – 17 83 876

Župni ured sv. Jurja, S t o j d r a g a
10432 Bregana, Stojdraga 16
Tel. i Fax.: (01) 33 87 600
Mob.: 098 - 97 96 427
e-mail: zumberacki-uskok@zg.t-com.hr

Župni ured sv. Ćirila i Metoda, Z a g r e b
10000 Zagreb, Ćirilometodska 1
Tel.: (01) 48 51 773, Fax.: (01) 48 73 950
Mob.: 098 – 95 33 413

Župni ured Krista Kralja, Z a g r e b - S t e nj e v e c
10090 Zagreb-Susedgrad, Okrugljačka 9
Tel.: (01) 34 52 989, Mob.: 091 - 55 29 866
e-mail: grinisin.@net.hr

Rimokatolički župni uredi

Župni ured sv. Mihaela i sv. Ane, G o r nj e P r e k r i ž j e
10454 Krašić, Gornje Prekrižje 2
Tel.: (01) 62 70 259
Stan župnika: Vrhovac, Vrhovac 26
Tel.: (047) 731 873

Župni ured sv. Mihaela Arkanđela, K a lj e
10456 Kalje, Kalje
Tel.: (01) 62 77 012
Stan župnika: 10000 Zagreb, Kaptol 7
Tel.: (01) 48 90 639, Mob.: 098 - 262 669
e-mail: juraj.jerneić@inet.hr

Župni ured Presvetog Trojstva, K r a š i ć
10454 Krašić, Krašić 118
Tel.: (01) 62 70 703

Župni ured sv. Siksta, P r i b i ć
10456 Krašić, Pribić Crkveni 27
Tel.: (01) 62 70 080
Mob.: 099 - 62 70 080

Župni ured sv. Marije Magdalene, O š t r c
10455 Kostanjevac, Tupčina 4
Stan župnika: Krašić, Krašić 118
Tel.: (01) 62 70 703

Župni ured sv. Lovre, V i v o d i n a
47283 Vivodina, Vivodina 8
Tel. i Fax.: (047) 753 017

Župni ured sv. Nikole, Ž u m b e r a k
10455 Kostanjevac
Stan župnika: Pribić, Pribić Crkveni 27
Tel.: (01) 62 70 080
Mob.: 099 - 62 70 080

Samostani časnih sestara

Sestre Bazilijanke, K r i ž e v c i
48260 Križevci, F. Račkoga 36/38
Tel.: (048) 712 171, Fax.: (048) 271 526

Sestre Bazilijanke, Z a g r e b
10000 Zagreb, Jurjevska 53a
Tel.: (01) 46 77 466

Sestre Bazilijanke, S o š i c e
10457 Sošice, Sošice 11
Tel.: (01) 62 97 559

Služavke Malog Isusa, K r a š i ć
10454 Krašić
Tel.: (01) 62 70 003

Adrese ostalih svećenika

Andrija Kekić
Tel: 098/ 991-73-79

Mihajlo Hardi
Zabukovje pri Reki 33
Tel: 00 386/ 031 773 156

ADRESE ŽUMBERAČKIH DRUŠTAVA

Udruga Žumberčana branitelja Domovinskog rata
Uskočka 7, 10430 Samobor
Tel.: (01) 33 27 453
Predsjednik: Zdenko Petretić

Društvo Žumberčana „Tadija Smičiklas"
Đorđićeva 24/I., 10000 Zagreb
Predsjednik Milan Radić, dipl. oec.
Mob.: 098/98 41 660
e-mail:milan.radic@inet.hr

Kulturno-umjetničko društvo „Žumberčani"
Talani 10, 10000 Zagreb
Predsjednica Slavica Belšak
Tel.: 098/40 88 04

Kulturno-umjetničko društvo „Marko Vukasović"
Uskočka 7, 10430 Samobor
Tel.: (01) 33 27 453
Predsjednik: Janko Jelenić

Kulturno-umjetničko društvo „Žumberak"
Koštijalova 42, 8000 Novo Mesto
Slovenija
Predsjednik: Milan Car

Kulturno-umjetničko društvo „Žumberak"
Bratstva in enotnosti 52
8330 Metlika, Slovenija
Predsjednica: Mladen Brdar

Udruga „Žumberački uskoci"
Sošice 15, 10457 Sošice
Tel.: (098) 95 58 124
Predsjednik: Milan Radić
e-mail: radic.uskok@gmail.com

Udruga „Žumberačke vile-Sošice"
Sošice bb, Predsjednica: Ličko Zorica
Mob.: 099/ 216 46 47
e-mail: licko@zg.t-com.hr

Ekološko društvo „Žumberak"
Baradin prilaz 9, 10010 Zagreb,
Tel.: 01/66 37 622
Ekološko društvo Žumberak.

Kulturno-umjetnička udruga „Stojdraga"
Stojdraga 27, 10432 Bregana
Predsjednica: Marija Šimunić

Kulturno-umjetnička udruga „Mrzlo Polje Žumberačko"
Mrzlo Polje Žumberačko 29, 10456 Kalje
Predsjednica: Kristina Latković-Husta

ŽUMBERAČKA LOVAČKA DRUŠTVA

Lovačko društvo LISICA – Radatovići
Predsjednik: Nikica Milčinović

Lovačko društvo JASTREB – Kostanjevac
Predsjednik: Branko Popović

Lovačko društvo KUNA – Kalje
Predsjednik: Janko Bastašić

Lovačko društvo VEPAR ŽUMBERAČKI – Budinjak
Predsjednik: Ivica Gvozdanović

Lovačko društvo ŽUMBERAČKA GORA – Stojdraga
Predsjednik: Goran Roso

IZABRANI PREDSTAVNICI LOKALNE VLASTI U ŽUMBERKU 2017. - 2021.

Načelnik općine Žumberak:
Zdenko Šiljak

Zamjenik načelnika općine Žumberak:
Marko Vlahović

Članovi općinskog vijeća Općine Žumberak:
Josip Mahovlić,
Milan Morduš,
Ivica Mrazović,
Petar Kovačević,
Ankica Štojs,
Ivica Bogović,
Juraj Juratovac,
Nikica Radić

Predsjednik M.O. Budinjak:
Miro Kovačević

Predsjednik M.O. Stojdraga:
Mario Horvat

Predsjednik M.O. Brašljevica:
Zvonimir Herak

Predsjednik M.O. Dojutrovica:
Andrija Šoštarić

Predsjednik M.O. Kašt:
Petar Obradović

Predsjednik M.O. Radatovići:
Bojan Smiljanić

Predsjednik M.O. Pećno:
nepopunjeno

ŽUMBERAČKA VATROGASNA DRUŠTVA

DVD Novo Selo Žumberačko
Novo Selo Žumberačko bb
10342 Bregana

DVD Gornja Vas
Gornja Vas bb
10456 Kalje

DVD Petričko Selo
Petričko selo bb
10456 Kalje

DVD Sošice
Sošice bb
10457 Sošice

DVD Kostanjevac
Kostanjevac bb
10455 Kostanjevac

DVD Kašt
Kašt bb
47284 Kašt

DVD Radatovići
Radatovići bb
47285 Radatovići

DVD Oštrc
Oštrc bb
10455 Kostanjevac

DVD Dojutrovica
Dojutrovica bb
47283 Vivodina

DVD Kupčina Žumberačka
Kupčina Žumberačka bb
10455 Kostanjevac

DVD Višći vrh
Višći vrh bb
10456 Kalje

ŽUMBERAČKI WEB PORTALI

Atletski klub „Žumberak" - / www.akzumberak.hr
Park prirode Žumberak - Samoborsko gorje / www.pp-zumberak-samoborsko-gorje.hr
Uzor Žumberak - / www.uzor-zumberak.hr
Braniteljska zadruga Žumberačko gorje - / www.bz-zumberak.hr
Turistički klaster po Sutli i Žumberku - / www.sutla-zumberak.hr
Seoski turizam Lijepo brdo Žumberak" - / www.zumberak.com
Udruga za održivi razvoj „Žumberak" - / www.zumberak.org
Eko - selo Žumberak - / www.eko-selo.hr
Portal „Moj Žumberak" - / www.mojzumberak.com
http://uskok-sosice.hr/
http://www.facebook.com/groups/17240392943/
http://www.facebook.com/zumberacke.vile.1?ref=ts&fref=ts

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ 5

KALENDAR 2025. 7

DRŽAVNI PRAZNICI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2025. GODINE 32

IZ ŽIVOTA SVEOPĆE CRKVE 33

SVETA GODINA 2025. 34

FRANJO RIMSKI BISKUP SLUGA SLUGU BOŽJIH »NEKA ONIMA KOJI ĆE ČITATI OVO PISMO NADA ISPUNI SRCE« 37

Riječ nade 37

Put nade 40

Znakovi nade 44

Pozivi za nadu 49

Usidreni u nadi 51

NOVI BISKUPI 58

Mons. Ivo Martinović, novi požeški biskup 58

Mons. Marko Medo, gospićko-senjski biskup 59

ŽUPA – DOM VJERNIČKE ZAJEDNICE 61

Život župe u svjetlu poslanja 61

Modeli župe u današnjem pastoralnom djelovanju 63

Klasična župa 63

Župa kao zajednica zajednica 64

Župa kao dio veće pastoralne zajednice 64

Župa – životno mjesto za sve 65

Umjesto zaključka 66

ŽIVOT ŽUPE U SVJETLU SUDIONIŠTVA 68

Sudioništvo – prije, za vrijeme i nakon 68

1. Izazovi 69

2. Perspektive 70

Zaključak o sudioništvu 74

ŽIVKO KUSTIĆ – SVEĆENIK ŽUMBERAČKOG VIKARIJATA 75

O. Milan Vranešić – razgovor o don Živku Kustiću 75

O. Milan Vranešić – drugi dio razgovora o don Živku Kustiću 83

OD KRIJESA DO KRIJESA PO NAŠIM ŽUPAMA 91
KATEDRALNA ŽUPA PRESVETE TROJICE, KRIŽEVCI 93
Blagdan Bezgrješnog začeća presv. Bogorodice i koncert „Harpa Dei" u križevačkoj katedrali 93
Božić - svetkovina Rođenja Gospodnjega u katedrali 93
Proslava sv. Bazilija kod Sestara bazilijanki 94
Proslavljen dan Križevačke eparhije - Sveta tri hijerarha 95
Vladika Milan Stipić predvodio svete obrede u Velikom tjednu i na Uskrs 96
Uskrs 98
Susret grkokatoličkih biskupa Srednje Europe u Križevcima s temom identiteta grkokatoličkih svećenika i obitelji u današnjem vremenu 99
Katedrala u Križevcima proslavila naslovni blagdan Presvete Trojice 100
Održane godišnje duhovne vježbe klera Križevačke eparhije 101
Uočnica sv. Marka Križevčanina u katedrali 102
Svečanost dolaska Moći sv. Šarbela u križevačku katedralu okupio mnoštvo vjernika iz cijele Hrvatske 103
U Križevcima održan znanstveni skup: Križevačka eparhija – povijest, kultura, nasljeđe 106
U našoj župni prošle godine imali smo dva krštenja i tri vjenčanja, te dva sprovoda. 106
ŽUPA KARLOVAC TIJEKOM 2024. 108
Susret hrvatske katoličke mladeži u Gospiću 108
VIJESTI IZ SAMOBORSKE ŽUPE 112
Zadušna subota u Samoboru 113
Proslava blagdana Pedesetnice i krštenje petog djeteta u gkt župi u Samoboru 114
Zahvala brižnom graditelju Samobora i okolice 114
Hodočašće na Trsat i u Senj 115
Godišnje proštenje Abrahamovo 116
Iskustvo El Camina naše župljanke Petre Vidović 117
ŽUPA SOŠICE 120
KROZ ŽUPU STOJDRAGA U 2024. GODINI 123
Jurjevsko proštenje 123

Spomen ploča svećeniku Ferdinandu Rebiću ... 125
Krštenje Viktorije Gojko ... 126
Spomen ploča gradonačelniku Petru Keseriću ... 126
Groblje prepustiti u nadležnost Komunalca ... 128
Likovna kolonija ... 128
Novi bogoslužbeni prostor ... 129
Posjetili su nas proljećarski gimnazijalci ... 129
Spomen bista za nekadašnjeg stojdraškog župnika Zlatka Latkovića ... 130
Uredili smo igralište - novi golovi ... 131
Proštenje na Kravljaku ... 131
STARE SLIKE OTRIVAJU NAM SKRIVENU POVIJEST ... 132
ŽUPE METLIKA, DRAGE I RADATOVIĆI ... 135
Župno proštenje ... 137
U Škemljevcu ... 138
Drage ... 139
Novi župnik i časne sestre u Radatovićima ... 139
ŽUPA PRIBIĆ ... 141
ŽUPA PREOBRAŽENJA GOSPODNJEG JASTREBARSKO ... 143
U kino s najmanjima ... 146
Koncerti u našoj crkvi ... 146
DJELOVANJE ĆIRILO-METODOVOG KORA U 2024. GODINI ... 147
ŽUPA SVETOG ANTUNA PUSTINJAKA KAŠT ... 151
ZABILJEŽENO FOTO OBJEKTIVOM U NAŠIM ŽUPAMA ... 157

ŽUMBERAK JUČER, DANAS, SUTRA ... 167
ODRŽANA PREZENTACIJA 47. BROJA ŽUMBERAČKOG KRIJESA ... 168
Životopis predstavljača Krijesa i knjige o Jazovci ... 169
ŽUMBERAČKA GOSPODARSKA KRONIKA 2024. ... 172
Novi sloj ceste od Sošica do Kordića ... 173
Obnova ceste Bratelji – Siječevac ... 173
Markacija ceste ... 174
Novi asfalt u dijelu naselja Poklek ... 175

Zimsko održavanje prometnica u Žumberku ... 175
Spojnica Dane – Kordići (mrzlopoljski) novi asfalt ... 176
Asfalt kroz Tisovac ... 177
Ceste koje čekaju obnovu ili novi sloj asfalta ... 178
Cesta za Geru oteta prije 20 godina ... 178
Plan uređenja pratećih sadržaja uz cestu Gabrovica – Grabar ... 178
Ugradnja novog optičkog kabla T-coma ... 180
Pojačava se i održava elektro mreža ... 181
Turizam – nova ponuda ... 183
Potreba osnivanja policijske postaje u Žumberku ... 184
Projekt „Uskočka sela Šobatovići-Višoševići" ... 184
Autobusna linija Jaska-Kostanjevac-Kalje-Tomaševci- Sošice ... 184
Gospodarski skup na Tihočaju ... 185
SJEĆANJE NA DOMOVINSKI RAT I ULOGA ŽUMBERČANA U OBRANI HRVATSKE ... 186
OČUVANA IZVORNA GRAĐA ... 188
U SPOMEN NA RAFAELA LEVAKOVIĆA PROPOVJEDNIKA MEĐU ŽUMBERAČKIM USKOCIMA ... 189
TAJNA USKOČKIH VOJNIH USPJEHA – TAJNA SLUŽBA ... 194
SELO UREĐENO KAO VOJARNA ... 196
KROZ PARK PRIRODE ŽUMBERAK FOTO OBJEKTIVOM ... 198
Dječji kampovi na Budinjaku ... 198
Žumberački lovci u sjedištu Parka prirode ... 200
Nova meteorološka stanica u Željeznom ... 201
Stigle nove klupe ... 201
VOJSKA KRALJA TOMISLAVA ... 203
Iz sjećanja Petra Golubića ... 203
STARE FOTOGRAFIJE IZ ŽUMBERAČKOG ARHIVA ... 205

KNJIŽEVNI PODLISTAK ... 221
NOVA IZDANJA ... 222
Knjiga o ikonografskoj baštini u Žumberačkom vikarijatu ... 222
Nova knjiga don Nike Tunjića ... 223
Knjiga Zvonka Vranešića „Memoari" ... 223

Knjiga Dunje Hersak o umjetnosti i afričkim zemljama doprinos je svjetskoj kulturi ... 224
Knjiga o životnom djelu don Živka Kustića ... 224
Ognjište ... 225
Oj, živote ... 225
Elizabeta nesveta ... 225
O, Prirodo ... 226
Dobro došli ... 226
Stara hiža ... 227
Domovine iste dica ... 227
Hrvati kod Arkole ... 228

IN MEMORIAM ... 231
GOJISLAV KOVAČIĆ (1945. – 2024.) ... 232
s. NIKOLAJA KURNIK (1939. – 2024.) ... 233
PULHERIJA DRKUŠIĆ (1936. – 2024.) ... 234
IVAN VUČAJNIK (1950. – 2024.) ... 236
GORAN ANTE BLAŽEKOVIĆ (1942. – 2024.) ... 237
DAMJAN LAPAJNE ... 238
JANKO BRATELJ (25.3.1950 – 27.2.2024) ... 240
ALEN BRATELJ (1981. – 2024.) ... 242
MARA GVOZDANOVIĆ rođ. GRUBAČ (1923. - 2024.) ... 242
VESNA GRUJIĆ (1962. - 2024.) ... 243
BISERKA KOVAČEVIĆ (1962. - 2021.) ... 243
ZORA HERŠAK rođ. VRANEŠIĆ (1928. - 2024.) ... 243
NIKOLA POPOVIĆ (1943. - 2024.) ... 244
VLADO KESERIĆ (1944. - 2024.) ... 244
JOSIPA KESERIĆ ... 244
STANKO REŠKOVAC (1955. - 2024.) ... 245
ROBERT ŠTRBAC (1.6.1977. - 9.8.2024.) ... 245

PROŠTENJA U NAŠIM CRKVAMA I KAPELAMA ... 247
PROŠTENJA U NAŠIM CRKVAMA I KAPELAMA ... 248
ZADUŠNE SUBOTE U ŽUPAMA ŽUMBERAČKOGA VIKARIJATA ... 250
ŽUMBERAČKE KRSNE SLAVE ... 251
KATASTARSKA KARTA ŽUMBERKA ... 254

ADRESAR 255
ADRESAR 256
ADRESE ŽUMBERAČKIH DRUŠTAVA 258
ŽUMBERAČKA LOVAČKA DRUŠTVA 258
IZABRANI PREDSTAVNICI LOKALNE VLASTI U ŽUMBERKU 2017. - 2021. 259
ŽUMBERAČKA VATROGASNA DRUŠTVA 259
ŽUMBERAČKI WEB PORTALI 260
SADRŽAJ 261

Bilješke